

ปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่เป็นสมาชิกสหกรณ์
ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์
ของ
นายศรัณย์ ชัยวงษา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา
กันยายน 2545
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

303.372

ศ 161 ป

ร. 3

ปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่เป็นสมาชิกสหกรณ์
ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

นายศรัณย์ ชัยวงษา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา

กันยายน 2545

๒ 152072

22 ต.ค. 2545

ศรันย์ ชัยวงษา. (2545). ปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำนวน 208 คน เป็นครูชายจำนวน 63 คน และเป็นครูหญิง จำนวน 145 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสอบถาม ปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิต สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล คือ การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 1 ปัจจัย ได้แก่ สถานภาพสมรส : หม้าย ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 6 ปัจจัย ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต (X_{16}) สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัว (X_{17}) ภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัว (X_{18}) สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน (X_{19}) สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน (X_{20}) และสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหาร (X_{21})

2. ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ มี 14 ปัจจัย ได้แก่ เพศชาย เพศหญิง อายุ สถานภาพสมรส : โสด และคู่ ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี ประสบการณ์ในอาชีพครู รายได้ เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน เงินกู้สามัญ เพื่อใช้จ่ายส่วนตัว และเพื่อใช้จ่ายด้านครอบครัว

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปยังปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด มี 3 ปัจจัย ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน (X_{19}) สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน (X_{20}) และภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัวตามลำดับ (X_{18}) ซึ่งปัจจัยทั้งสามนี้สามารถร่วมกันพยากรณ์แบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานครได้ร้อยละ 56.10

4. สมการพยากรณ์แบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร คือ

4.1 สมการพยากรณ์แบบแผนการดำเนินชีวิตในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.328 + .186 X_{19} + .262 X_{20} + .133 X_{18}$$

4.2 สมการพยากรณ์แบบแผนการดำเนินชีวิตในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .271 X_{19} + .422 X_{20} + .202 X_{18}$$

**FACTORS EFFECTING ON THE LIFE-STYLE OF TEACHER MEMBERS
FROM THE BANGKOK METROPOLIS TEACHER SAVINGS AND
CREDIT COOPERATION KHET IN BANGKHUNTEN BANGKOK**

**AN ABSTRACT
BY
SARAN CHAIWONGSA**

**Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education Degree in Educational Psychology
at Srinakharinwirot University
September 2002**

Saran Chaiwongsa. (2002). *Factors Effecting on the Life-Style of Teacher Members from the Bangkok Metropolis Teacher Saving and Credit Cooperative in Khet Bangkhuntien, Bangkok* Master Thesis, M.Ed. (Educational Psychology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor : Mrs. Wilailuck Pongsopar.

The purposes of this research were to study factors effecting on the life style of teacher members from the Bangkok Metropolis Teacher Saving and Credit Cooperative in Khet Bangkhuntien, Bangkok in academic year 2002. The samples were 208 teacher ; 63 males and 145 females. The instruments were the factors effecting on the life style of teachers questionnaires. The data was analysed by The Pearson Product Moment Correlation Coefficient and Stepwise Multiple Regression Analysis.

The results were as follows :

1. There was significantly positive correlation between marital status : divorce and the life styles of teachers at .05 level. Moreover, there were significantly positive correlation among 6 factors ; further expectation (X_{16}), interpersonal relationship between teacher and family members (X_{17}), burden of family responsibility (X_{18}), interpersonal relationship between teacher and student (X_{19}), interpersonal relationship between teacher and peer (X_{20}), interpersonal relationship between teacher and administrators (X_{21}), and the life style of teachers at .01 level.

2. There were no significantly correlation among 14 factors ; males (X_1), females (X_2), age (X_3), marital status : single (X_4), and couple (X_5), educational levels (X_7 - X_9), teacher professional experience (X_{10}), salary (X_{11}), instant loan (X_{12}), common loan (X_{13}), for personal reasons (X_{20}), and the life style of teacher.

3. There were 3 factors significantly effecting on the life style of teachers at .01 level. These factors effecting on the life style of teachers from the most to the least were interpersonal relationship between teacher and student (X_{19}), interpersonal relationship between teacher and peer (X_{20}), burden of family responsibility (X_{18}), respectively. They could predicted the life style of teachers about percentage of 56.10

4. The predicted equation of the life style of teacher were as follow :

4.1 In term of raw score were ;

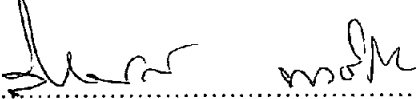
$$\hat{Y} = 1.328 + .186 X_{19} + .262 X_{20} + .133 X_{18}$$

4.2 In term of standard score were ;

$$Z = .271 X_{19} + .422 X_{20} + .202 X_{18}$$

อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

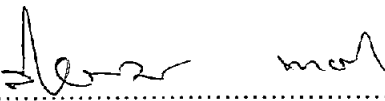
(อาจารย์ วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

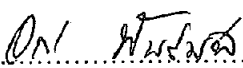
(รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธมณี)

คณะกรรมการสอบ

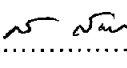
ประธาน

(อาจารย์ วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา)

กรรมการ

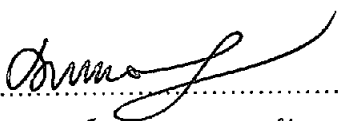
(รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธมณี)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ กรีทอง)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จิตรศุภกุล)

วันที่ 27 เดือน กันยายน พ.ศ. 2545

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มณี และรองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ ศรีทอง กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมเพื่อสอบปากเปล่าสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนวคิด ข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ จนกระทั่งสำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างมาก และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มณี รองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ กริทอง และอาจารย์ ดร.พาสณา จุลรัตน์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคุณณาจารย์ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน ที่ให้การอบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และให้ความกรุณาต่อผู้วิจัยเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร นายวันชัย อมรพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ และคณะครูที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ทุกคนในเขตบางขุนเทียน ที่กรุณาอนุเคราะห์และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ เพื่อนๆ พี่ๆ วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษาทุกคน ที่ให้กำลังใจช่วยเหลือและเป็นแรงผลักดันให้ผู้วิจัยทำสารนิพนธ์ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอโน้มระลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา และพี่ๆ ทุกคน ที่เป็นกำลังใจ ให้การสนับสนุน ให้ความรักความเมตตา ประโยชน์อันใดที่ได้จากการทำสารนิพนธ์นี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจนสารนิพนธ์สำเร็จและทำให้ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษา

ศรันย์ ชัยวงษา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	7
สมมติฐานของของการศึกษาค้นคว้า.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนการดำเนินชีวิต.....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	23
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำกัด.....	35
3 การดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	44
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	44
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	45
การหาคุณภาพเครื่องมือ.....	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า.....	58
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
5 บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	64
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีศึกษาค้นคว้า.....	64
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	66
อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า.....	66
ข้อเสนอแนะ.....	71

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม.....	73
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	76
ภาคผนวก ข	79
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	100

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	45
2	แสดงจำนวนร้อยละของข้าราชการครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	59
3	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน.....	60
4	แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนการดำเนินชีวิต.....	61
5	แสดงการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิต.....	62
6	แสดงปัจจัยที่สามารถพยากรณ์แบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครู โดยวิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ.....	63
7	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถามตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับ แบบแผนการดำเนินชีวิต.....	95
8	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถาม สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัว.....	95
9	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถาม ภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัว.....	96
10	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถาม สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน.....	96
11	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถาม สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน.....	97
12	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถาม สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหาร.....	98
13	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถาม แบบแผนการดำเนินชีวิต.....	99

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 นั้น เป็นการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยที่เราเรียกว่า โลกาภิวัตน์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นมุ่งชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงการพัฒนาในลักษณะที่ยั่งยืนและต่อเนื่อง ทรัพยากรมนุษย์นับได้ว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของชาติ เพราะเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ประเทศจะพัฒนาไปได้รวดเร็วมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดนั้น ต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ (ชิดหทัย ผลานันต์. 2542 : 1) เป็นคนดี มีคุณธรรม ที่จะนำพากระบวนการในการพัฒนาทางด้านต่าง ๆ ของประเทศให้ทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว หากประเทศขาดทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพแล้ว กระบวนการพัฒนาด้านต่าง ๆ คงเป็นไปได้ยาก

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้ปรับเปลี่ยนจุดมุ่งหมายในการพัฒนาประเทศใหม่ โดยให้ความสำคัญกับการ “พัฒนาคน” (Human Development) เป็นวัตถุประสงค์หลักเพียงอย่างเดียวและเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศชาติ สังคมใดมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพมีประสิทธิภาพ สังคมนั้นย่อมมีความเจริญก้าวหน้า (สุภัทรา วังชากร. 2541 : 1) เพราะถ้าสังคมมีการพัฒนาตัวทรัพยากรมนุษย์ก็ย่อมมีศักยภาพที่ดีด้วย ซึ่งศักยภาพที่ดีหมายถึงทุกคนต้องมีสุขภาพพลานามัยที่แข็งแรง มีจิตใจและสติปัญญาที่ดี มีความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพ ปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมและการปกครอง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2541 : 1)

การที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ที่จะมาถึงได้นั้น การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของประเทศ เพราะการศึกษาจะสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทยและช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์ (มณีนีภา ชูติบุตร. 2542 : 39)

ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม การจัดการศึกษาถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 3) ในหมวดที่ 1 ว่าด้วย ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สุวรรณ จันทสาร. 2543 : 2)

ครูเป็นบุคลากรหลักที่มีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการให้การศึกษาแก่เยาวชน (ภิญโญ สาร. 2526 : 176) นอกจากการสอนแล้วครูก็มีหน้าที่รับผิดชอบงานหลายอย่างโดยเฉพาะต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาระเบียบวินัยของนักเรียน ชั่วโมงสอนมากเกินไป งานธุรการมากเกินไป ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงาน และผู้บริหาร ปัญหาจากผู้ปกครองนักเรียน และปัญหาที่สำคัญก็คือ ปัญหาทางเศรษฐกิจและครอบครัวทำให้ครูต้องละทิ้งงานสอนประจำไปหารายได้พิเศษ เพื่อให้พอต่อการดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัว (ชิดหทัย ผลานันต์. 2541 : 1)

จากสภาพการณ์ที่ได้กล่าวนั้น เป็นปัญหาที่พบได้บ่อยมากในอาชีพครูโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการครูประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครที่ส่วนใหญ่ขาดความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจของครอบครัว เงินเดือนที่ได้รับไม่พอกับอัตราค่าครองชีพ การดำรงชีวิตจึงไม่ราบรื่นก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา

ในด้านสถานะทางเศรษฐกิจของครูส่วนใหญ่ไม่ค่อยมั่นคงนัก เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราเงินเดือนที่ได้กับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ประกอบกับครูต้องมีการรับผิดชอบตนเองและครอบครัว เงินเดือนที่ได้รับกับค่าครองชีพจึงไม่สมดุลกัน (ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. 2533 : 5) จึงทำให้ครูต้องหาเงินมาจุนเจือครอบครัว สถานะทางเศรษฐกิจของตนเอง โดยการกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานครที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ จากรายงานกิจการประจำปี 2544 ของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร พบว่า สำนักงานเขตบางขุนเทียน มีครูประถมศึกษาทั้งหมด 487 คน เป็นสมาชิกสหกรณ์และกู้ยืมเงินสหกรณ์จำนวน 400 คน คิดเป็นร้อยละ 80.40 (รายงานกิจการประจำปี สหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำกัด. 2544)

จากรายงานกิจการสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำกัด จะเห็นได้ว่าครูประถมศึกษาสำนักงานเขตบางขุนเทียนส่วนมากมีภาระหนี้สินทำให้เกิดความวิตกกังวลต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง จึงต้องขวนขวายหางานอื่นทำเพื่อเพิ่มรายได้ของครอบครัวหรือถ้าไปทำอย่างอื่นที่ดีกว่าได้ก็จะขอย้ายหรือเปลี่ยนงานไป ครูส่วนใหญ่จึงมีความรู้สึกไม่ภาคภูมิใจกับแบบแผนการดำเนินชีวิตของตนเอง และไม่ผูกพันในวิชาชีพ (วิจิตร ศรีธำณ. 2531 : 24) การที่บุคลากรในหน่วยงานขาดความภูมิใจในการดำเนินชีวิตและวิชาชีพ ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่จะนำไปสู่ปัญหาการปฏิบัติงานในโรงเรียน ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานต่ำลง รวมทั้งมีการทู่แท้ให้กับงานน้อยลง (ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. 2533 : 5) หากปล่อยให้สภาพการดำเนินชีวิตของครูเป็นเช่นนี้ต่อไปโดยไม่มี การแก้ไขและป้องกันอย่างเหมาะสมแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของครูและการปฏิบัติงานตลอดจนคุณภาพการศึกษาโดยส่วนรวม

จากปัญหาในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูที่กล่าวมา ข้างต้นอาจมีผลกระทบต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินได้ และจากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ข้าราชการครู ที่โรงเรียนบางขุนเทียนศึกษาเป็นเวลา 5 ปี พบว่าข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินส่วนมากมีปัญหาต่าง ๆ มากมาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นโดยการสัมภาษณ์ข้าราชการครูในเขตบางขุนเทียนที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครู จำนวน 50 คน โดยสัมภาษณ์ 2 ข้อ คือ 1) ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวครูที่พบเห็นในปัจจุบัน 2) ปัญหานั้นเกิดจากสาเหตุอะไร โดยสัมภาษณ์ในด้านส่วนตัว ด้านการทำงาน ด้านครอบครัวและด้านสังคม จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า ข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูมีปัญหาด้านส่วนตัวคือ เวลาพักผ่อนไม่เพียงพอ สุขภาพไม่ดี วิตกกังวลและเครียด 18 คน คิดเป็นร้อยละ 36 มีหนี้สินมาก 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20 มีปัญหาด้านการทำงานคือ รู้สึกไม่พอใจในการปฏิบัติงาน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 18 ปัญหาด้านครอบครัวคือ ไม่มีเวลาร่วมกิจกรรมกับสมาชิกในครอบครัวเท่าที่ควร 7 คน คิดเป็นร้อยละ 14 ปัญหาด้านสังคม คือ มีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อกันกับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12 ส่วนสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหานั้นคือ สาเหตุด้านส่วนตัว เนื่องจากมีภาระหนี้สินมากต้องดิ้นรนหารายได้พิเศษ สาเหตุด้านครอบครัว เนื่องจากมีภาระงานและค่าตอบแทนน้อย สาเหตุด้านสังคม เนื่องจากเวลาพูดคุยและร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ข้าราชการครูและผู้บริหารน้อยมาก

จากการสำรวจปัญหาแสดงให้เห็นว่า ข้าราชการครูส่วนมากมีปัญหาในการดำเนินชีวิต มีแบบแผนชีวิตที่ไม่เหมาะสม ทั้งนี้เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของครู และเป็นพฤติกรรมที่ครูแสดงออกแล้วส่งผลกระทบในด้านที่ไม่ดีต่อตัวครูทั้งด้านส่วนตัว ครอบครัว การทำงาน และด้านสังคม ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครู น่าจะมีปัญหาเกี่ยวกับแบบแผนการดำเนินชีวิต

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครู
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนตัว ด้านครอบครัวและด้านสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครู
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์แบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร และตัวแปรต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประกอบการวางนโยบายในการบริหารข้าราชการครู เพื่อให้ข้าราชการครูมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดี ไม่เกิดปัญหาต่างๆ มากมายจนต้องกู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นข้าราชการครูสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 จำนวน 16 โรงเรียน จำนวน 400 คน เป็นครูชาย 108 คน และครูหญิง 292 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นข้าราชการครูเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำนวน 208 คน เป็นครูชาย 63 คน และเป็นครูหญิง 145 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Yamane, 1970 : 582) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนและเพศเป็นชั้น (Strata)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่

3.1.1 ปัจจัยด้านส่วนตัว

- 3.1.1.1 เพศ
- 3.1.1.2 อายุ
- 3.1.1.3 สถานภาพสมรส
- 3.1.1.4 ระดับการศึกษา
- 3.1.1.5 ประสบการณ์ในอาชีพครู
- 3.1.1.6 รายได้
- 3.1.1.7 ประเภทของการกู้ยืม
- 3.1.1.8 เหตุผลในการกู้ยืม
- 3.1.1.9 ลักษณะมุ่งอนาคต

3.1.2 ปัจจัยด้านครอบครัว

- 3.1.2.1 สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัว
- 3.1.2.2 ภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัว

3.1.3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

3.1.3.1 สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน

3.1.3.2 สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน

3.1.3.3 สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหาร

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 แบบแผนการดำเนินชีวิต

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แบบแผนการดำเนินชีวิต หมายถึง พฤติกรรมที่ข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูปฏิบัติเป็นประจำในการดำรงชีวิตเพื่อให้ประสบผลสำเร็จในชีวิตข้าราชการครู ในที่นี้แบ่งเป็น 2 ด้านคือ

1.1 ด้านร่างกาย ได้แก่ การดูแลตนเอง โภชนาการ การออกกำลังกาย การพักผ่อนนอนหลับ

1.1.1 การดูแลตนเอง หมายถึง ระดับความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงรักษาความมีสุขภาพดีของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงิน ตลอดจนการให้ความสนใจ ความตั้งใจในการทำกิจกรรมเพื่อการดูแลตนเอง และความสามารถในการเรียนรู้และการแสวงหาความรู้เพื่อการดูแลตนเองด้วย

1.1.2 โภชนาการ หมายถึง การรับประทานอาหารให้ครบทั้ง 5 หมู่ ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต เลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสมทั้งคุณค่าและปริมาณ จึงจะทำให้อวัยวะต่างๆ ทำหน้าที่ได้ตามปกติ ตลอดจนมีสมรรถภาพในการทำงานสูงและมีอายุยืนนาน

1.1.3 การออกกำลังกาย หมายถึง การใช้แรงของกล้ามเนื้อทำให้ร่างกายเคลื่อนไหวโดยทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและเป็นประจำสม่ำเสมอ มีผลต่อสุขภาพทำให้ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงและป้องกันโรคได้

1.1.4 การพักผ่อนนอนหลับ หมายถึง การพักผ่อนคือการนั่งพักเฉยๆ โดยไม่หลับระหว่างมื้ออาหารช่วงใดก็ได้จะช่วยให้ร่างกายมีความสดชื่น การนอนหลับคือการนอนหลับให้เพียงพอและตื่นขึ้นมาด้วยอารมณ์สดชื่น แจ่มใส เบิกบาน กระปรี้กระเปร่าด้วย

1.2 ด้านสังคม คือ การปรับตัว อัดมโนทัศน์

1.2.1 การปรับตัว หมายถึง ความสามารถของข้าราชการครูที่ลดความไม่สบายใจ ได้แก่ ความวิตกกังวล ความเครียด และความคับข้องใจ โดยสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

1.2.2 อัดมโนทัศน์ หมายถึง ความคิด ความรู้สึกของข้าราชการครูที่มีต่อตนเอง ได้แก่ บุคลิกภาพ การแต่งกาย ความเชื่อมั่น และความภูมิใจในตนเอง

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิต หมายถึง สิ่งที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครู กรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ปัจจัยด้านส่วนตัว

2.1.1 เพศ ได้แก่ ชายและหญิง

2.1.2 อายุ ได้แก่ อายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึงปัจจุบัน

2.1.3 สถานภาพสมรส ได้แก่

2.1.3.1 โสด

2.1.3.2 คู่

2.1.3.3 หม้าย

2.1.4 ระดับการศึกษา ได้แก่

2.1.4.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี

2.1.4.2 ปริญญาตรี

2.1.4.3 สูงกว่าปริญญาตรี

2.1.5 ประสบการณ์ในอาชีพครู ได้แก่ อายุราชการนับจากวันบรรจุถึงปัจจุบัน

2.1.6 รายได้ หมายถึง เงินเดือนหรือรายได้พิเศษอื่นของข้าราชการครู ซึ่งพิจารณาจากรายได้โดยเฉลี่ยเป็นรายเดือน

2.1.7 ประเภทของการกู้ยืม ได้แก่

2.1.7.1 เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน

2.1.7.2 เงินกู้สามัญ

2.1.8 เหตุผลในการกู้ยืม ได้แก่ เหตุผลด้านใช้จ่ายส่วนตัวและใช้จ่ายด้าน ครอบครัว

2.1.9 ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถของข้าราชการครูในการ คาดการณ์ไกล เน้นความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรองรับผลดีหรือป้องกันผลเสีย ตลอดจนสามารถควบคุมตนเองในการกระทำหรือเว้นการกระทำบางอย่าง ตามความต้องการของตนเอง เพราะเล็งเห็นผลเสียที่จะเกิดตามมานั้นแก่ตนเองและผู้อื่นในภายหลัง

2.2 ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่

2.2.1 สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัว หมายถึง พฤติกรรมที่ข้าราชการครูปฏิบัติต่อครอบครัว และพฤติกรรมที่สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติต่อข้าราชการครูเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันภายในครอบครัว ดังนี้

2.2.1.1 พฤติกรรมที่ข้าราชการครูปฏิบัติต่อสมาชิกในครอบครัว หมายถึง การเอาใจใส่ดูแลสมาชิกในครอบครัว ร่วมกิจกรรมต่างๆ กับสมาชิกในครอบครัว ให้คำปรึกษาและฟังความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัว และแนะนำสั่งสอนต่างๆ กับสมาชิกในครอบครัวอย่างมีเหตุผล

2.2.1.2 พฤติกรรมที่สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติต่อข้าราชการครู หมายถึง การเชื่อฟังคำแนะนำสั่งสอน ให้ความไว้วางใจ ให้ความรักและความเคารพ ไม่ทำให้ข้าราชการครูเสียใจและขอคำปรึกษาเมื่อมีปัญหาต่างๆ

2.2.2 ภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง งานหรือสิ่งที่ข้าราชการครูต้องปฏิบัติ และรับผิดชอบต่อสมาชิกในครอบครัวในแต่ละเดือน ได้แก่ การดูแลสมาชิกในครอบครัว การหารายได้พิเศษเพื่อเป็นการจุนเจือครอบครัว การรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่างๆ ในบ้าน ได้แก่ ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ค่าเช่าซื้อบ้าน ค่าผ่อนรถ และค่าเลี้ยงดูบุตรธิดา

2.3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

2.3.1 สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่ข้าราชการครูปฏิบัติต่อนักเรียนและพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อข้าราชการครู ทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี โดยแบ่งเป็น

2.3.1.1 พฤติกรรมที่ข้าราชการครูปฏิบัติต่อนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ การให้ความรักความเมตตา ความสนใจเอาใจใส่ต่อนักเรียน ไม่ลงโทษโดยการเขียนตติ เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามหรือแสดงความคิดเห็น ให้คำปรึกษาและชี้แนะแก่นักเรียนทั้งด้านการเรียนและด้านส่วนตัว

2.3.1.2 พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อข้าราชการครูทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ การเคารพเชื่อฟัง ตั้งใจและสนใจกระทำในสิ่งที่ครูสั่งสอน ซักถาม แสดงความเห็นในด้านการเรียน ปรีชาความรู้ ทั้งในด้านการเรียนและเรื่องส่วนตัว

2.3.2 สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน หมายถึง พฤติกรรมที่ข้าราชการครูและผู้ร่วมงานปฏิบัติต่อกันเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ได้แก่ การช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีความใกล้ชิด ห่วงใย สนับสนุนซึ่งกันและกัน และการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันด้วยความรัก ความสามัคคี

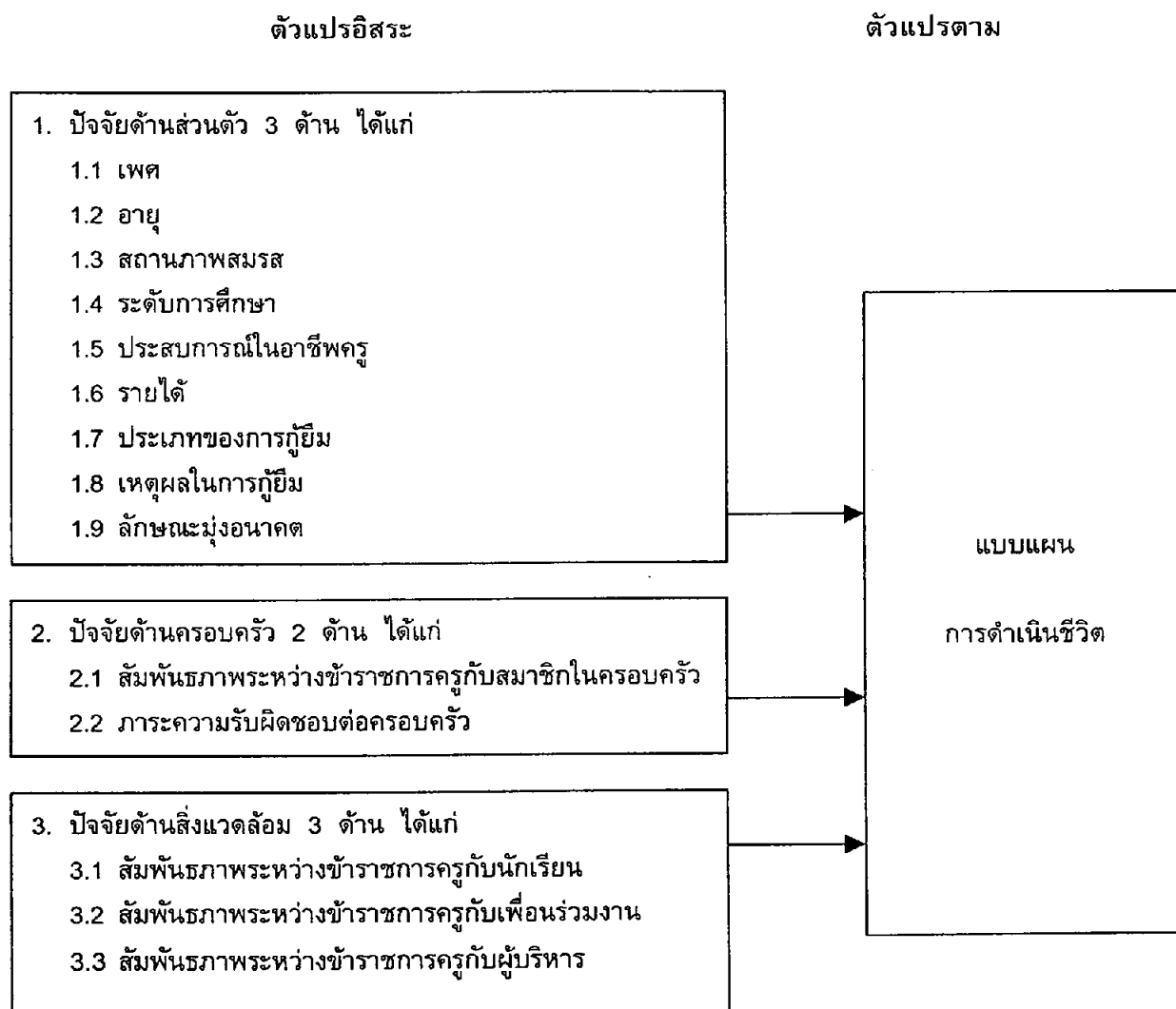
2.3.3 สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหาร หมายถึง พฤติกรรมที่ข้าราชการครูและผู้บริหารปฏิบัติต่อกันเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดี โดยแบ่งเป็น

2.3.3.1 พฤติกรรมที่ข้าราชการครูปฏิบัติต่อผู้บริหาร ได้แก่ การให้ความนับถือ ให้ความร่วมมือในการทำงาน และปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหาร

2.3.3.2 พฤติกรรมที่ผู้บริหารปฏิบัติต่อข้าราชการครู ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือ แนะนำทั้งด้านส่วนตัวและการทำงาน การให้ความเป็นกันเองและเอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่และการปฏิบัติงาน

3. ข้าราชการครู หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งครูผู้สอนหรือตำแหน่งบริหารในโรงเรียน เขตบางขุนเทียน ที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัวและด้านสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
2. ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนการดำเนินชีวิต
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนการดำเนินชีวิต
 - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนการดำเนินชีวิต
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
 - 2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านส่วนตัว
 - 2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านครอบครัว
 - 2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกักเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนการดำเนินชีวิต

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนการดำเนินชีวิต

1.1.1 ความหมายของแบบแผนการดำเนินชีวิต (Lifestyle or Style of life)

ในปัจจุบันทางการแพทย์และระบาดวิทยามีความเห็นพ้องกันว่านอกจากปัจจัยทางพันธุกรรม การติดเชื้อต่าง ๆ มีผลต่อสุขภาพแล้ว แบบแผนชีวิตของบุคคลยังมีความสำคัญต่อสุขภาพเช่นกัน (Budura. 1984 : 341) ซึ่ง Webster (1985 : 713) ได้อธิบายว่า คุณภาพชีวิตมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 3 ส่วน คือ สิ่งแวดล้อมหรือสิ่งที่ตนเองกระทำร่วมกับผู้อื่น ซึ่งได้แก่ ครอบครัว ชุมชน แพทย์และสถานบริการทางสุขภาพ มีร้อยละ 31 นอกจากนี้ยังมี พันธุกรรมหรือสิ่งที่ร่างกายมีอยู่และไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือควบคุมได้ มีร้อยละ 16 และส่วนที่สำคัญที่สุดคือ แบบแผนชีวิต หรือสิ่งที่ตนเองสามารถทำได้โดยลำพังเพื่อสุขภาพอนามัย มีถึงร้อยละ 53 แบบแผนชีวิตเป็นการปฏิบัติหรือนิสัยการดำรงชีวิตเฉพาะบุคคล ซึ่งการปฏิบัตินี้สามารถก่อให้เกิดผลดีหรือผลเสียต่อสุขภาพได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการศึกษา การเรียนรู้และการเลือกปฏิบัติจนเป็นนิสัย หากบุคคลมีแบบแผนชีวิตที่เหมาะสมก่อให้เกิดความมีสุขภาพดี เพราะสุขภาพของบุคคลจะขึ้นอยู่กับปัจจัยแบบแผนชีวิตมากกว่าปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและกรรมพันธุ์ (ตรุณี ชูณหะวัต. 2533 : 1)

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของแบบแผนชีวิตไว้แตกต่างกัน เช่น

วิลเลย์ และคามาช (Wiley and Camacho. 1980 : 1) ให้ความหมายว่า แบบแผนชีวิตที่เกี่ยวกับสุขภาพ หมายถึง กิจกรรมที่อยู่ในดุลพินิจ ซึ่งเป็นส่วนที่ประพจน์เป็นปกติของแบบแผนการดำรงชีวิตของบุคคลที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ

ซิงเกอร์ (Singer. 1982 : 303) ให้ความหมายว่า แบบแผนชีวิต หมายถึง แนวทางในการดำเนินชีวิตที่บุคคลใช้เป็นตัวนำกิจกรรมประจำวัน

โอเบรอน และโอมาลลีย์ (O'Brien and O'Malley. 1982 : 39-40) ให้ความหมายว่า แบบแผนชีวิต หมายถึง นิสัยที่ประพจน์ในการดำรงชีวิต เช่น การสูบบุหรี่ การออกกำลังกาย การรับประทานอาหาร การดูแลสุขภาพ

ชูลท์ (Shultz. 1984 : 271) ให้ความหมายว่า แบบแผนชีวิต หมายถึง นิสัยการดำรงชีวิตเฉพาะบุคคล ซึ่งนิสัยนี้มีทั้งทางบวกและทางลบต่อสุขภาพ

คูลบอก, เอิร์ลส์ และมองโกเมอร์รี่ (Kulbok, Earls and Montgomery. 1988 : 25) ให้ความหมายว่า แบบแผนชีวิต หมายถึง การที่บุคคลแสดงออกถึงพฤติกรรมการดำเนินชีวิต ซึ่งบุคคลนั้นได้เลือกแล้วโดยมีผลกระทบต่อคนนั้นในด้านดีหรือไม่ดีก็ได้

วาสนา ปุณณณวิวัฒน์ (2532 : 1) แบบแผนชีวิต หมายถึง แบบแผนนิสัยหรือชีวิตเฉพาะบุคคลซึ่งการปฏิบัตินี้สามารถก่อให้เกิดผลดีหรือผลเสียต่อสุขภาพได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การฝึกฝน การเรียนรู้และการเลือกปฏิบัติจนเป็นนิสัย หากบุคคลมีแบบแผนชีวิตที่เหมาะสมจะก่อให้เกิดมีสุขภาพดี เพราะสุขภาพของบุคคลจะขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านแบบแผนชีวิตมากกว่าด้านสิ่งแวดล้อมและกรรมพันธุ์

ทิพวัลย์ ขาวสำอางค์ (2535 : 26) แบบแผนชีวิต หมายถึง แบบแผนนิสัยหรือ พฤติกรรมส่วนบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งผลบวกและลบต่อสุขภาพ

เพ็ญศรี เกิดนาค (2537 : 14) แบบแผนชีวิตหรือลีลาชีวิต หมายถึง การปฏิบัติตัวในกิจกรรมประจำวันของบุคคลในครอบครัว ซึ่งมีผลต่อสุขภาพของผู้ปฏิบัติทั้งทางบวกและลบ

จากความหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่า แบบแผนชีวิต หมายถึง ลักษณะนิสัยหรือ พฤติกรรมส่วนบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน ที่มีผลทั้งทางบวกและทางลบต่อ สุขภาพ

1.1.2 ประเภทของแบบแผนชีวิต

1) ด้านร่างกาย

วอล์คเกอร์ ซีคริส และเพนเดอร์ (Walker, Sechrist and Pender. 1987 : 77) ได้อ้างถึงดันน์ (Dunn) และทราวิส (Travis) ว่า ดันน์เป็นบุคคลแรกที่กล่าวถึงแบบแผนชีวิตในการส่งเสริมสุขภาพและการมีอายุยืนต่อมาอีกสองทศวรรษทราวิสได้อธิบายถึงมิติของสุขภาพดีหรือการมีแบบแผนชีวิตที่ส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย ความรับผิดชอบตนเอง โภชนาการ การออกกำลังกาย การควบคุมความเครียด

เวบสเตอร์ (Webster. 1985 : 715) อธิบายว่า ความรับผิดชอบตนเอง โภชนาการ การควบคุมความเครียด สมรรถภาพทางร่างกายและความไวต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนประกอบเหล่านี้ขึ้นอยู่กับแบบแผนชีวิตของแต่ละคนใน 5 มิติดังกล่าว ความรับผิดชอบตนเองสำคัญที่สุดและเป็นส่วนที่สนับสนุนให้มีแบบแผนชีวิตทางด้านบวก ความรับผิดชอบตนเองเป็นการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ทำให้มีความเสี่ยงสูง เช่น การสูบบุหรี่ การดื่มแอลกอฮอล์

เมคไกลน และคิกต์ (McGlone and Kick. 1978 : 482-485) กล่าวว่า พฤติกรรมเพื่อภาวะสุขภาพที่ดี คือ การดูแลเรื่องภาวะโภชนาการ การออกกำลังกาย การป้องกันอุบัติเหตุ และการรักษาสุขภาพจิต

จากการศึกษาดังกล่าวมาแล้วจะเห็นว่า การส่งเสริมดำรงรักษาสุขภาพให้มีแบบแผนชีวิตที่ดีควรดูแลในด้านร่างกาย ได้แก่ การดูแลตนเอง โภชนาการ การออกกำลังกาย การพักผ่อนและการนอนหลับ ด้านสังคมและจิตวิทยา ได้แก่ การปรับตัว สัมพันธภาพกับครอบครัวและสังคม อัตมโนทัศน์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1) การดูแลสุขภาพตนเอง

องค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมายของการดูแลสุขภาพตนเองว่า หมายถึง การดำเนินกิจกรรมสุขภาพด้วยตนเองของปัจเจกบุคคล ครอบครัว กลุ่มเพื่อน กลุ่มผู้ร่วมงานและชุมชน โดยรวมความถึงการตัดสินใจในเรื่องเกี่ยวข้องกับสุขภาพ ซึ่งครอบคลุมถึงการรักษาสุขภาพ การป้องกันโรค การวินิจฉัยโรค การรักษาโรค (รวมทั้งการใช้ยา) และการปฏิบัติตนหลังจากการ รับบริการ (WHO. 1987 : 1-20)

เลวิน (Levin. 1975 : 487-489) กล่าวว่า การดูแลสุขภาพตนเองเป็นเสมือนกระบวนการที่ประชาชนสามารถทำกิจกรรมต่างๆ อันได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันสุขภาพ และการวิเคราะห์โรค รวมทั้งการรักษาในขั้นต้นด้วยตนเองและการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลอื่นได้ด้วย

ฟราย (Fry. 1973) กล่าวว่า การดูแลสุขภาพตนเองประกอบด้วย

- 1) การทำนุบำรุงรักษาสุขภาพตนเอง (Health Maintenance)
- 2) การป้องกันโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ (Disease Prevention)
- 3) การวินิจฉัยความผิดปกติหรือพยาธิสภาพที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง (Self Diagnosis)
- 4) การรักษาตนเองด้วยวิธีการต่างๆ (Self Treatment) ร่วมกับการใช้ยา (Self Medication)
- 5) การมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพที่ทางแพทย์และสาธารณสุขได้จัดให้ (Self-Medication)

ส่วนขอบเขตหรือมิติของการดูแลสุขภาพตนเองนั้น มิได้จำกัดอยู่เพียงกิจกรรมที่ทำด้วยตนเองแต่เพียงอย่างเดียว แต่ครอบคลุมถึงการบริการหรือกิจกรรมการดูแลที่ได้จากครอบครัว เพื่อนบ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข องค์การทางศาสนา บุคคลต่างๆ ในชุมชนในหมู่บ้านนั้นๆ ซึ่งการดูแลสุขภาพดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ใช้ได้โดยตรงไม่จำกัดเฉพาะการดูแลทางร่างกายเท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงทางจิตใจ อารมณ์และสังคมของบุคคลด้วย

ดิน (Dean. 1983) กล่าวว่า การดูแลสุขภาพตนเองเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ถูกหล่อหลอมโดยภาวะเงื่อนไขทางสังคมที่ซับซ้อน และเป็นกระบวนการที่ส่งผลมีอิทธิพลต่อสถานการณ์ทางสังคม ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อความเป็นอยู่ที่ดี ทั้งทางกายภาพและจิตวิทยา ทั้งนี้ ดิน (Dean) ได้ขยายความว่าการดูแลสุขภาพตนเองจะเกี่ยวข้องกับช่วงกิจกรรมต่างๆ ที่ปัจเจกบุคคลได้กระทำที่จะส่งเสริมสุขภาพ ประเมินอาการเจ็บป่วย และการฟื้นฟูสภาพ กิจกรรมเหล่านี้กระทำโดยชาวบ้านทุกๆ ไปด้วยตนเองซึ่งรวมถึงการตัดสินใจที่จะไม่กระทำการใดๆ และการกำหนดโดยตนเองว่าจะทำอะไรเพื่อส่งเสริมหรือบำบัดความเจ็บป่วย

สำหรับในประเทศไทย มีผู้กำหนดนิยามหรือประมวลความหมายของการดูแลสุขภาพตนเองไว้ดังนี้

สมทรง รัชส์เผ่า (2534 : 3-5) กล่าวว่า การดูแลสุขภาพตนเอง หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางสุขภาพในเชิงบวกด้วยตนเองของปัจเจกบุคคล ครอบครัวและชุมชน รวมถึงการตัดสินใจเลือกปฏิบัติในเรื่องที่เกี่ยวกับสุขภาพอันได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การวินิจฉัยโรค การรักษาโรคและการฟื้นฟูสภาพให้กลับสู่สภาวะที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขภายหลังการเจ็บป่วย และหรือเมื่อมีความพิการเกิดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง

เพ็ญศรี เกิดนาค (2537 : 19) กล่าวว่า การดูแลสุขภาพตนเอง (Self Care) คือ การดำเนินกิจกรรมทางด้านสุขภาพตนเองของปัจเจกบุคคล ครอบครัว กลุ่มเพื่อนบ้าน กลุ่มผู้ร่วมงานและชุมชน จะโดยการปฏิบัติด้วยตนเองหรือผู้อื่นช่วยเหลือ รวมถึงกระบวนการตัดสินใจในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ การป้องกันโรค การวินิจฉัยโรค การรักษาโรค และการปฏิบัติตนหลังรับบริการ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพที่ถูกต้อง ไม่ขัดกับวิถีชีวิตประจำวัน วัฒนธรรมประเพณี ของผู้ปฏิบัติและของสังคมนั้นๆ ด้วย

สรุปแล้วในความหมายของคำว่า การดูแลสุขภาพตนเอง หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมด้านสุขภาพของปัจเจกบุคคล ครอบครัวและชุมชน ที่ครอบคลุมถึงการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การวินิจฉัยโรค การรักษาและการปฏิบัติด้วยตนเองหลังรับบริการ การรักษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง

มัลลิกา มัติโก (2530 : 11-13) จำแนกพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองออกเป็น 2 ลักษณะคือ การดูแลสุขภาพตนเองในภาวะปกติ และการดูแลสุขภาพตนเองในภาวะเจ็บป่วย

1) การดูแลสุขภาพตนเองในภาวะปกติ เป็นพฤติกรรมดูแลสุขภาพของตนเองและสมาชิกในครอบครัวให้มีสุขภาพแข็งแรงอยู่เสมอมี 2 ลักษณะคือ

1.1) การส่งเสริมสุขภาพ พฤติกรรมที่จะรักษาสุขภาพให้แข็งแรงปราศจากความเจ็บป่วย สามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขและพยายามหลีกเลี่ยงจากอันตรายต่างๆ ที่จะส่งผลต่อสุขภาพเป็นพฤติกรรมของ

ประชาชนที่กระทำอย่างสม่ำเสมอในขณะที่มีสุขภาพแข็งแรง เช่น การพักผ่อน การรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะและการออกกำลังกายสม่ำเสมอ

1.2) ดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเป็นโรคหัวใจและหลอดเลือด ความดันเลือดสูง เบาหวาน และมะเร็งนั้น พฤติกรรมที่เหมาะสมคือ การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ การควบคุมน้ำหนักไม่ให้อ้วน ควบคุมการรับประทานอาหารประเภทสัจจ การตรวจร่างกายประจำปี เป็นต้น

2) การดูแลสุขภาพตนเองและปฏิบัติให้ถูกต้องเมื่อมีอาการบ่งชี้ รวมทั้งการขอรับการแนะนำปรึกษาทางสุขภาพจากกลุ่มบุคคลหรือสถานบริการสาธารณสุข รวมทั้งการแสวงหาการรักษาการดูแลสุขภาพตนเองตั้งแต่ยังไม่เจ็บป่วย ภาวะเสี่ยง รวมทั้งภาวะเจ็บป่วย ถ้าหากพิจารณาตามระดับสุขภาพแล้ว ในการทำงานเพื่อควบคุมและป้องกันโรคหัวใจ และหลอดเลือด ความดันเลือดสูง เบาหวาน และมะเร็ง ให้ได้ผลนั้นจะต้องมุ่งเน้นให้มีการดูแลสุขภาพตนเองตั้งแต่ยังไม่เจ็บป่วย ภาวะเสี่ยง รวมทั้งภาวะเจ็บป่วย

จากความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตนเอง พอสรุปได้ว่าการดูแลสุขภาพตนเองเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญมากในแบบแผนการดำเนินชีวิต หากข้าราชการครูมีการดูแลสุขภาพตนเองให้ดีและถูกต้อง นั่นคือการมีแบบแผนการดำเนินชีวิตด้านสุขภาพถูกต้องและปัจจัยที่ส่งผลให้มีแบบแผนการดำเนินชีวิตทางสุขภาพได้ถูกต้องนั้น ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ แหล่งบริการทางการแพทย์ ก็มีส่วนเกี่ยวข้องและสำคัญด้วยเช่นกัน

1.2) โภชนาการ

อาหารเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต การที่จะมีสุขภาพดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การรับประทานอาหารประการหนึ่ง การเลือกบริโภคอาหารที่เหมาะสมทั้งคุณค่าและปริมาณจึงจะทำให้ร่างกายเจริญเติบโต และช่วยให้อวัยวะต่างๆ ทำหน้าที่ได้ตามปกติ ตลอดจนมีสมรรถภาพในการทำงานสูง มีอายุยืนนาน โรคบางชนิดเกิดจากการบริโภคนิสัยไม่ถูกต้อง ตั้งแต่วัยเด็กถึงวัยหนุ่มสาว ซึ่งอาจจะโดยได้รับสารอาหารไม่เพียงพอหรือไม่ถูกส่วนก็ทำให้เป็นสาเหตุนำไปสู่การเจ็บป่วยได้ ขณะนี้มีการตื่นตัวกันมากในเรื่องอาหารและสุขภาพทั้งนี้เพราะการแพทย์เจริญมากขึ้น คนอายุยืนขึ้น การศึกษาภาวะโภชนาการและความต้องการสารอาหารจึงมีความสำคัญเพิ่มขึ้น ดังนั้นโภชนาการจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ต้องคำนึงถึงและเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ มีคุณค่า ส่งเสริมให้ร่างกายแข็งแรง โดยยึดหลักการรับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ นั่นคือ

1) เนื้อสัตว์ ไข่ นม และถั่วเมล็ดแห้ง ซึ่งให้โปรตีน วิตามินและเกลือแร่ ช่วยในการซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอของร่างกาย ช่วยควบคุมสมดุลย์ของส่วนที่เป็นสารน้ำในร่างกาย ในแต่ละวันร่างกายต้องการโปรตีน 1 กรัมต่อน้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม

2) ข้าว ผัก ผลไม้ และน้ำตาล อาหารหมู่นี้ให้คาร์โบไฮเดรตมาก ช่วยให้พลังงานความร้อนแก่ร่างกาย ช่วยสงวนโปรตีนในร่างกายให้เป็นอาหารของเซลล์ และเนื้อเยื่อในสมอง ช่วยให้ ปฏิกิริยาของการใช้ไขมันเป็นไปตามปกติ นักโภชนาการแนะนำว่า ควรรับประทานคาร์โบไฮเดรตวันหนึ่งไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของแรงงานทั้งหมดที่ร่างกายต้องการ

3) ผัก ผักต่างๆ เป็นแหล่งให้วิตามิน และเกลือแร่ ร่างกายนำไปใช้เพื่อให้อวัยวะต่างๆ ทำงานได้ตามปกติ ซึ่งร่างกายได้รับเพียงพออยู่แล้ว เพราะความต้องการวิตามินและเกลือแร่ของร่างกายมีในปริมาณไม่มากนัก

4) ผลไม้ต่างๆ ช่วยให้พลังงาน ช่วยละลายวิตามิน เกลือแร่ และให้ใยอาหาร ซึ่งมีส่วนช่วยในระบบขับถ่ายอีกด้วย

5) ไขมัน เป็นแหล่งให้พลังงาน ช่วยละลายวิตามินและดูดซึมวิตามินบางตัว ความต้องการไขมันของร่างกายอย่างน้อย คิดเป็นร้อยละ 20 ของแคลอรีที่ร่างกายต้องการ

นอกจากนี้ยังจัดเป็นสารอาหารที่จำเป็นต่อร่างกาย เพราะจำเป็นสำคัญในการช่วยให้กระบวนการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ภายในร่างกายดำเนินไปได้โดยปกติ โดยเฉลี่ยร่างกายต้องการน้ำวันละ 50 ซีซี ต่อน้ำหนักตัวหนึ่งกิโลกรัม และผลเสียจากการบริโภคอาหารไม่ถูกส่วน ได้แก่ การขาดสารอาหาร เกิดจากการรับประทานอาหารน้อยเกินไปร่างกายขาดโปรตีนและพลังงาน ทำให้อ่อนแอ ขาดความต้านทานโรค ทำงานอย่างไรประสิทธิภาพ บางกรณีโรคขาดสารอาหารอาจเกิดขึ้นจากความผิดปกติของการดูดซึมสารอาหารของร่างกายได้เช่นกัน โรคโภชนาการเกิน เกิดจากการบริโภคเกินความต้องการของร่างกาย ทำให้ร่างกายสะสมสารอาหารที่เกินไว้ในรูปของไขมันจนกลายเป็นโรคอ้วน และยังพบว่า โรคอ้วนยังสัมพันธ์กับโรคอื่นๆ อีกด้วย โรคหลายชนิดที่เกิดขึ้นอาจมีสาเหตุมาจากภาวะขาดสารอาหาร หรือโภชนาการเกิน ซึ่งมีผลเสียต่อสุขภาพร่างกาย ซึ่งสมควรได้รับการรักษาด้วยวิธีโภชนาบำบัด และการรับประทานอาหารที่ไม่เหมาะสมอาจทำให้ได้รับสารพิษ ซึ่งเป็นอันตรายต่อร่างกาย สิ่งสำคัญในการรับประทานอาหารของบุคคลแต่ละคนอาจแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น พื้นฐานทางสังคม สภาพความเป็นอยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจ ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณีที่แตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น ในบางสังคมเด็กจะถูกสอนให้รับประทานอาหารทุกอย่างที่สามารถรับประทานได้ เพราะความอ้วนเป็นสิ่งที่ต้องการของสังคมนั้นและสิ่งเหล่านี้เองหล่อหลอมรูปแบบการรับประทานอาหารให้กลายเป็นพฤติกรรมบริโภคของบุคคลนั้นๆ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า รูปแบบของการเป็นโรคเมเร็กซ์ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นมีความสัมพันธ์กับแบบแผนชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง เช่น สุนัขเลี้ยงในการรับประทานอาหาร การสูบบุหรี่และการดื่มแอลกอฮอล์ (Ubakata and others. 1987 : 437-446) หากสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคไปสู่รูปแบบที่เหมาะสมก็จะก่อให้เกิดบุคคลมีสุขภาพที่แข็งแรงรูปร่างงามสมส่วน และมีสุขภาพจิตที่ดีอีกด้วย

จากลักษณะดังกล่าว ถือได้ว่าโภชนาการเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิต การที่จะมีสุขภาพและแบบแผนการดำเนินชีวิตได้เหมาะสมได้นั้น ขึ้นอยู่กับการเลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสมครบทั้ง 5 หมู่จะทำให้ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงไม่เป็นโรคภัยก็จะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตที่ดี

1.3) การออกกำลังกาย

การออกกำลังกายเป็นการใช้แรงกล้ามเนื้อ และร่างกายให้เคลื่อนไหวโดยทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และเป็นประจำสม่ำเสมอ มีผลต่อสุขภาพทำให้ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงและป้องกันโรค การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพมีบทบาทในการพัฒนาสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ คือ การส่งเสริมให้ร่างกายแข็งแรงเจริญเติบโตได้สมส่วนในเด็ก ในผู้ใหญ่จะช่วยดำรงรักษาสุขภาพที่ดีอยู่แล้วมิให้ลดทอนลง ปรับปรุงสุขภาพที่ทรุดโทรมให้ดีขึ้น ป้องกันโรคที่เกี่ยวข้องกับการขาดการออกกำลังกาย เช่น โรคกล้ามเนื้อหัวใจวาย โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคอ้วน โรคข้อต่อเสื่อมสภาพ เป็นต้น ตลอดจนช่วยแก้ไขหรือฟื้นฟูสภาพร่างกายจากโรคบางอย่าง นอกจากนี้ยังช่วยทำให้ปลอด หัวใจ ไต กล้ามเนื้อ เอ็น ข้อต่อ กระดูก ผิวหนังแข็งแรง มีผลต่อสุขภาพจิตและบุคลิกภาพ ลดความเครียด ช่วยให้ผ่อนคลาย ความจำดีขึ้น การย่อยอาหาร การขับถ่ายดีขึ้น เพิ่มสมรรถภาพทางเพศ ช่วยทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองดีขึ้น

การออกกำลังกายถึงแม้ว่าจะช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกายได้หลายประการดังกล่าวแล้ว แต่ถ้าวการออกกำลังกายนั้นกระทำโดยไม่มีหลักเกณฑ์ ไม่ถูกวิชาการ ไม่ถูกกาลเทศะ ไม่เหมาะสมกับสภาวะของร่างกาย ก็จะทำให้เกิดโทษต่อร่างกายได้ หลักในการออกกำลังกายคืออย่าทำบ่อยไป คือ เริ่มต้นด้วยการออกกำลังกายแต่น้อยๆ และเป็นการออกกำลังกายวิธีง่ายๆ และค่อยเพิ่มปริมาณและเพิ่มความยากขึ้นเป็นลำดับ ต้องให้ทุกส่วนได้ออกกำลัง ไม่ควรให้เป็นแต่เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่ง มิฉะนั้นจะไม่เกิดผลครบถ้วนทุกส่วนของ

ร่างกาย การออกกำลังกายควรกระทำอย่างสม่ำเสมอ อาจจะทำทุกวัน ทุกสองวัน หรือทุกสามวันแล้วแต่โอกาสและความสะดวก แต่ควรออกกำลังกายประจำตามเวลาที่กำหนดไว้ เช่น เวลาเช้า เวลาเย็น หรือในตอนหัวค่ำก็ได้ เพราะอากาศจะไม่ร้อนเกินไป ภาวะที่ควรระวังคือร่างกาย การเจ็บป่วย โดยเฉพาะขณะที่มีการอักเสบที่ส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย ภายหลังจากการฟื้นฟูใหม่ๆ หลังจากกินอาหารใหม่ๆ ในเวลาที่อากาศร้อนจัดหรืออบอ้าวมาก บุคคลที่ป่วยเป็นโรคหัวใจ โรคความดันโลหิต โรคเบาหวาน โรคหลอดเลือด การออกกำลังกายควรอยู่ในความดูแลของแพทย์อย่างใกล้ชิด อาการที่แสดงว่าควรหยุดการออกกำลังกาย ได้แก่ รู้สึกเหนื่อยมากผิดปกติ หัวใจเต้นแรงมาก หายใจขัดหรือหายใจไม่ทั่วท้อง มีอาการหน้ามืด คลื่นไส้ หรือเวียนศีรษะ ชีพจรเต้นเร็วกว่า 140 ครั้งต่อนาทีสำหรับผู้สูงอายุ หรือ 160 ครั้งต่อนาทีสำหรับวัยรุ่นสาว คำแนะนำทั่วไปในการออกกำลังกาย ถ้าภายหลังจากการออกกำลังกายแล้ว 10 นาที การหายใจ ชีพจรยังไม่กลับเข้าสู่สภาพปกติ หลังพักนอน 2 ชั่วโมงแล้วร่างกายยังมีการอ่อนเพลียอยู่ กลางคืนนอนไม่หลับ ยังมีอาการอ่อนเพลียหลังตื่นนอนในตอนเช้า เมื่อมีอาการเหล่านี้ภายหลังการออกกำลังกาย ควรลดการออกกำลังกายหรือหยุดออกกำลังกายเพื่อให้แพทย์ตรวจสุขภาพเสียก่อน การออกกำลังกายไม่ควรทำภายหลังรับประทานอาหารใหม่ๆ เพราะการออกกำลังกายทันทีจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงของโลหิตที่ไปเลี้ยงกระเพาะอาหาร ทำให้น้ำย่อยอาหารออกมาน้อย การออกกำลังกายหลังอาหารที่เหมาะสมคือการเดินเล่นซึ่งอาจทำวันละครั้งหรือหลายครั้งก็ได้ ไม่ควรดื่มน้ำมากในระหว่างการออกกำลังกาย ถ้าต้องการดื่มน้ำที่ใส่น้อยเพราะจะทำให้จุกแน่นและอุณหภูมิของร่างกายเปลี่ยนทันที ในระหว่างการออกกำลังกายถ้าไม่กระหายน้ำไม่จำเป็นต้องดื่ม หลังจากออกกำลังกายแล้วควรมีการพักผ่อนให้เพียงพอ มิฉะนั้นร่างกายจะทรุดโทรมได้ง่าย ก่อนออกกำลังกายทุกครั้งควรช่วยให้กล้ามเนื้ออบอุ่นพร้อมที่จะออกแรงหนักเสียก่อน (ถนอมวรรณ อยู่ข้า. 2536 : 207)

กิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือกิจกรรมการออกกำลังกายที่ต้องใช้อุปกรณ์ช่วย ได้แก่ ฟุตบอล บาสเกตบอล เทนนิส แบดมินตัน หรือการออกกำลังกายโดยใช้บาร์เบล หรือดัมเบล เป็นต้น และกิจกรรมการออกกำลังกายที่ไม่ใช้อุปกรณ์ช่วยได้แก่ กิจกรรมที่สามารถออกกำลังกายได้ด้วยตนเองโดยใช้มือเปล่า กิจกรรมประเภทใช้มือเปล่ามีหลายวิธีคือ การเดิน การวิ่ง การว่ายน้ำ การบริหาร เป็นต้น ซาโลเนนและคนอื่นๆ (Salonen and others. 1988 : 87) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เวลาว่างและอาชีพที่มีการออกกำลังกายต่อความเสี่ยงจากการตายด้วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด โดยศึกษาจากตัวอย่างจำนวน 15,088 ราย อายุ 30-59 ปี ไม่มีประวัติเป็นโรคหัวใจและหลอดเลือดหรือมีสภาวะที่กีดขวางการออกกำลังกาย ผลการวิจัยพบว่าคนที่ใช้เวลาว่างในการออกกำลังกายมีอาชีพที่ต้องนั่งทำงานเป็นประจำมีความสัมพันธ์กับการเสี่ยงจากการตายด้วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด และ กฤษฏา ชื่นบาน (2531 : 428) ได้ศึกษาพบว่าการไม่ออกกำลังกายเป็นปัจจัยเสี่ยงอย่างหนึ่งของการเกิดโรคของหลอดเลือดหัวใจ

จากลักษณะที่กล่าวมาข้างต้น การออกกำลังกายเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอช่วยให้ผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ลดความตึงเครียด ทำให้ระบบต่างๆในร่างกายทำงานเป็นปกติ และป้องกันการเกิดโรคบางอย่างได้ด้วย ดังนั้นการออกกำลังกายจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของบุคคล

1.4) การพักผ่อนและการนอนหลับ

การนอนหลับที่ดีเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้ความคิด การตัดสินใจแก้ปัญหา ความจำ ตลอดจนความสามารถในการปฏิบัติภารกิจในหน้าที่ ให้คุณค่าสูง โดยเพิ่มสุขภาพอนามัยของร่างกายและจิตใจได้สมบูรณ์ การพักผ่อนนอนหลับเป็นสิ่งจำเป็นมาก การพักผ่อนคือการนั่งพักผ่อนพักเฉยๆ โดยไม่หลับ ระหว่างมื้ออาหารช่วงใดก็ได้จะช่วยให้อารมณ์ดีมีความสุขเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือ เช่นเดียวกับการนอนหลับ ถ้าหลับได้เพียงพอจะตื่นขึ้นมาด้วยอารมณ์สดชื่น แจ่มใส เบิกบาน กระปรี้กระเปร่าด้วย

ฉะนั้นจึงควรพักผ่อนเต็มที่ในทึ่ๆ มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่มีเสียงรบกวน ถ้าใน รายที่นอนหลับยากก่อนนอนอาจดื่มเครื่องดื่มอุ่นๆ ประคบบำรุงก่อนนอน งดน้ำชาหรือกาแฟ การนวดหลังหรือฟังเพลงจะช่วยให้อารมณ์สดชื่นและหลับได้สนิท กิจวัตรประจำวันต่างๆ ไม่ควรขับช้อนเร่งร้อน ซึ่งจะมีผลต่อระบบการไหลเวียนของโลหิต โดยเฉพาะหัวใจ งานประจำต่างๆ ที่เหมาะสมกับความต้องการและทำอย่างสม่ำเสมอ เช่น เดินเล่น เขียนหนังสือ อ่านหนังสือ สนทนา (วงเดือน ศิริรักษ์ และคณะ. 2532 : 18)

จะเห็นได้ว่าการพักผ่อนนอนหลับเป็นเรื่องที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะ ข้าราชการครูที่ต้องทำงานหนักสลับขับช้อนยิ่งจำเป็นต้องพักผ่อนให้มากๆ ถ้าหากมีการพักผ่อนที่ไม่เพียงพออาจส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันได้

2) ด้านสังคม

2.1) การปรับตัว

สุโท เจริญสุข (2530 : 32) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง การจัดตัวใหม่ให้อยู่ในสภาพการที่ดี
อบรม สนิทบาล (2533 : 149) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง การที่บุคคลพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงพฤติกรรมของตนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆ

ชวนพิศ ทองทวี (2530 : 226) กล่าวว่า การปรับตัว คือ การที่มนุษย์พยายามเอาชนะความคับข้องใจที่เกิดจากมีอุปสรรคมาขัดขวางทางนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ เพื่อรักษาสมดุลย์ของชีวิต

เปลื้อง ณ นคร (2524 : 74) กล่าวว่า การปรับปรุงตัวเอง ได้แก่ ความสัมพันธ์ ความเข้ากันได้ระหว่างเอกัตบุคลกับสิ่งที่แวดล้อมเขาอยู่ ทำตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient) และมีความสุข

พงษ์อินทร์ สุขขจร (2534 : 81) กล่าวว่า การปรับตัว คือ การกระทำให้ได้อย่างหนึ่งทีตนเลือกทำจากแรงผลักดันของตันทหาเป็นผลให้เกิดความสุขกายสบายใจ

ศุภนิติย์ วัฒนาดา (2536 : 59) กล่าวว่า การปรับตัว คือ การเปลี่ยนแปลงของบุคคลทั้งทางกาย (Physical) และทางจิต (Mental) ให้อยู่ในลักษณะที่สมดุลกับสิ่งแวดล้อม

ไชศรี วรรณวิชา (2532 : 120) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นอยู่ได้อย่างดีและเป็นสุข

อรรถวรรณ ชำนาญกิจ (2536 : 107) กล่าวว่า การปรับตัว คือ การแสวงหาทางตอบสนองของคนเพื่อระบายความคับข้องใจในเมื่อหาทางตอบสนองความต้องการไม่ได้

ปราณี รามสูตร (2537 : 95) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง การที่บุคคลพยายามแก้ไขความคับข้องใจของตนเอง หรือการที่บุคคลพยายามทำตัวให้เข้ากับความเป็นอยู่หรือสิ่งแวดล้อมได้อย่างดีและมีความสุข ซึ่งความพยายามนี้มีทั้งที่อยู่ในระดับจิตสำนึกและจิตไร้สำนึก แต่ส่วนใหญ่จะเป็นจิตไร้สำนึกมากกว่า คือเป็นไปโดยบุคคลนั้นๆ มิได้ตั้งใจ

สุชา จันทน์อม (2530 : 354) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง ขบวนการที่บุคคลได้แสดงพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายต่างๆ ในสิ่งแวดล้อมของเขา

ทองหล่อ วงษ์อินทร์ (2534 : 201) กล่าวว่า เมื่อมีความคับข้องใจหรือความขัดแย้งในใจเกิดขึ้น คนเราย่อมหาวิธีการต่างๆ ที่จะขจัดความคับข้องใจให้หมดไป หรือเพื่อแก้ไขสถานการณ์นั้นให้ดีขึ้น อย่างน้อยก็เพื่อระบายความเครียดให้เบาบางลง การกระทำเพื่อให้หลุดพ้นจากความอึดอัดไม่สบายใจนี้เราเรียกว่า "การปรับตัว" (Adjustment)

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่าการปรับตัว คือ การปรับกายใจให้อยู่ในสังคมได้ในสภาวะแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆ อย่างมีความสุข

2.2) แนวทางการปรับตัว มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ต้องอยู่ร่วมกับคนอื่น การจะทำอะไรนอกจากให้เป็นที่ยอมรับกับตัวเองแล้วก็ต้องให้เป็นไปตามแนวคิดของสังคมคนอื่น ๆ อีกด้วย เรื่องแนวคิดของสังคมนี้ บางทีก็เป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิตของคนเรามาก

ในทางจิตวิทยาถือว่า การเปลี่ยนแปลงในการปรับตัวของบุคคลนั้นมีอยู่ 2 ทางด้วยกันคือ การปรับตัวภายในกับการปรับตัวภายนอก ผู้ที่มีการปรับตัวภายในของตัวเองได้ดีเรียกว่า Well adjusted และส่วนลักษณะการปรับตัวเข้ากับภายนอกคือสิ่งแวดล้อมได้ดีเรียกว่า Well adapted และเรียกบุคคลที่มีการปรับตัวทั้งภายในและภายนอกได้ดีทั้งคู่นี้ว่า เป็นคนที่มีความสมบูรณ์ทางบุคลิกภาพอย่างเต็มที่ (Integrated personality) ดังนั้นถ้ามนุษย์จะต้องปรับตัวกันแล้ว ตามแนวกว้าง ๆ ก็คงเป็นในเรื่อง

1. ปรับตัวให้อยู่ร่วมกับมนุษย์ด้วยกันเอง
2. ปรับตัวให้เข้ากับสภาพดินฟ้าอากาศ
3. ปรับตัวให้เข้ากับระเบียบแบบแผน วัฒนธรรมในท้องถิ่น
4. ปรับตัวให้เข้ากับแนวความคิดทางสังคม ไม่เป็นคนขวางโลก
5. ปรับตัวให้เข้ากับตัวของตัวเอง

จากที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า การปรับตัวเป็นกิจกรรมสำคัญของชีวิต ซึ่งการปรับตัวของแต่ละบุคคลจะมีลักษณะอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของบุคคลนั้น และสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่บุคคลกำลังเผชิญอยู่ การดำเนินชีวิตของคนเราย่อมจะมีอุปสรรคมาขัดขวางจึงทำให้เกิดความเครียดขึ้น จำเป็นต้องพยายามที่จะปลดปล่อยความเครียดเหล่านั้นออกไปเพื่อเป็นการรักษาสภาพแห่งความสมดุลของชีวิตไว้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้บุคคลเกิดการปรับปรุงพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของตน ที่เรียกว่า "การปรับตัว" นั้นเอง

3) สัมพันธภาพกับครอบครัวและสังคม

บรรยากาศในครอบครัวหรือครอบครัวจะทำหน้าที่ได้ดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของครอบครัว ความรักใคร่ ความผูกพัน ความห่วงใยและความจริงใจต่อกัน ตลอดจนพฤติกรรมต่าง ๆ ที่สมาชิกประพฤติปฏิบัติต่อกัน สิ่งเหล่านี้รวมกันเข้าเรียกว่าสัมพันธภาพภายในครอบครัว ซึ่งในแต่ละครอบครัวย่อมมีความรักความผูกพัน หรือแบบแผนการดำเนินชีวิตของ ครอบครัวต่าง ๆ กันออกไป อาจจำแนกออกได้ 3 ลักษณะ

3.1) สัมพันธภาพแบบอิตาเลียน โดย บรรยากาศแบบนี้ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวมักออกคำสั่งให้สมาชิกปฏิบัติตาม สมาชิกทุกคนปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความสมัครใจ บรรยากาศแบบนี้ครอบครัวมักขาดความใกล้ชิด ความอบอุ่น ความมั่นคง

3.2) สัมพันธภาพแบบตามสบาย บรรยากาศแบบนี้พฤติกรรมของสมาชิกมักจะไปคนละทางสองทางตามความชอบของตัวเอง บรรยากาศแบบนี้สมาชิกในครอบครัวมักจะขาดระเบียบวินัยและแบบแผนการดำเนินชีวิตของครอบครัวที่ดี

3.3) สัมพันธภาพแบบเสรีประชาธิปไตย บรรยากาศแบบนี้พบว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกภายในครอบครัวมักจะเป็นไปในรูปของความรัก ความเข้าใจ ดังนั้นบรรยากาศแบบนี้จะทำให้บุคคลมีการดำเนินชีวิตที่ดี ใจกว้าง มีเหตุผล และมีแบบแผนชีวิตที่ดี

จากลักษณะสัมพันธภาพต่าง ๆ ของครอบครัว ซึ่งลักษณะเหล่านี้จะมีผลสำคัญต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของครอบครัวและมีผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคคลในฐานะที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญของสังคม

4) การบูรณาการด้านสังคม (Social Integration)

การบูรณาการด้านสังคม คือ การที่ผู้ปฏิบัติงานเห็นว่าตนเองมีคุณค่า สามารถปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จได้ มีการยอมรับและร่วมมือกันทำงานด้วยดี ซึ่งเป็นการเกี่ยวข้องกับสังคมขององค์การ ธรรมชาติความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์การมีผลต่อการทำงาน ซึ่งพิจารณา ได้จาก

1. ความเป็นอิสระจากอคติ เป็นการพิจารณาการทำงานร่วมกันโดยคำนึงถึงทักษะ ความสามารถ ศักยภาพของบุคคล ไม่ควรมียึดถือ หรือไม่ควรคำนึงถึงพวกพ้อง และยึดถือเรื่องส่วนตัวมากกว่าความสามารถในการทำงาน

2. ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะในองค์การหรือทีมงาน

3. การเปลี่ยนแปลงในการทำงานร่วมกัน คือ ควรมีความรู้สึกว่าคุณค่าทุกคนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีกว่าเดิมได้

4. มีการสนับสนุนในกลุ่ม คือ ลักษณะการทำงานที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเข้าใจในลักษณะของบุคคล ให้การสนับสนุนทางอารมณ์ สังคม

5. มีการติดต่อสื่อสารในลักษณะเปิดเผย คือ สมาชิกในองค์การหรือบุคคลที่ทำงานควรแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกของตนที่แท้จริงต่อกัน

การเกี่ยวข้องกับสังคม (Social Relevance) คือ กิจกรรมการทำงานที่ดำเนินไปในลักษณะที่ได้รับผลตอบแทนสังคม ซึ่งจะก่อให้เกิดการเพิ่มคุณค่าความสำคัญของงานและอาชีพของผู้ปฏิบัติ เช่น ความรู้สึกของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานที่รับรู้ว่าการของของตนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับผลผลิต การกำจัดของเสีย เทคนิคทางการตลาด การมีส่วนร่วมในการรณรงค์ด้านการเมืองและด้านอื่นๆ

แซนเดอร์ (Sander. 1988 : 276) กล่าวถึงกลยุทธ์ที่จะประสบความสำเร็จในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการทำงานจะต้องขึ้นอยู่กับสภาพของสถาบัน หรือองค์การ ซึ่งประกอบไปด้วย

1. โครงสร้างของฝ่ายการพยาบาลที่มีทีมงานเป็นอิสระ เพื่อช่วยลดผลกระทบในทางลบจากบุคคลกลุ่มใหญ่

2. ผู้นำจะต้องไม่หยุดนิ่ง ให้การสนับสนุน มีพฤติกรรมการแสดงออกเหมาะสมและกล้าตัดสินใจอย่างผู้มีความรู้ โดยเฉพาะหัวหน้าหรือผู้ปฎิบัติที่ทำงานโดยตรงกับผู้ร่วมงาน

3. ต้องใช้การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างหัวหน้าหรือผู้ปฎิบัติและผู้ร่วมงาน เพื่อที่จะเพิ่มขวัญและแรงจูงใจในการทำงานภายในกลุ่มงาน

4. พัฒนาโครงการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการต่อความเครียด

5. ให้เทคนิคบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มขวัญและกำลังใจ เพื่อลดอัตราการลาออก การโยกย้าย

6. มีการใช้แผนการเสนอแนะของบุคลากรในการจัดหาสิ่งจูงใจสำหรับผู้ที่มีส่วนร่วม เพื่อเป็นแนวทางให้เป้าหมายของบุคลากรสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การในเรื่องของประสิทธิภาพ ความปลอดภัย และผลผลิต

7. มีการพัฒนาการใช้ระบบประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยให้รางวัลที่เหมาะสมเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานตามความต้องการ (รางวัลเป็นพฤติกรรมที่มุ่งใจที่มีค่า)

8. มีการสร้างสรรค์และคงไว้ซึ่งโครงการทรัพยากรบุคคลที่ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โครงสร้างสายงานการบังคับบัญชา และโครงการความก้าวหน้าในวิชาชีพ

5) อัตมโนทัศน์

อัตมโนทัศน์ (Self-concept) เป็นผลรวมของความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อตนเองในช่วงเวลาหนึ่งๆ อัตมโนทัศน์สร้างขึ้นมาจากการที่บุคคลรับรู้ถึงปฏิกิริยาของบุคคลอื่นต่อตนเอง และจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม (Driever. 1976 : 170)

อัตมโนทัศน์ เป็นนามธรรมเกี่ยวกับตนเอง เป็นการรวมทั้งหมดของการเรียนรู้ ความรู้สึก ความเชื่อเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งรวมถึงลักษณะท่าทาง บุคลิกภาพและการประเมินคุณค่าของลักษณะเหล่านั้น เป็นการรวมเจตคติ การตัดสินใจ และค่านิยม ซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ความสามารถและคุณภาพ อัตมโนทัศน์เป็นการรับรู้เกี่ยวกับตนเองซึ่งส่งผลให้รับรู้เกี่ยวกับสถานะและสภาพของตน (Mattheis. 1982 : 80)

จากความหมายต่างๆ พอจะสรุปความหมายของอัตมโนทัศน์ได้ว่า หมายถึงเชื่อ ความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ ค่านิยม การประเมินตนเองในด้านพฤติกรรมความสามารถ และเจตคติที่บุคคลมีต่อตัวเอง ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคม

จะเห็นได้ว่าการรับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าเป็นกุญแจสำคัญในการทำความเข้าใจต่อพฤติกรรมของมนุษย์ เพราะอัตตาคือวิถีทางในการค้นหาตัวเองและผู้อื่น อัตตาคือทุกสิ่งทุกอย่างของคน ทั้งความคิดเกี่ยวกับตนเอง และความคิดที่ว่าตนเองจะเป็นอย่างไรและจะทำอย่างไรในอนาคต ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจตนเองในการดำเนินชีวิตมากขึ้น และยังส่งผลไปถึงการเข้าใจคนอื่นด้วย การเข้าใจตนเองและผู้อื่นจะทำให้มองเห็นตนเองได้ถูกต้องและยอมรับตนเองได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การมี แบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดีต่อไป

6) แบบแผนการดำเนินชีวิตของครู

6.1) การดำเนินชีวิตของครู

สุขวิช รังสิตพล (คณิต อัมพรศักดิ์. 2539 ; อ้างอิงมาจาก สุขวิช รังสิตพล ม.ป.ป.) ได้ออกระเบียบว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 เพื่อเป็นแนวทางหรือเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตของครูดังนี้

1. ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจในการเล่าเรียน แก่ศิษย์โดยเสมอหน้า
2. ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
3. ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ
4. ครูต้องไม่กระทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์
5. ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช้ศิษย์กระทำการใดๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ
6. ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ
7. ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู
8. ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์
9. ครูพึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

6.2) หลักการดำเนินชีวิต

สัญญา ธรรมศักดิ์ (2530 : 49 – 52) ได้กล่าวถึงหลักการดำเนินชีวิต 5 ประการ คือ

1. ศีลธรรม
2. สุขภาพ
3. การงาน
4. การเงิน
5. การสมาคม

พระครูธรรมธรสุนันท์ (2535 : 6) ได้กล่าวถึงหลักการดำเนินชีวิตเพื่อให้ประสบความสำเร็จก้าวหน้า ขึ้นอยู่กับหลักการดำเนินชีวิต 2 ทาง คือ

1. ทางดี (ทางเจริญ) หมายถึง การดำเนินชีวิตของมนุษย์ด้วยหลักธรรมที่เป็นธรรมชาติอันเป็นกฎแห่งความจริง

2. ทางชั่ว (ทางเสื่อม) หมายถึง การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทางเสื่อม ประกอบด้วย อบายมุข 6 ได้แก่ ดื่มน้ำเมา เที่ยวกลางคืน เที่ยวดูการละเล่น การเล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร เกียจคร้านการทำงาน ประเวศ วะสี (2538 : 19 – 24) ได้กล่าวถึงการดำรงชีวิตที่มีคุณค่า หรือมีวิถีชีวิตที่ถูกต้อง ทุกคนควรจะพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยการดำรงชีวิตที่มีคุณค่า 5 ประการ คือ เบญจวิถี ดังต่อไปนี้

1. ปลุกมโนสำนึกแห่งความเป็นมนุษย์

จุดเริ่มต้นของการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า อยู่ที่การปลุกมโนสำนึกแห่งความเป็นมนุษย์ของตนเอง ให้ตระหนักรู้ว่า เรามีศักยภาพที่จะเรียนรู้ ที่จะรัก และที่จะเป็นอิสระ คือพ้นจากความบีบคั้นได้ มโนสำนึกทำให้เกิดพลังอำนาจแห่งเจตจำนง (Will Power) พลังอำนาจแห่งเจตจำนงเป็นพลังที่ก่อให้เกิดพลังชีวิต ช่วยให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ และมีความสำเร็จ

2. สัมผัสเพื่อนมนุษย์และสัมผัสธรรมชาติ

ในสังคมสมัยใหม่ ชีวิตและการทำงานของมนุษย์อยู่กับความเทียม (Artificiality) ทำให้แปลกแยกจากธรรมชาติและเพื่อนมนุษย์ ชีวิตมนุษย์ที่แปลกแยกจากธรรมชาติและจากเพื่อนมนุษย์ทำให้เกิดปัญหาทางจิต สังคม และปัญญา อันเป็นต้นเหตุแห่งปัญหาต่างๆ เป็นอันมาก ในสังคมปัจจุบันชีวิตที่จะมีคุณค่าต้องพยายามให้สัมผัสกับธรรมชาติและสัมผัสกับชีวิตของเพื่อนมนุษย์ไว้เสมอๆ เพื่อพัฒนาจิตใจให้ละเอียดอ่อน (High Touch) และพัฒนาทางจิตวิญญาณให้สูงขึ้น ซึ่งจะทำให้ชีวิตมีคุณค่ายิ่งขึ้น

3. ขยายความรักเพื่อนมนุษย์และความรักธรรมชาติอย่างกว้างขวาง

ขยายความรักเพื่อนมนุษย์และความรักธรรมชาติออกไปอย่างกว้างขวาง โดยปราศจากเงื่อนไขทางลัทธิ อุดมการณ์ หรือชนชั้นใดๆ ให้จิตใจเต็มไปด้วยมิตรไมตรีและเอื้ออาทรต่อสรรพสิ่งทั้งหลาย มีความรักสากล (Universal Love) เมื่อทำได้ดังนี้ได้มากขึ้นเรื่อย จิตใจจะสงบ ประสบความงาม สุขและอิสรภาพ ทำให้อยู่ในฐานะจะเรียนรู้จากทุกสิ่งทุกอย่าง ทุกสถานการณ์ ตามความเป็นจริง ตามปกติมนุษย์เรียนรู้ได้ยาก เพราะมัวไปข้องติดอยู่ในอารมณ์ แต่เมื่อมีความรักสากลแล้วเรียนรู้ได้จากคนทุกคนและจากทุกสถานการณ์จะทำให้มีศักยภาพมาก บุคคลเรียนรู้แต่ละคนมีศักยภาพและผลกระทบต่อสังคมมาก

4. รวมกลุ่มให้เกิดความเป็นชุมชน

การรวมกลุ่มของบุคคลจำนวนหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันมีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้และการกระทำร่วมกัน และมีองค์กรจัดการ จะเกิดความอบอุ่นและความสุขอย่างท่วมท้น มีพลังการเรียนรู้และพลังสร้างสรรค์สูงมาก เมื่อเกิดสภาพดังกล่าวขึ้นเรียกว่า มีความเป็นชุมชน เมื่อมีความเป็นชุมชนและเครือข่ายของชุมชนจะทำให้แก้ปัญหาได้ทุกชนิด

5. การเป็นบุคคลเรียนรู้

เพนเดอร์ (Pender. 1987 : 135 – 143) ได้แบ่งการดำเนินชีวิตออกเป็น 10 ด้าน คือ

1. การดูแลตนเอง หมายถึง การดูแลตนเองในด้านสุขวิทยาส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับโรค การสังเกตร่างกายตนเองว่ามีอาการผิดปกติหรือไม่
2. การปฏิบัติทางโภชนาการ หมายถึง การรับประทานอาหารได้ถูกต้องเหมาะสม มีคุณค่าทางโภชนาการ
3. การออกกำลังกาย หมายถึง การพักผ่อนและเสริมสร้างสมรรถนะของร่างกาย
4. การนอนหลับ หมายถึง การประเมิณระยะเวลาที่ควรจะได้รับพักผ่อนนอนหลับตลอดจนการมีลักษณะการนอนที่ถูกต้อง
5. การจัดการกับความเครียด หมายถึง การประเมิณอารมณ์สันทนาการของบุคคล การแสดงอารมณ์ต่างๆ ออกมาได้อย่างเหมาะสม
6. ความเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ในความสำเร็จของชีวิต หมายถึง ความพึงพอใจในความสำเร็จของชีวิต
7. จุดมุ่งหมายของชีวิต หมายถึง การกำหนดเป้าหมายชีวิต ทั้งระยะสั้นและระยะยาว
8. การมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น หมายถึง การคบหาสมาคมกับบุคคลอื่นๆ
9. การควบคุมสภาวะสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพ หมายถึง การดูแลตนเองให้ปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ
10. การใช้บริการด้านสุขภาพ หมายถึง ความกระตือรือร้นในการหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพอนามัย การตรวจสุขภาพ

จิกส์ (Griggs. 1989 : 69) กล่าวถึงหลักการดำเนินชีวิต ดังนี้

1. ความพอใจในอาชีพ
2. ความพอใจในชีวิตครอบครัว
3. ความก้าวหน้าของอาชีพ
4. การดูแลรักษาสุขภาพ
5. ความสำเร็จของชีวิต
6. การได้รับความช่วยเหลือ

ฮอลล์ (Hall. 1996 : 36 – 77) ได้กล่าวถึงการดำเนินชีวิต ดังนี้

1. สุขภาพ หมายถึง การดูแลตนเองด้านสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย การพักผ่อน การดูแลรักษา ยามเจ็บป่วย
2. อาชีพ หมายถึง การประกอบอาชีพหลักเพื่อการมีรายได้ในการดำรงชีวิต
3. การศึกษา หมายถึง การได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน การเข้ารับการอบรม ตลอดจนการสนใจศึกษาหาความรู้
4. ที่อยู่อาศัย หมายถึง ลักษณะที่อยู่อาศัย วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างที่อยู่อาศัย ตลอดจนสถานะภาพของการอาศัย
5. กิจกรรม หมายถึง การทำกิจกรรมในยามว่าง เช่น การเข้าสังคม งานอดิเรก
6. ศาสนา หมายถึง ศาสนาที่ตนนับถือเป็นศาสนาประจำตัว

จากลักษณะดังกล่าวพอสรุปได้ว่า หลักการดำเนินชีวิตที่ดีนั้นจะต้องมีการดูแลตนเองทั้งทางด้านต่างๆ เช่น ความประพฤติ ไม่ประพฤติผิดศีลธรรมประเพณีอันดีงามของสังคมและดูแล สุขภาพของตนเองให้ดีอยู่เสมอ

7) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการดำเนินชีวิต

ในการศึกษาเรื่องการวางแผนในการดำเนินชีวิตของผู้ศึกษานั้นยังไม่มีผู้ใดได้ทำการศึกษาไว้ เท่าที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่างๆ พบว่าการศึกษาในเรื่องการวางแผนในการดำเนินชีวิตส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาของกลุ่มผู้สูงอายุ และของนักเรียนนักศึกษา ในเรื่องการวางแผนการประกอบอาชีพและการศึกษา อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งสรุปได้ ดังต่อไปนี้

7.1) ความหมายของการวางแผน

คำว่า การวางแผน (Planning) มาจากคำภาษาละตินว่า Planum ซึ่งหมายถึงพื้นราบ (Flat Surface) และได้นำมาใช้ในภาษาอังกฤษเมื่อศตวรรษที่ 17 โดย Oxford Dictionary ตามความหมายของพื้นราบหมายถึง การกำหนดแบบฟอร์มในทางราบ เช่น แผนที่ และแบบพิมพ์ของสิ่งก่อสร้างต่างๆ (Blueprint)

ปัจจุบัน การวางแผนได้ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวาง ซึ่งมีนักวิชาการทางบริหารหลายท่านได้ให้คำนิยามไว้ดังต่อไปนี้

คาสท์และโรเซนสไวค (Kast and Rosenzweig, 1967 : 20) อธิบายไว้ว่า การวางแผนคือกระบวนการของการพิจารณาตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร อย่างไร มีการเลือกวัตถุประสงค์ นโยบายโครงการ และวิธีปฏิบัติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นั้น

คุนท์และดอนเนล (Koontz and O'Donnell, 1976 : 256 – 261) อธิบายไว้ว่า การวางแผนคือการตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร ทำเมื่อไรและใครเป็นผู้กระทำ การวางแผนเป็นสะพานเชื่อมช่องว่างจากปัจจุบันไปสู่อนาคตตามที่ต้องการและทำให้เกิดสิ่งต่างๆ เกิดขึ้นตามความต้องการ ถึงแม้ว่าเหตุการณ์ในอนาคตเป็นสิ่งที่ยากต่อการคาดหมาย แต่ก็ดีกว่าจะปล่อยให้เกิดขึ้นตามยถากรรม

ไซมอน (Simon, 1967 : 152) ได้อธิบายความหมายของ “การวางแผน” ไว้ว่า การวางแผนคือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอในอนาคตเกี่ยวกับการประเมินข้อเสนอต่างๆ ที่มีให้เลือก และเกี่ยวกับวิธีการต่างๆ ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อบรรลุความสำเร็จตามข้อเสนอแนะๆ การวางแผนเป็นเรื่องของความคิดที่มีเหตุผลให้สามารถปรับปรุงใช้ได้ในอนาคต และใช้ได้กับเรื่องต่างๆ ที่ผู้วางแผนหรือหน่วยงานกระทำอยู่ ทั้งมีการควบคุมการดำเนินงานนั้นๆ ด้วย

อนันต์ เกตุวงศ์ (2516 : 2) ได้อธิบายการวางแผนไว้ว่า การวางแผนก็คือ กิจกรรมหรืองานในการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย และวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นแนวทางสำหรับดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อันจำแนกเป็น 3 องค์ประกอบคือ

1. จะต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับอนาคต (Future)
2. จะต้องเป็นการกระทำ (Action)
3. จะต้องเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับสาเหตุที่ก่อให้เกิดผลของการกระทำด้วย ซึ่งหมายถึงการกำหนดวัตถุประสงค์และรายละเอียดต่างๆ ที่มีเหตุผล มีปัญหาตัวเลขและข้อมูลประกอบด้วยพิจารณากระทำการดังกล่าวซึ่งเป็นการกระทำที่ติดต่อกัน

7.2) ความสำคัญของการวางแผน (The Importance of Planning)

การวางแผนเป็นเรื่องของการกำหนดความต้องการ การกระทำ วิธีปฏิบัติและผลของการกระทำในอนาคต โดยใช้หลักวิชาการ เหตุผล รวมทั้งตัวเลข ข้อมูลและปัญหาประกอบด้วย จึงทำให้ผู้ปฏิบัติหรือนักบริหารได้ทราบว่าจะกระทำอย่างไร ที่ไหน เมื่อใด กับใคร และเพื่ออะไรอย่างแน่ชัด ซึ่งเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การทำงานที่ถูกต้องอย่างได้ผลด้วย ดังนั้น นักวิชาการรวมทั้งนักบริหารมักจะกล่าวว่า “ถ้าปราศจากการวางแผนแล้ว การตัดสินใจ และการกระทำมักจะเป็นไปตามยถากรรม”

การวางแผนเปรียบเสมือนยานพาหนะ ที่จะไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างมีระบบ (Harold Koontz and Cyril O'Donnell. 1967 : 25) เนื่องจากสถานการณ์ของสังคมเปลี่ยนแปลงไปเสมอ ดังนั้นวิถีทางในการดำเนินชีวิตจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เครื่องมือที่สำคัญในการปรับปรุงวิถีการดำเนินชีวิตที่ดีก็คือการวางแผน ดังที่ Johnson ได้กล่าวไว้ว่า “ปราศจากการวางแผน ระบบไม่สามารถเปลี่ยนและปรับให้เข้ากับพลังทางสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างออกไปได้” ดังนั้นการวางแผนจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตยิ่งนัก

7.3) ความหมายของการดำเนินชีวิต

ในการนิยามความหมายของคำว่าดำเนินชีวิตนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วพบว่านักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษาวิจัยและให้ความหมายไว้หลากหลาย ยกที่จะนิยามความหมายได้อย่างเฉพาะเจาะจง คำที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่าดำเนินชีวิตที่พบ อาทิเช่น วิถีทางดำเนินชีวิต (Lifestyle) และแบบแผนชีวิต (Style of Life)

ซิงเกอร์ (Walker, Sechrist and Pender. 1987 : 76 ; Citing Singer. 1982) ได้ให้ความหมายของวิถีทางดำเนินชีวิตว่าเป็นหนทางของการดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตที่บุคคลประพฤติปฏิบัติในกิจวัตรประจำวัน

รัชนี ฝนทองมงคล (2538 : 13) ได้ให้นิยามของคำว่าดำเนินชีวิตไว้ว่า หมายถึง วิถีการดำรงชีพ การดำเนินชีวิตประจำวันโดยมีเป้าหมาย

ชูลท์ (Shultz. 1984 : 271) ให้ความหมายว่า แบบแผนชีวิต หมายถึง นิสัยการดำรงชีวิตเฉพาะบุคคลซึ่งนิสัยนี้มีผลทั้งทางบวกและทางลบต่อสุขภาพ

7.4) พัฒนาการของวิถีทางดำเนินชีวิต

วิถีทางดำเนินชีวิตได้เริ่มพัฒนาขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะ 5 ขวบปีแรก ทารกแต่ละคนจะมีลักษณะนิสัยที่แตกต่างกันตั้งแต่แรกเกิด ได้แก่ การนอน การรับประทานอาหาร วิถีทางดำเนินชีวิตของบุคคลจะพัฒนารูปแบบขึ้นและมีลักษณะที่แตกต่างกันขึ้นตามกระบวนการพัฒนา มีการพัฒนารูปแบบของการรับรู้ ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน (DiCaprio. 1983 : 224 – 225) โดยได้รับอิทธิพลจากครอบครัว กลุ่มเพื่อน ภูมิหลังทางวัฒนธรรม และอิทธิพลของสื่อมวลชน ซึ่งในปัจจุบันบทบาทของสื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อทางโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรม ทศนคติ ค่านิยมและวิถีทางดำเนินชีวิตมากขึ้น ในต่างประเทศพบว่าเด็กส่วนใหญ่ใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ 20 – 30 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งมีผลกระทบอย่างมากต่อสุขภาพของเด็กและต่อลักษณะการ อบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา

มีโฆษณาหลายชิ้นที่โฆษณาเกี่ยวกับอาหารซึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีทางดำเนินชีวิตของเด็ก ในเด็กอายุ 5 – 12 ปี ซึ่งเป็นวัยที่เรียนรู้ที่จะจัดการสิ่งแวดล้อมและสิ่งที่มากระทบ เป็นวัยที่เป็นขั้นพื้นฐานที่จะพัฒนาไปสู่วัยรุ่น มีความสนใจที่จะทำงานให้สำเร็จ เป็นที่ยอมรับของสังคม เด็กค้นพบว่าตนเองสัมผัสกับโลกภายนอกมากขึ้น ดังนั้นวิถีทางดำเนินชีวิตของเด็กนอกจากจะได้รับอิทธิพลจากโลกภายนอกอีกด้วย ส่วนในวัยรุ่นกลุ่มเพื่อนมีความสำคัญต่อวัยรุ่นอย่างมาก และมีอิทธิพลต่อวิถีทางดำเนินชีวิตของวัยรุ่น เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่มีอารมณ์รุนแรง กำลังหาเอกลักษณ์ของตนเอง ต้องการเป็นผู้ประสบความสำเร็จในกลุ่มเพื่อน ต้องการอิสระจากบิดามารดา ค้นหาความมั่นคงและความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ มีความเชื่อมั่นต่างๆ อย่างรุนแรงและจริงจัง เช่น ความเชื่อในศาสนา เชื่อในคุณความดี เป็นต้น มีวัยรุ่นจำนวนมากที่ไม่ประสบความสำเร็จในความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น พื้นฐานของครอบครัวไม่ดี และมีสิ่งยั่วยุต่างๆ มากมายในปัจจุบัน ได้แก่ การใช้สารเสพติด ดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ ซึ่งเป็นการกระทำที่วัยรุ่นคิดว่าเป็นลักษณะของความเป็นผู้ใหญ่ และเป็นอิสระจากบิดามารดา ซึ่งการกระทำที่ไม่ถูกต้องดังกล่าวเป็นปัญหาที่ควรให้ความสนใจ และอาจนำไปได้ว่าอาจนำไปสู่การมีวิถีทางดำเนินชีวิตที่ไม่ถูกต้องต่อไปในวัยผู้ใหญ่ (Hetzal and McMichael, 1987, pp.22–25)

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนการดำเนินชีวิต

1. งานวิจัยในประเทศ

พรพรรณ ศรีทอง(2533) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร โดยในส่วนของคุณภาพชีวิตในเรื่องประชาชนมีการพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้นพบว่า ครูมีการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา คือ ไม่หลงมัวเมาในการเสพยา เล่นการพนันและเสพสิ่งเสพติดร้ายแรง และครูมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามสภาพที่เป็นจริงมากน้อยตามลำดับคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนและสังคม (95.9) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (83.3) ด้านที่อยู่อาศัย (79.5) ด้านอาหารและโภชนาการ (70.6) ด้านการพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้น (66.1) ด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว (52.2) ด้านการทำงาน (43.3) และด้านการให้บริการทางสังคมพื้นฐาน (38.3) โดยครูจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่บ่งถึงคุณภาพชีวิตเรียงตามลำดับก่อนหลังดังนี้ ด้านอาหารและโภชนาการ ด้านการทำงาน ด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านการพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้น ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนและสังคม และด้านการให้บริการทางสังคมขั้นพื้นฐาน

วัฒนา ณ ระนอง (2534) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินชีวิตคนรุ่นใหม่ในกรุงเทพมหานครในเรื่องงานอดิเรก งานสังคม การพักผ่อนหย่อนใจ การบันเทิง การเป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ การกีฬา การรับประทาน อาหารนอกบ้าน การสังสรรค์ การท่องเที่ยว โดยการสัมภาษณ์บุคคลที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปีในกรุงเทพมหานคร พบว่ากิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างที่กระทำบ่อยและค่อนข้างบ่อยได้แก่ การเดินเล่นหรือซื้อของตาม ศูนย์การค้า รับประทานอาหารนอกบ้าน สังสรรค์กับเพื่อนฝูง อยู่บ้านเฉยๆ ดูภาพยนตร์และดูวิดีโอ กิจกรรมที่กระทำอยู่ในระดับน้อยมากได้แก่ การเล่นกีฬา เที่ยวต่างจังหวัด ทำงานอดิเรกที่บ้าน ไปเที่ยวดิสนีย์แลนด์ ดูกีฬา เล่นดนตรี และเข้าวัด โดยครอบครัวที่อบอุ่น สุขภาพที่ดี และบ้านมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตมากที่สุด รองลงมาคือ ความมั่นคงในชีวิต ความก้าวหน้าในอาชีพการงาน การศึกษา เพื่อน คนรัก สิ่งอำนวยความสะดวก และชื่อเสียง ตามลำดับ

นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ (2533) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการอบรม การวางแผนชีวิตและอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2531 สาขาศึกษาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเปิดในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาที่เข้ารับการอบรมมีทัศนคติในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ลักษณะ มุ่งอนาคตและวุฒิภาวะทางอาชีพ สูงกว่า นักศึกษากลุ่มที่ไม่ได้รับการอบรม และพบว่าหลังจากอบรมไปแล้ว 6 เดือน คะแนนทัศนคติในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ลักษณะมุ่งอนาคตและวุฒิภาวะทางอาชีพไม่แตกต่างจากการสอบหลังเสร็จสิ้นการอบรมทันที

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

วาร์ด (Ward. 1991 : 4023) ได้ศึกษาผลของการจัดการอบรมการวางแผนชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 28 คน ในกิจกรรมการอบรมเกี่ยวข้องกับการสำรวจข้อมูลทางอาชีพ การวางแผนอาชีพและทักษะการสื่อสาร การหางาน พบว่านักเรียนที่เข้ารับการอบรมการวางแผนชีวิตและอาชีพ มีคะแนนด้านการรู้จักตนเอง ความรู้ความเข้าใจในอาชีพต่างๆ และวุฒิภาวะทางอาชีพสูงขึ้น

แมคไวร์เทอร์ และคณะ (อรุณี ชาญกิจ. 2528 ; อ้างอิงมาจาก McWhitort. n.d.) ได้ศึกษาวิจัยการฝึกกลุ่มการเรียนรู้ทางอาชีพและการสำรวจตนเอง ที่มีผลต่อรูปแบบการประเมินตนเองเกี่ยวกับการตัดสินใจประกอบอาชีพโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 290 คน แบ่งการฝึกเป็น 30 กลุ่ม และให้นักศึกษาคูในมหาวิทยาลัยอริโซนา ซึ่งเคยได้รับการฝึกมาก่อนเป็นผู้ฝึกให้ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้ากลุ่มสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง มีการเตรียมตัวเพื่ออาชีพและพัฒนาตนเอง เห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น

โคลิน และคนอื่นๆ (Colin and others. 1993) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ค่าตอบแทน ความพอใจ และการดำเนินชีวิตของครูในโรงเรียนในชนบท รัฐนิวเซาท์เวล ประเทศออสเตรเลีย พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครูมากกว่า 6 ปีขึ้นไป มีความพอใจในอาชีพอยู่ในระดับสูง และเห็นว่าครูมีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงการศึกษาในชนบท เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตครูมีความเห็นโดยทั่วไปว่าในชนบทมีความลำบาก ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ เด็กขาดการเอาใจใส่ดูแลในเรื่องสุขภาพ และไม่ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง การสอนเป็นลักษณะที่ครูเป็นแม่แบบ ห้องเรียนเป็นลักษณะของการนั่งล้อมวง

สรุปจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต สรุปได้ว่า การดำเนินชีวิตเป็นวิถีปฏิบัติหรือวิถีชีวิตที่บุคคลประพฤติปฏิบัติในกิจวัตรประจำวัน ตั้งแต่เรื่องความจำเป็นพื้นฐานทางร่างกายจนถึงความต้องการทางจิตใจของบุคคล ซึ่งการดำเนินชีวิตจะเป็นตามวิถีชีวิตของบุคคลตามสภาพอาชีพ การงาน สังคม และสิ่งแวดล้อม หากบุคคลมีทิศทางในการดำเนินชีวิตที่ดีชัดเจน ก็จะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถจัดการกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ได้ โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพครู ซึ่งมีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ หากมีวิถีการดำเนินชีวิตที่ดีก็สามารถเป็นแม่แบบที่ดีกับนักเรียนด้วย

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม

2.1.1 สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน

รอตแมน (Rothman. 1968 : 34-36) กล่าวว่าสิ่งที่ควรคำนึงถึงให้มากที่สุดในระบบการเรียนการสอน นั่นคือสัมพันธภาพที่ดีของครูผู้สอนกับนักเรียน ครูจะต้องยอมรับและเข้าใจ มีความเป็นกันเอง ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักพัฒนาตนเอง และครูจะต้องแสดงให้เห็นนักเรียนเห็นได้ ชัดเจนอีกด้วย นั่นคือครูจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

นพพร บุญจิตตราดุลย์ (2527 : 48-67) ได้กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้สอนไม่สร้างบรรยากาศแห่งความกลัวให้เกิดขึ้น การเรียนรู้มิใช่เกิดในชั้นเรียนเสมอไป ดังนั้นการพบปะซักถามนอกชั้นเรียนจะสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรได้ง่ายขึ้น อย่าทำให้เกิดการเสียหน้า และควรฟังความคิดเห็นจากนักเรียนบ้าง

ประดิษฐ์ อูปรมย์ (2527 : 33) ได้กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนดังนี้คือ ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนอาจเกิดขึ้นได้ทั้งระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกันเอง ถ้าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี หมายถึงทั้งครูและนักเรียนต่างมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน โดยครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสซักถาม ตอบคำถาม และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนให้มาก บรรยากาศในชั้นเรียนก็จะมีแต่ความน่าสนใจ น่าสนุก อยากรู้ อยากเห็นและกระตือรือร้น นอกจากนั้นปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกันเองก็มีส่วนช่วยให้เกิดบรรยากาศที่ดีขึ้นในชั้นเรียนด้วยเช่นกัน

สรุปได้ว่าสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนมีความสำคัญ นอกจากด้านการเรียนการสอนแล้วครูต้องมีสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน โดยการให้ความรัก ส่งเสริมให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ ปรีกษา มีความเมตตา กรุณา เพื่อให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน อันจะส่งผลให้เกิดแบบแผนชีวิตที่ดีให้กับนักเรียนและด้านการเรียนด้วย

2.1.2 สัมพันธภาพระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงาน

การปฏิบัติงานของครูต้องสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานภายในโรงเรียน ทศพร มณีศรีข้า (2539 : 20) กล่าวว่า ความรู้สึกพึงพอใจในการทำงานซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันมีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกันจะทำให้เกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จ ช่วยทำให้ค้นพบวิธีการแก้ปัญหาที่น่าพอใจร่วมกัน เพราะเพื่อนร่วมงาน

เป็นตัวละครสำคัญที่จะช่วยให้ได้มาซึ่งการทำหน้าที่ยิ่งขึ้น ในทางตรงข้ามหากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กรการไม่ติดจะทำให้เกิดความขัดแย้งและเสียโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้า ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2533 : 190) พบว่า ความสัมพันธ์ของครูในโรงเรียนประถมศึกษาไม่ค่อยราบรื่น สัมพันธภาพของครูกับเพื่อนร่วมงานไม่ดี ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูและหน่วยงาน เพราะการได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานย่อมทำให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ การดำเนินงานเป็นไปโดยราบรื่นเพราะมีเพื่อนร่วมงานที่ดีคอยให้ความช่วยเหลือ ให้การสนับสนุนทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์และด้านการสื่อสาร ดังที่สุจิตรา จรจิตร (2532 : 119) ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีของผู้ร่วมงานว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานและเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถทำนายการคงอยู่ของบุคคลอันเนื่องมาจากการขอย้าย การขอโอน การขอลาออกจากงานของบุคคล มีสาเหตุมาจากเพื่อนผู้ร่วมงาน

อารี เพชรผุด (2530 : 11) กล่าวถึง ความสัมพันธ์อันดีของผู้ร่วมงานว่า นอกจากความรู้ความสามารถด้านงานแล้วยังเป็นผลของความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรในหน่วยงานอีกด้วย ไม่ว่าบุคลากรจะมีความรู้ความสามารถเพียงใด ถ้าปราศจากความร่วมมือของเพื่อนร่วมงานเสียแล้ว การทำงานไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ไปได้ ดังนั้นเพื่อนร่วมงานจึงเป็นกำลังสำคัญที่จะต้องให้ความสนใจการเข้าใจเพื่อนร่วมงานเป็นสิ่งจำเป็น ไม่เพียงแต่เพื่อนร่วมงานในระดับเดียวกันแต่ผู้บริหารจะอยู่ได้นานเพราะเพื่อนร่วมงานสนับสนุนช่วยเหลือ เพื่อนร่วมงานเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ดังจะเห็นได้จากตัวเราเองว่า ถ้าหากมีเพื่อนร่วมงานที่มีความรู้ ความสามารถ เข้าใจเรา เต็มใจที่จะปฏิบัติงานกับเรา จะทำให้ตัวเราเกิดความรู้สึกแรงจูงใจเกิดกำลังใจอยากทำงานให้กับหน่วยงานให้ก้าวหน้าขึ้นไป แต่ในทางตรงกันข้าม หากเราร่วมงานกับเพื่อนร่วมงานที่ไม่เข้าใจกันจะมีความรู้สึกเบื่องาน ไม่อยากทำงาน ผลงานที่ออกมาจะตรงกันข้ามกับการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานที่เข้าใจกัน

คุณลักษณะของเพื่อนร่วมงานที่ดีที่มีผู้อยากร่วมงานด้วย วิจิตร อวระกุล (2528 : 179) ให้ข้อเสนอแนะว่าเพื่อนร่วมงานที่ดีนั้นจะต้องสร้างบรรยากาศในการทำงานให้เปรียบเสมือนฉันพี่น้อง สำหรับการทำงานอยู่กับคนหลายคนก็มีโอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งกัน ไม่เข้าใจกัน และการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนนั้นควรปฏิบัติดังนี้

1. ยกย่องแก่เพื่อน ทำให้คนอื่นเห็นว่าตนมีความสำคัญ
2. มีความจริงใจต่อเพื่อน ความสุจริตใจต่อบุคคลอื่นทำให้เราเป็นที่รักใคร่นับถือ
3. หลีกเลี่ยงการนินทาเพื่อน ผู้อื่นจะมองเราเป็นคนไม่ดี
4. อย่าขัดทอดความผิดให้เพื่อน การขัดทอดเป็นการยกตนเหนือผู้อื่น เพื่อนฝูงไม่อยากจะร่วมงานด้วย ทำให้ขาดความร่วมมือ
5. ยกย่องชมเชยเพื่อนในสิ่งที่ควรทำเป็นการให้กำลังใจสนับสนุน ให้การยืนยันในความดีนั้น ทุกคนชอบการยกย่องชมเชยเพราะเป็นอาหารทางใจ
6. ให้ความร่วมมือในกิจการของเพื่อนด้วยความเต็มใจเสมอ การช่วยเหลือเกื้อกูลเป็น คุณธรรมเป็นเครื่องมือยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีตามหลัก สังคหวัตถุ คือ ทำตนให้เป็นประโยชน์
7. ให้เพื่อนได้ทราบในเรื่องที่เขารับผิดชอบหรือเกี่ยวข้อง แสดงความปรารถนาดีต่อเพื่อน เพื่อนจะเห็นใจเรา เกิดความเข้าใจในน้ำใจไมตรีของเราและเป็นมิตรที่ดีของเราสืบไป
8. ฟังความเห็นของเพื่อน ๆ บ้าง เป็นเพื่อนกันต้องให้เกียรติกันโดยฟังเขาแสดงความคิดเห็นบ้าง ในหมู่เพื่อนต้องให้มีความเสมอภาพกันในการแสดงความคิดเห็น ควรรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ๆ ที่เสนอแนะและการให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ

9. หลีกเลี่ยงการทำตัวเหนือเพื่อน ต้องให้เกียรติเพื่อนร่วมงานทุกคน
 10. ทำตนให้เสมอต้นเสมอปลาย ทำให้เพื่อนมีความสบายใจ พอใจ และจะเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวเรา
 11. ใจกว้างและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนฝูง ไม่เอาเปรียบ ไม่คอยแต่จะเอาของผู้อื่นฝ่ายเดียว เป็นการเห็นแก่ตัวและเอาเปรียบผู้อื่น
 12. ออกไปพบปะสังสรรค์บ้างตามสมควร การวิสาสะทำให้เกิดความเป็นญาติ การทำงานกับเพื่อนหลายคนก็ย่อมมีโอกาสที่จะกระทบกระทั่งขัดแย้งไม่เข้าใจกันบ้างเป็นเรื่องธรรมดา
- สำหรับการปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลอื่น วิจิตร อาวะกุล (2528 : 297-298) ได้เสนอแนะหลักในการปฏิบัติและฝึกหัดให้เข้ากับผู้อื่นได้และสร้างบรรยากาศในการทำงานให้มีความสุข ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติดังนี้
1. สร้างความรักในอาชีพที่ตนปฏิบัติอยู่ ให้เป็นผู้มีจิตใจรักการทำงาน สนใจเอาจริงเอาจัง
 2. ศึกษาให้เข้าใจ มีความตั้งใจ และยอมรับนโยบาย หลักการ ระเบียบปฏิบัติของ หน่วยงาน อย่าฝ่าฝืนหรือหลีกเลี่ยง หัดเป็นผู้มีระเบียบวินัยและปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอ
 3. รู้จักเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
 4. เป็นคนตรงต่อเวลาทั้งการนัดหมายและเวลาทำงาน มีความพร้อมเพรียงในการทำงานไม่เอา راحتเอาเปรียบเพื่อนร่วมงาน
 5. พยายามเป็นผู้ที่มีเหตุผล ใจกว้าง รู้จักเคารพและฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่นำเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องอื่นมาเกี่ยวข้องกับงาน มีความจริงใจต่อเพื่อนร่วมงานเสียบ้าง
 6. ไม่เคร่งเครียดเคร่งครัดในการทำงานจนเกินไป ควรมีการยืดหยุ่นแต่ไม่ควรหย่อนยานในเรื่องระเบียบและหลักเกณฑ์เกินไปจนไม่มีเหตุผล
 7. สามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรม ไม่ให้มีลักษณะฉุนเฉียว โกรธง่าย ห้วนไหวต่ออารมณ์และเหตุการณ์ รู้จักรักษาสุขภาพร่างกายและจิตใจให้สมบูรณ์แข็งแรง
 8. พยายามเข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มองผู้อื่นในแง่ดีเสมอ ไม่ยกตนข่มท่าน เคารพสิทธิและให้เกียรติยกย่องนับถือชมเชยผู้อื่น
 9. มีสัมมาคารวะอ่อนน้อมต่อมรดก สร้างบรรยากาศในการสนทนาให้เป็นไปในทางที่ดี ไม่ขัดต่อศีลธรรมและวัฒนธรรม
 10. มีความร่าเริงยิ้มแย้มแจ่มใส มีอารมณ์ขันในการทำงาน มีอารมณ์ดี
 11. มีความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงาน เป็นผู้รักการประนีประนอมกับผู้อื่น
 12. มีความมานะบากบั่นไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค หมั่นหาความรู้เพิ่มเติม รู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
 13. หลีกเลี่ยงการนินทา การพุดคุยที่ไร้ประโยชน์ หลีกเลี่ยงการก่อศัตรูกับเพื่อนร่วมงาน
 14. พุดจาปราศรัยให้สุภาพเรียบร้อย

เพื่อนร่วมงานเป็นปัจจัยสำคัญของการทำงาน อารมณ์ จินดาพันธ์ (2536 : 120) กล่าวถึง การปฏิบัติงานจะบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพตามที่หน่วยงานต้องการได้นั้น นอกเหนือจากความรู้ความสามารถของบุคลากรแล้ว ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในหน่วยงานก็เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากความรู้ความสามารถของบุคคลไม่ว่าจะสูงเพียงใดจะไม่ทำให้หน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ถ้าขาดความร่วมมือของบุคคลในหน่วยงานเดียวกัน

สรุปได้ว่า เพื่อนร่วมงาน หมายถึง สัมพันธภาพอันดีระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนที่แสดงออกในลักษณะรักใคร่ กลมเกลียว ช่วยเหลือเกื้อกูล ปราศจากความขัดแย้ง เอื้ออาทรต่อกัน ให้ความร่วมมือในกิจกรรมของเพื่อนด้วยความเต็มใจเสมอ

2.1.3 สัมพันธภาพระหว่างครูกับผู้บังคับบัญชา

ฮาล์ปินและครอฟท์ (สมถวิล แก้วปลั่ง. 2542 : 38 ; อ้างอิงมาจาก Halpin and Croft. 1966 : 174-181) กล่าวถึงพฤติกรรมของผู้บังคับบัญชาราวตัวใต้ดีในด้านบุคลิกภาพและบทบาทหน้าที่ ตั้งใจทำงาน ไม่แยกตัวออกเป็นอิสระ ตรงกันข้ามมีความใกล้ชิดคอยดูแลให้ความเป็นกันเอง คอยให้การแนะนำ มีความเชื่อมั่นและจริงใจในกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน สภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานมีขวัญสูงและร่วมมือกันทำงานเป็นอย่างดี ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีความพึงพอใจในการทำงาน มีรายละเอียดดังนี้

1. ความห่างเหิน หมายถึง ความรู้สึกของครูต่อพฤติกรรมของผู้บังคับบัญชาว่าบริหารโดยคำนึงถึงระเบียบกฎเกณฑ์ข้อบังคับโดยเคร่งครัด ให้ความสำคัญสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีน้อย
2. การมุ่งผลงาน หมายถึง ความรู้สึกของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้บังคับบัญชาว่าบริหารงานโดยคำนึงถึงผลงานเป็นใหญ่ ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด
3. ความไวเนื้อเชื่อใจ หมายถึง ความรู้สึกของผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีต่อพฤติกรรมของ ผู้บังคับบัญชาว่าผู้บังคับบัญชาพยายามที่จะกระตุ้นหรือจูงใจให้คณะครูปฏิบัติงานโดยใช้วิธีการกระทำตนให้เป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นยึดถือ
4. ความกรุณาปราณี หมายถึง ความรู้สึกของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้บังคับบัญชาว่า ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติต่อครูโดยแสดงออกถึงความเมตตากรุณา มีมนุษยธรรมและคุณธรรมช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา

สุพัฒนา เตชะติวงศ์ ณ อรุณยา (2541 : 31) ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผู้บังคับบัญชาที่มีประสิทธิภาพจะต้องเป็นผู้มีความสามารถจัดการเกี่ยวกับบุคคลและมีความสามารถ การจัดการเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม ได้แก่ เครื่องอำนวยความสะดวก เครื่องอำนวยความสะดวกที่ส่งผลต่อการทำงานที่ดี เริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบาย ควรให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมมีการนำข้อมูลจากสภาพจริงมากำหนดเป็นนโยบาย การมอบหมายงานและการสั่งสอนต้องชัดเจนเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ เหมาะสมกับกำลัง มอบหมายงานแล้วต้องติดตามดูแลคอยให้ความช่วยเหลือยกย่องชมเชยเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ ในส่วนของผู้บังคับบัญชาควรจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นคนทันสมัย สามารถบริหารงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาตนเองกระทำได้โดยการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม การอ่านหนังสือและเอกสารทางวิชาการที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงาน เทคนิคและแนวทางปฏิบัติงานใหม่ๆ การเข้าสมาคมร่วมกิจกรรมต่างๆ การศึกษาค้นคว้าและวิจัย การทำศัลยกรรม การหมั่นเวียนสลับเปลี่ยนงานเพื่อหาประสบการณ์ นอกจากนี้ควรปรับปรุงด้านสุขภาพอนามัยและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถพัฒนาตนเองและเป็นที่เคารพศรัทธาของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา

ผู้บังคับบัญชาที่ดีจะต้องใช้เทคนิควิธีการในการบริหารงานเพื่อให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเกิดความรู้สึกพึงพอใจดังข้อเสนอของ กิติ ดยัคคานนท์ (2532 : 123) ให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. จะต้องชมเชยผู้ปฏิบัติงานในโอกาสที่เหมาะสม เป็นการเพิ่มกำลังใจในการทำงานให้แก่เขา
2. การยกย่องและให้การยอมรับ จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความภูมิใจที่จะได้รับการ ยกย่องจากผู้บังคับบัญชา
3. การให้ความเป็นมิตร ลูกน้องจะรู้สึกอบอุ่นเหมือนหัวหน้าให้ความเป็นมิตรอย่างจริงใจ
4. ผู้บังคับบัญชาต้องให้ความเป็นธรรมอย่างเสมอหน้าแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง
5. ควรลงมือทำงานร่วมกับลูกน้องในบางโอกาสเพื่อจะสร้างความพึงพอใจในการทำ งานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เนื่องจากเขามีความรู้สึกว่าหัวหน้าให้ความเป็นกันเองและยอมเห็นดเนิน้อยร่วมกับเขา

6. จัดงานให้เหมาะสมกับคนทั้งชนิดและปริมาณของงาน การที่ผู้ปฏิบัติงานได้ทำงานที่ตนถนัด มีปริมาณงานเหมาะสมกับความสามารถของเขาจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยความสนุก เต็มใจ ไม่เบื่อหน่าย ให้คำแนะนำ ร่วมคิดหาวิธีแก้ไขปัญหาของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความรู้สึกว่าผู้บังคับบัญชาไม่ทอดทิ้งให้เขาทำงานโดยโดดเดี่ยว และทำให้เขาได้รับทราบผลงานเป็นระยะๆ ซึ่งจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน

7. พยายามใช้อิทธิพลของกลุ่มใหญ่ดึงกลุ่มเล็ก โดยการกระตุ้นให้กลุ่มบุคคลส่วนใหญ่กระทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน

การบริหารงานซึ่งเป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชา บานาส บารุงรส (2534 : 28) ให้ ข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในเทคนิคของงานที่ต้องทำอย่างแท้จริง
2. ผู้บังคับบัญชาต้องไม่ใช้วิธีการปกครองแบบสร้างกำแพงเพื่อความสะดวกในการปกครอง
3. ผู้บังคับบัญชาต้องแสดงตัวให้เป็นที่ยอมรับแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาว่าเป็นผู้ที่มีน้ำใจในการทำงาน รักงาน อุทิศเวลาและความเหนื่อยยากให้แก่งาน

คุณสมบัติของผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาที่ดีทำให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีความรู้สึกพึงพอใจ สุกพัฒนา เดชาดิวงศ์ ณ อยุธยา (2541 : 24) ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การว่า มีคุณลักษณะดังนี้

1. วุฒิภาวะสูง รู้จักควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบ ไม่ใช้รับแต่ชอบส่วนผิดนั้นยกให้ลูกน้อง
2. มีสติปัญญาสูง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และกระตือรือร้นในการทำงาน
3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีแผนการตัดสินใจเด็ดขาดไม่ลังเล
4. มีบุคลิกภาพดี
5. มีสุขภาพดี
6. มีใจกว้างรู้จักฟังและใช้เหตุผล
7. มีความสามารถในการพัฒนาผู้อื่น
8. สนับสนุนให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาก้าวหน้า ไม่กีดกันขัดขวางหรือกลัวว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจะได้ดีกว่า
9. เป็นผู้สามารถประนีประนอมขจัดความบาดหมางได้ดี
10. ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และมีส่วนร่วมในความสำเร็จของหน่วยงาน ถือทำให้รู้สึกว่าเป็นที่ยอมรับหรือเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มนั้น
11. มีความยุติธรรมหรือปกครองโดยเที่ยงธรรม ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ไม่ฟังความข้างเดียวหรือให้อภิสิทธิ์แก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาบางคนเป็นพิเศษโดยความผูกพันส่วนตัว
12. มีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อเพื่อนร่วมงานและบุคคลทั่วไป
13. เป็นผู้ที่มีความจริงใจ
14. เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ
15. มีความเข้าใจและความเห็นใจคนอื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา และเป็นที่ปรึกษาเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชามีปัญหาหรือมีความทุกข์
16. ยกย่องและเห็นความสำคัญแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา
17. คำนึงถึงสวัสดิภาพและความมั่นคงของผู้ใต้บังคับบัญชา
18. เข้าใจความแตกต่างของบุคคลทั้งในด้านความสามารถและบุคลิกภาพ รู้จักมอบงานให้เหมาะสม
19. เคารพสิทธิของผู้อื่น

สรุปได้ว่า ผู้บังคับบัญชา หมายถึง ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงาน เป็นผู้มีความสามารถบริหารงาน โดยให้บุคคลมีส่วนร่วมในการบริหาร เป็นผู้มีบุคลิกภาพดี ให้ความช่วยเหลือ การให้คำแนะนำ การให้คำปรึกษาและพัฒนาทีมงานและบุคลากรภายในหน่วยงาน มีการนำ ข้อมูลจากสภาพจริงมาเป็นนโยบาย เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ เป็นผู้คำนึงถึงสวัสดิภาพและความมั่นคงของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เป็นผู้สนับสนุนให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานและแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดี

2.1.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านครอบครัว

ครอบครัวมีบทบาทและหน้าที่หลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในครอบครัวโดยผ่านกิจกรรมที่สนองต่อความต้องการด้านร่างกายและจิตใจของสมาชิกในครอบครัว มีหน้าที่อบรมสั่งสอนให้สมาชิกในครอบครัวมีวิถีชีวิตที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาวะแวดล้อมด้านเศรษฐกิจและสังคม กลไกดังกล่าวนี้จะสร้างความมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีให้สมาชิกในครอบครัว ซึ่งเป็นสิ่งที่พึงประสงค์และนำมาซึ่งความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตของบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ของครอบครัวต่อการสนองตอบความต้องการที่จะมีผลต่อความมีสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของสมาชิกในครอบครัวมีดังนี้

1. หน้าที่ทางชีววิทยา คู่สมรสจะต้องเป็นผู้สร้างครอบครัว และเป็นบิดามารดาผู้ให้กำเนิดแก่บุตร พื้นฐานด้านพันธุกรรมและภาวะจิตใจที่ดีของบิดาจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่ต้องการตามสภาวะปกติของบุตร และส่งผลถึงความมั่นคงทางด้านร่างกายและจิตใจของบุตรด้วย หน้าที่ทางชีววิทยาของบิดามารดา นับเป็นหน้าที่สำคัญที่สุดที่เกิดขึ้นในครอบครัวและไม่มีใครหรือสถาบันใดจะทำหน้าที่แทนได้

2. หน้าที่ปกป้องให้ความปลอดภัย บิดามารดาจะเป็นผู้ดูแลจัดหาปัจจัยพื้นฐานที่ จำเป็นแก่ชีวิตให้แก่บุตร เช่น ขณะที่บุตรอยู่ในครรภ์ มารดาจะให้อาหารและออกซิเจนแก่บุตร บิดาจะช่วยสร้างสภาวะแวดล้อมที่เป็นผลดีต่อร่างกายและจิตใจของมารดา ขณะที่บุตรยังเล็กหรือแม้แต่เมื่อโตขึ้น บิดามารดาจะช่วยป้องกันอันตรายไม่ให้มาแฉ้วพานบุตร ทำให้บุตรได้รับการสนองตอบต่อความต้องการขั้นพื้นฐานด้านร่างกาย มีความรู้สึกปลอดภัยมั่นคงในชีวิต ในขณะเดียวกันก็ตระหนักถึงความรัก ความเป็นเจ้าของที่บิดามารดามีต่อบุตร และที่ตนมีต่อบิดามารดา ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้นำมาซึ่งความมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีของบุตร

3. หน้าที่ให้ความรัก บิดามารดาจะมีความรักให้แก่บุตรตั้งแต่บุตรได้เริ่มต้นชีวิตและความรักนี้จะคงอยู่และเพิ่มพูนต่อไปไม่ว่าบุตรจะมีลักษณะดีและไม่ดีอย่างไร แม้บุตรจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ความรักของบิดามารดาก็จะมั่นคงไม่เสื่อมคลาย ด้วยความรักดังกล่าวนี้ ทำให้บิดามารดามีความรับผิดชอบต่อการจัดหาปัจจัย 4 เพื่อสนองความต้องการด้านร่างกายให้แก่บุตร ให้การปกป้องคุ้มครองให้บุตรปลอดภัย ให้ความรักความอบอุ่น การอบรมสั่งสอน เพื่อให้บุตรเป็นที่รักใคร่นับถือและมีแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและบรรลุถึงความสำเร็จในชีวิต ด้วยหน้าที่ให้ความรักของบิดามารดาดังกล่าวนี้อาจช่วยให้บุตรเป็นผู้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดีและนำมาซึ่งความมีคุณภาพชีวิตที่ดี

4. หน้าที่ให้การศึกษ วิทยาการสมัยใหม่สร้างสภาวะแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ของบุตรที่อยู่ในครรภ์ ทำให้บิดามารดาเป็นครูของบุตรหรือผู้ให้ความรู้แก่บุตรนับตั้งแต่บุตรอยู่ในครรภ์ก็ว่าได้ และเมื่อบุตรคลอดออกมาครูสองคนแรกของบุตรก็คือบิดามารดา การชี้แนะการช่วยเหลือ การอบรมบ่มนิสัย เพื่อการเรียนรู้ให้เกิดทักษะและประสบการณ์ในการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจของบุตร นับตั้งแต่เล็กจนโตก็จะมีบิดามารดาเป็นหลักในการให้ความรู้และประสบการณ์นั้นเสมอ นอกจากนี้การสรรหาปัจจัยแนวทางการแก้ปัญหาและส่งเสริมด้านการศึกษาในระบบการศึกษาเท่าที่บุตรจะศึกษาได้ก็เป็นภาระหน้าที่ที่บิดามารดาจะต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากการมีการศึกษาทำให้บุคคลสามารถจัดหาสิ่งที่สนองต่อความต้องการพื้นฐานด้านร่างกายได้ ทำให้บุคคลมีวิถีชีวิตที่ปลอดภัยมั่นคง เป็นที่รักใคร่นับถือและประสบความสำเร็จสูงสุด

ตามที่ต้องการได้ จึงอาจกล่าวได้ว่าหน้าที่ให้การศึกษาของบิดามารดาหรือครอบครัวมีผลต่อการสร้างเสริมสุขภาพกายสุขภาพจิตและการมีคุณภาพชีวิตให้แก่บุคคลโดยสมบูรณ์

5. หน้าที่กำหนดสถานภาพ เมื่อบุคคลเกิดในครอบครัวที่บิดามารดามีฐานะอย่างไร เขาก็จะมีสถานภาพตามฐานะของบิดามารดาไปด้วย สถานภาพดังกล่าวนี้เรียกว่าสถานภาพกำเนิด (ascribed status) เช่น บุคคลเกิดในครอบครัวชาวนา ครอบครัวข้าราชการ เขาก็จะมีสภาพภาพเป็นบุตรของชาวนาหรือบุตรของข้าราชการไปด้วย ถ้าสังคมให้ความสำคัญในสถานภาพของชนชั้นต่างๆ ไม่เท่าเทียมกัน หน้าที่ของครอบครัวในเรื่องการกำหนดฐานะนี้จะมีผลต่อความรู้สึกทางด้านจิตใจของบุคคล เช่น ความรู้สึกปลอดภัยมั่นคงทางจิตใจ การได้รับการยกย่องนับถือ หรือแม้แต่ความต้องการสู่ตำแหน่งที่สูงสุดของชีวิตก็อาจเป็นผลกระทบจากสถานภาพตามกำเนิดนี้ได้ อย่างไรก็ตามบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงสถานภาพตามกำเนิดของตนได้โดยสร้างฐานะของตนให้ตรงกับสถานภาพของชนชั้นที่ต้องการเรียกว่าเป็นสถานภาพที่จัดหามาภายหลัง (achieved status) บุคคลในแต่ละสถานภาพจะมีบทบาทและหน้าที่ต่างกัน ดังนั้นความต้องการและการได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่ต้องการไม่ว่าจะเป็นความต้องการพื้นฐานด้านร่างกาย ด้านความปลอดภัยมั่นคง ความต้องการความรักความนับถือหรือแม้แต่ความทะเยอทะยานให้บรรลุความสำเร็จในชีวิต ซึ่งจะมีผลต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต และคุณภาพชีวิตของบุคคล ก็จะมีการแตกต่างกันตามสถานภาพของบุคคลไปด้วย

6. หน้าที่ทางเศรษฐกิจ เป็นหน้าที่สำคัญของบิดามารดาหรือสมาชิกในครอบครัวที่จะต้องหารายได้เพื่อใช้จ่ายในครอบครัว ความต้องการเกือบทุกระดับของบุคคลในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานด้านปัจจัย 4 ความต้องการในระดับที่สูงขึ้น เช่น ความรู้สึกปลอดภัยมั่นคงทางร่างกายและจิตใจ ความเป็นที่รักหรือเป็นเจ้าของในตัวของบุคคลหรือสิ่งของ ความเป็นที่นับถือหรือการมีชีวิตในสภาวะแวดล้อมที่น่ารื่นรมย์ ตลอดจนการบรรลุความสำเร็จในชีวิตล้วนแต่ต้องการปัจจัยด้านเศรษฐกิจมาสนับสนุนทั้งสิ้น การมีปัจจัยด้านเศรษฐกิจอย่างเพียงพอของครอบครัวจึงเป็นปัจจัยในการพัฒนาสุขภาพกาย สุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของบุคคลในครอบครัว

7. หน้าที่ทางสันติภาพ หมายถึง หน้าที่ก่อให้เกิดกิจกรรมที่นำมาซึ่งความผ่อนคลายความเคร่งเครียดของอารมณ์ ก่อให้เกิดความสนุกสนานรื่นรมย์ เกิดความพึงพอใจในชีวิตแวดล้อม จึงเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของสมาชิกในครอบครัวที่จะต้องใช้เวลาให้แก่กิจกรรมที่นำความสนุกสนาน สร้างความรู้สึกอบอุ่นรักใคร่ปรองดองกันในหมู่สมาชิกในครอบครัว กิจกรรม ดังกล่าวนี้นี้ ถ้าเป็นกิจกรรมที่มีความเคลื่อนไหวออกกำลัง ก็จะเป็นผลดีต่อสุขภาพกาย ถ้าเป็นกิจกรรมที่อยู่กับที่ก็อาจสร้างความรู้สึกปลอดภัยมั่นคงทางจิตใจ ความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตก็จะบังเกิดขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะของบุคคลที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี

8. หน้าที่ทางศาสนา ทุกศาสนามีหลักการเหมือนกันในเรื่องที่มุ่งสั่งสอนให้ทุกคนทำความดี มีแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและอยู่ร่วมกันในสังคมได้โดยไม่เบียดเบียนกันไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์ จึงเป็นหน้าที่สำคัญของครอบครัวที่ต้องมีศรัทธาในศาสนา ยึดถือธรรมะของศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิต ปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอ ทำให้กิเลสที่เป็นปัจจัยในการประพฤติปฏิบัติมิชอบไม่มีโอกาสแสดงออก สมาชิกในครอบครัวย่อมมีความรู้สึกมั่นคงในจิตใจ มีการแสดงออกที่ทำให้เกิดความอบอุ่น ไว้วางใจและเป็นที่ยึดถือของบุคคลทั่วไป ย่อมช่วยให้บุคคลมีสุขภาพจิตที่ดี มีความพึงพอใจในชีวิตและนำมาซึ่งความมีคุณภาพชีวิตในที่สุด

ความสัมพันธ์ในครอบครัว

ความสัมพันธ์ในครอบครัว หมายถึง ความผูกพัน ความรักความเข้าใจ การให้อภัยซึ่งกันและกัน ตลอดจนการปฏิบัติต่อกันอย่างอบอุ่นระหว่างสามีภรรยา ลูกและญาติพี่น้อง ถ้าครอบครัวใดมีความสัมพันธ์อันดีและมีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก็จะเป็นเหมือนเกราะที่คุ้มครองสมาชิกในครอบครัวให้เกิดความมั่นคงและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สำหรับองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวมีดังนี้

1. การมีความรู้และความเข้าใจซึ่งกันและกัน เช่น เข้าใจในความต้องการของแต่ละฝ่าย เข้าใจในความอ่อนแอ ความเข้มแข็ง ความบกพร่อง และความสามารถของแต่ละฝ่าย ในบทบาทหน้าที่ของตนเองและคู่สมรส เป็นต้น ทั้งความรักความเข้าใจจะสามารถช่วยกันแก้ไข หรือปิดเป้าอุปสรรคและปัญหาต่างๆ ที่บังเกิดขึ้นในครอบครัวได้โดยสันติวิธี

2. การแสดงความจริงใจต่อกัน เช่น มีความเลื่อมใสศรัทธา ความเชื่อถือและไว้วางใจ ตลอดจนความเชื่อมั่นต่อกันและกัน โดยต่างฝ่ายต้องมีความซื่อสัตย์และจริงใจต่อกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทั้งคู่ควรหลีกเลี่ยงการแสดงพฤติกรรมในทางที่จะก่อให้เกิดความนอกใจหรือไม่จริงใจต่อกัน

3. ความอดทนและการให้อภัย ไม่มีสามีภรรยาใดที่จะไม่ประสบข้อขัดแย้งหรือปัญหายุ่งยากกังวลใจในชีวิตสมรส ถ้าระลึกได้เช่นนี้แล้วในฐานะสามีภรรยาที่ดีควรจะพยายามมองข้ามข้อบกพร่องเล็กๆ น้อยๆ ของกันและกัน และเมื่อมีอะไรเกิดขึ้นควรจะหันหน้าเข้าหากันร่วมปรึกษาหารือถึงปัญหาและช่วยกันแก้ไขต่อไป

4. การมีประชาธิปไตยในครอบครัว เช่น การไม่ก้าวล่วงไปในสิทธิของแต่ละฝ่ายมากเกินไป ควรมีความยกย่องนับถือและความเกรงอกเกรงใจไม่ล่วงเกินอีกฝ่ายหนึ่ง

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้เลือกคุณลักษณะที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพด้านครอบครัว ได้แก่ให้ความรักเอาใจใส่สมาชิกครอบครัว รับผิดชอบต่อการกระทำหน้าที่ที่มีต่อครอบครัว เคารพในสิทธิของสมาชิกครอบครัว ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาของครอบครัว และอดทนให้อภัยซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่แบบแผนชีวิตของครอบครัวที่ดี

2.1.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการระดมความคิด

2.1.5.1 ความหมายของความคิดชอบ

บราวเน (Browne, 1958 : 59) สรุปองค์ประกอบของความคิดชอบไว้ดังนี้ คือ ความไว้วางใจ ความดีริเริ่ม ความไม่ทอดทิ้งต่ออุปสรรค ทำงานแข่งขัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความปรารถนาที่จะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งดีกว่าเดิม

แคทเทล (Cattell, 1963 : 145) กล่าวถึงบุคคลที่มีความสามารถในการคิดชอบไว้ว่า คือ บุคคลที่รับผิดชอบในหน้าที่ มีความบากบั่นพากเพียร ถือศักดิ์ศรี ยึดมั่นในกฎเกณฑ์ ลักษณะผู้มีความรับผิดชอบน้อย คือคนที่ถือความสะดวกเป็นเกณฑ์ หลีกเลี่ยงข้อบังคับ

ฟลิปโป (Flippo, 1966 : 122) ได้สรุปความหมายของความคิดชอบไว้ว่า เป็นความผูกพันที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ และความสำเร็จนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการ คือ พันธะผูกพัน หน้าที่การงาน และวัตถุประสงค์

दनัย गाममाने (2518 : 5) ให้นิยามความรู้สึกรับผิดชอบว่า หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่แสดงถึงความเอาใจใส่ และรับเป็นภาระต่อหน้าที่การงาน การดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ของตน และผู้อยู่ในการดูแล ตลอดจนสังคมพยายามทำหน้าที่ต่างๆ อย่างเต็มความสามารถเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

ชานาญ นิสารัตน์ (2524 : 53) ให้ความหมายของความคิดชอบคือ การยอมรับรู้และสำนึกในการกระทำของตน การยอมรับผลของการกระทำของตนด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลร้าย ไม่ว่าจะเป็นกระทำผิดหรือถูก ไม่ปิดความคิดชอบให้ผู้อื่นและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ความคิดชอบเป็นสิ่งเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติสอดคล้องกับกฎจริยธรรมและหลักเกณฑ์ของสังคมโดยไม่ต้องมีการบังคับและควบคุม

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า ความคิดชอบหมายถึง การแสดงออกโดยพยายามทำหน้าที่ต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ เพียรพยายาม มีความละเอียดรอบคอบ ปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความตั้งใจ โดยพยายามทำหน้าที่ต่างๆ อย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

2.1.5.2 ความสำคัญของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองที่สำคัญยิ่ง เป็นปัจจัยอันสำคัญที่จะช่วยให้สังคมมีระเบียบและสงบสุข การที่สังคมขาดความสงบ กล่าวได้ว่า เกิดจากบุคคลกลุ่มหนึ่งขาดคุณสมบัติ 5 ประการ คือ ความรับผิดชอบ ความสม่ำเสมอ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ และความพยายามพึ่งพาตนเอง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2514 : 55 – 57)

ความรับผิดชอบเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาต่างๆ ในสังคมได้ ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 มีวัตถุประสงค์ระบุไว้ข้อหนึ่งว่ามุ่งหวังให้ นักเรียนเป็นคนดีมีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความเสียสละ ซื่อสัตย์ อดทน คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น (วัลลภา ถนอมศิริ. 2539 : 35 ; อ้างอิงจาก กระทรวงศึกษาธิการ. 2520 : 12) ซึ่งถ้าจะกล่าวถึงความรับผิดชอบแล้ว อาจกล่าวได้ว่า หากบุคคลมีความรับผิดชอบ จะมีผลดีต่อไปนี้

1. คนมีความรับผิดชอบย่อมจะทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายทันเวลา
2. คนมีความรับผิดชอบย่อมได้รับการสรรเสริญและเป็นคุณประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม
3. ความรับผิดชอบเป็นสิ่งเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานสอดคล้องกับกฎจริยธรรม และหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีผู้อื่นมาบังคับ
4. ไม่เป็นต้นเหตุของความเสื่อม และความเสียหายแก่ส่วนรวม
5. ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุข เรียบร้อยแก่สังคม

2.1.5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการะความรับผิดชอบ

2.1.5.3.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

ฟลาเฮอร์ตี้ และรูสเซล (วัลลภา ถนอมศิริ. 2539 : 38 ; อ้างอิงจาก Flaherty and Reutzel. 1965. The Journal of Education Research. p.411) ศึกษาเพื่อหาลักษณะบุคลิกภาพของนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนสูงและนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนต่ำ พบว่า ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงได้คะแนนบุคลิกภาพด้านความรับผิดชอบสูงกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

แมคเคลแลนด์ (วัลลภา ถนอมศิริ. 2539 : 38 ; อ้างอิงจาก Mc Clelland. 1953.) ได้ศึกษาลักษณะของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง พบว่า บุคคลนั้นมีความรับผิดชอบสูงด้วย

สมาร์ท (วัลลภา ถนอมศิริ. 2539 : 38 ; อ้างอิงจาก Smart. 1965. Children Development and Relationships. p.5365 – 5367) ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กและสัมพันธภาพที่มีต่อครอบครัว ซึ่งพบว่า ความรับผิดชอบจะเริ่มต้นในวัยเด็กและพัฒนาสู่วัยรุ่นและผู้ใหญ่ และพบว่า เด็กหญิงจะมีความรับผิดชอบสูงกว่าเด็กชาย ซึ่งตรงกับทฤษฎีของ บัตเตอร์เวิร์ท (วัลลภา ถนอมศิริ. 2539 : 38 ; อ้างอิงจาก Butterworth. 1974. Dissertation Abstracts International. p.2043) ศึกษาความรับผิดชอบของตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 600 คน โดยสุ่มจากโรงเรียนต่างๆ ในแคลิฟอร์เนีย พบว่านักเรียนหญิงมีความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.1.5.3.2 งานวิจัยในประเทศ

พิจิตรา พงษ์จินดากร. (2525 : 94 – 96) ทดลองสอนความรับผิดชอบแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาแตกต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ทำให้นักเรียนมีทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องความรับผิดชอบดีกว่าวิธีสอนแบบธรรมดา และมีความคงทนของการเรียนรู้ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

กรรณา กิจขยัน. (2517 : 85) ศึกษาความมีวินัยในตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง พบว่าความเชื่อมั่นในตนเองเป็นลักษณะหนึ่งของผู้มีวินัยในตนเอง และนอกจากนั้น ผู้มีวินัยในตนเองจะมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงาน มีความอดทน มีเหตุผล และมีความยืดหยุ่นในพฤติกรรมทางสังคมดีกว่าผู้ขาดวินัยในตนเอง

อารี เศรษฐชัย. (2520 : 47 – 48) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาล สภาอากาศไทย พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์กันในทางบวก

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่สำคัญที่จะต้องมีความรับผิดชอบ เนื่องจากความรับผิดชอบมีความสำคัญในการช่วยให้บุคคลพัฒนาตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ส่งผลให้มีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดีได้

2.1.5.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านส่วนตัว

โอเรม (Orem. 1991 : 136 – 138) ได้กล่าวถึงปัจจัยอื่นๆ ที่มีส่วนส่งเสริมแบบแผนชีวิตซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ปัจจัย ดังกล่าวทำให้เกิดความแตกต่างของแบบแผนการดำเนินชีวิตได้ด้วย

2.1.5.4.1 เพศ

เพศเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างทางโครงสร้างสรีรภาพของชายหรือหญิง และกำหนดบทบาทหน้าที่ในสังคม ซึ่งอาจมีผลต่อความต้องการดูแลตนเอง และอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างในด้านค่านิยม ที่มีผลต่อความสามารถในการดูแลตนเอง (Orem. 1985 : 22) ในสังคมไทยสมัยก่อนมีค่านิยมในการให้เกียรติเพศชายเป็นหัวหน้าครอบครัว ต้องหาเลี้ยงครอบครัว และมีโอกาสในการศึกษามากกว่าเพศหญิง เพศชายจึงมีการดูแลตนเองและแบบแผนชีวิตดีกว่าเพศหญิง (ดวงพร รัตนอมรชัย. 2535 : 133) จากการศึกษาของ วาสนา ปุณณณวิวัฒน์ (2532 : 62) ที่พบว่าผู้ป่วยความดันโลหิตสูงเพศชายมีแบบแผนชีวิตดีกว่าเพศหญิง การศึกษาของ ถนอมวรรณ อยู่ช้า (2536 : 125) พบว่าเพศชายสังกัดกรมพลศึกษาในส่วนกลางมีการปฏิบัติด้านการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพดีกว่าเพศหญิง การกำหนดบทบาทให้เพศชายเป็นผู้นำครอบครัว ส่วนเพศหญิงเป็นแม่บ้าน นอกจากจะทำให้เกิดความแตกต่างในเรื่องการดูแลตนเองระหว่างเพศหญิงและเพศชายแล้วยังมีผลต่อแบบแผนชีวิตของเพศชายและเพศหญิงด้วย ทั้งนี้เพราะเพศชายมองตนเองมีคุณค่ามากกว่าเพศหญิง และเพศหญิงมีความรู้สึกละอายความสามารถทางด้านร่างกายต่ำกว่าเพศชาย ปรับตัวได้ยากกว่า รวมทั้งเพศหญิงมีระดับการพึ่งพาผู้อื่นและมีข้อจำกัดในการทำกิจวัตรประจำวันมากกว่าเพศชาย สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อแบบแผนชีวิต

2.1.5.4.2 อายุ

ในด้านอายุ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพ โดยเหตุว่าผู้ที่มีอายุน้อยมักมีสุขภาพอนามัยแข็งแรงจึงเป็นผลให้ไม่สนใจในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง (Lowerstein and Rinehart. 1981 : 254) พะยอม อิงคตานุวัฒน์ (2531 : 1, 9, 80, 106) กล่าวว่าวัยผู้ใหญ่แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ วัยผู้ใหญ่ตอนต้นหรือวัยฉกรรจ์ อายุ 21 – 40 ปี เป็นวัยที่ต้องมีการปรับตัวมาก เพื่อให้ตนได้เป็นที่ยอมรับของสังคมและส่วนรวม ทั้งสร้างความมั่นคงให้แก่ตนเองทางเศรษฐกิจ วัยผู้ใหญ่ตอนกลางหรือวัยกลางคน อายุ 41–60 ปี จะเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อมลง ทางด้านร่างกายโดยเฉพาะในแง่ความอ่อนไหวทางกายและความฉับไวของสมอง โรคเรื้อรัง เช่น โรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน เริ่มเข้ามาคุกคามร่างกาย ส่วนวัยผู้ใหญ่ตอนปลาย หรือวัยชรา อายุ 61 ปีขึ้นไป จะยังคงมีความเสื่อม มากขึ้น พฤติกรรมบางอย่างก็ปฏิบัติไม่ได้เช่นเดิม สมจิตต์ สุพรรณทาสี (2526 : 116) กล่าวว่าวัยผู้ใหญ่จะมีพฤติกรรมบางอย่างมีผลต่อเนื่องมาจากในวัยรุ่น เช่น การสูบบุหรี่ ซึ่งต้องใช้เวลานานในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ถูกต้อง มีการแสดงออกทางอารมณ์เหมาะสมกับวัย ให้ความสนใจในความคิดเห็นของบุคคลอื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น ต้องการแสดงออกถึงความสามารถของตนเองขณะเดียวกันก็ช่วยทำงานสังคม มีความรับผิดชอบต่อ

ตนเองและสังคม พร้อมทั้งจะยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมได้ ในกลุ่มผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง ผู้ป่วยที่มีอายุมากจะไม่สนใจว่ายาที่รับประทานจะออกฤทธิ์อย่างไรจึงไม่สนใจที่จะรับประทานยา ผู้ป่วยที่มีอายุน้อยส่วนมากจะปฏิเสธการรับประทานยาที่มีรสขม และผู้สูงอายุมักจะหลงลืมไม่สนใจตนเอง

2.1.5.4.3 ระดับการศึกษา

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของชีวิต ทำให้รู้จักกระบวนการทางสติปัญญาแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล มีแบบแผนชีวิตที่ดี นอกจากนั้นการศึกษายังเป็นกระบวนการที่ใช้พัฒนามนุษย์ทั้งด้านบุคคล ครอบครัวและสังคม ทำให้เกิดการเรียนรู้ มีทัศนคติและพฤติกรรมที่มีคุณค่า จาโลวิส และเพาเวอร์ (Jalowice and Power. 1981 : 10 – 15) พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงมักจะตระหนักถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหา มีความเข้าใจในเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ดี ในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อการดูแลตนเองต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ที่ได้รับจากบ้าน โรงเรียนและประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต การศึกษาดำเนินปัญหาในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ (Orem.1985 : 120,175) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วาสนา ปรุณณณวิวัฒน์ (2532 : 57) ทิพวัลย์ ขาวสำอางค์ (2535 : 61) และเพ็ญศรี เกิดนาค (2537 : 119) พบว่า การศึกษาต่างกันมีแบบแผนชีวิตแตกต่างกันในผู้ป่วยความดันโลหิตสูง ผู้สูงอายุ และประชาชนเขตเมืองจังหวัดนนทบุรีตามลำดับ ส่วน วรณวิมล เบญจกุล (2532 : ๘) พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับแบบแผนชีวิต และรัชสุรีย์ จันทเพชร (2536 : 63) ศึกษาพบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความบกพร่องในการดูแลตนเองในผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง

2.1.5.4.4 อาชีพ

อาชีพเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติแบบแผนชีวิต เพราะอาชีพทำให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ทำให้สามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ ก่อให้เกิดความพึงพอใจในชีวิต รู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ไม่เป็นภาระผู้อื่นและมีอำนาจในการแสวงหา ปัจจัยต่างๆ ที่จะส่งเสริมให้ร่างกายมีสุขภาพที่แข็งแรง และดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข และอาชีพยังมีอิทธิพลต่อการรับรู้เรื่องราวด้านสุขภาพของแต่ละบุคคล อาชีพบางอาชีพมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารมากกว่า เช่น อาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจ ซึ่งโดยส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีสถานที่ทำงานแน่นอน มีแหล่งประโยชน์ในการให้ความรู้เพิ่มพูนปัญญา ในขณะที่อาชีพรับจ้างมีลักษณะการทำงานแบบพึ่งตัวเองโดยอิสระไม่เป็นกลุ่ม การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำกว่า ซึ่งมีผลต่อแบบแผนชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ จาโลวิส และเพาเวอร์ (Jalowice and Power. 1981 : 10 –15) พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับการดูแลตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาวรินทร์ หันกิตติกุล (2539 : 147) พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ เพ็ญศรี เกิดนาค (2537 : 122) พบว่า ประชาชนเขตเมือง จังหวัดนนทบุรี อาชีพต่างกันมีแบบแผนชีวิตไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ทิพวัลย์ ขาวสำอางค์ (2535 : 163) ที่พบว่า ผู้สูงอายุอาชีพต่างกันแบบแผนชีวิตแตกต่างกัน

2.1.5.4.5 รายได้ครอบครัว

รายได้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตในด้านการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลเป็นตัวบ่งชี้ถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม รายได้มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการทางสาธารณสุขและสัมพันธ์กับแบบแผนชีวิต แม้ว่ารายได้ของบุคคลจะไม่ใช่ว่าสิ่งเดียวที่จำเป็นที่สุดในชีวิต แต่ทุกคนยอมรับว่ารายได้เป็นแหล่งประโยชน์ของบุคคลที่เอื้ออำนวยให้พัฒนาความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต เพนเดอร์ (Pender. 1982 : 161–162) กล่าวว่าฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการมีศักยภาพในการดูแลตนเองของผู้ป่วย โดยผู้ที่มิสสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงจะมีรายได้สูง จึงอำนวยความสะดวกให้บุคคลแสวงหาสิ่งที่เป็นประโยชน์เพื่อส่งเสริมแบบแผนชีวิตได้ดีกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย ซึ่งไม่ค่อยมีเวลาเอาใจใส่ตนเองมากนัก จะมุ่งความสนใจไปในการหาเลี้ยงชีพเพื่อความอยู่รอดของตนเองมากกว่า รายได้ที่มีอยู่

อาจจะไม่เหลือเพียงพอที่จะจัดหาสิ่งบริการเพื่อบำบัดหรือบำรุงรักษาสุขภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ ทิพวัลย์ ขาวสำอาด (2535 : 104) พบว่าผู้สูงอายุรายได้ต่างกันจะมีแบบแผนชีวิตแตกต่างกัน และรัชสุรีย์ จันทเพชร (2536 : 64) พบว่ารายได้มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการดูแลตนเองในผู้ป่วยไตวายเรื้อรังเช่นกัน

2.1.5.4.6 สถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อแบบแผนชีวิตของบุคคลโดยเฉพาะในด้านความรู้สึกนึกคิด เป็นส่วนหนึ่งของแรงสนับสนุนทางสังคม คู่สมรส หรือครอบครัวอาจจะเป็นแหล่งประโยชน์สำหรับผู้ป่วยในการจัดการเพื่อสนองความต้องการการดูแลตนเอง บุคคลที่อยู่ในครอบครัวที่มีความใกล้ชิดกับคู่สมรสที่มีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันจะมีความรัก ความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือคำแนะนำในการแก้ปัญหาต่างๆ และให้การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ซึ่งกันและกัน (Orem. 1985 : 121) แต่ในทางตรงกันข้าม บางครั้งครอบครัวหรือคู่สมรสอาจขัดขวางการพัฒนาความสามารถของผู้ป่วยในการดูแลตนเองจนทำให้ผู้ป่วยรู้สึกไร้คุณค่า อันเนื่องมาจากความรัก ความวิตกกังวล และรู้เท่าไม่ถึงการณ์ (สมจิต หนูเจริญกุล. 2534 : 42-43) และพบว่าผู้ป่วยพอใจที่จะกระทำการกิจกรรมด้วยตนเองเนื่องจากไม่ไว้วางใจบุคคลอื่นเกรงว่าถ้าผู้อื่นทำให้จะทำให้ตนเองเกิดการติดเชื้อได้ และบางคนอยากทำการกิจกรรมทั้งหมดด้วยตนเองแต่ไม่ได้รับความไว้วางใจจากคู่สมรส จึงเป็นสาเหตุทำให้ความสามารถในการดูแลตนเองพัฒนาช้ากว่ากลุ่มที่ไม่มีคู่สมรส ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บราวน์ (Brown. 1986 : 161) พบว่า คนที่แต่งงานแล้วมีกิจกรรมในการส่งเสริมสุขภาพมากกว่าคนโสด ทิพวัลย์ ขาวสำอาด (2535 : 50) และเพ็ญศรี เกิดนาค (2537 : 122) ได้ศึกษาพบว่า สถานภาพสมรสต่างกันมีแบบแผนชีวิตแตกต่างกันในผู้สูงอายุและประชาชนในเขตเมือง จังหวัดนนทบุรี

2.1.5.4.7 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคต

มีด (Mead. 1971 : 175) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นความสามารถของบุคคลที่จะคาดการณ์เกี่ยวกับตนเองในอนาคต

ซีกูรา (Sequera. 1975 : 2823 - B) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นความสามารถของแต่ละบุคคลในการมอบอนาคต การวางแผน และการจัดการเกี่ยวกับอนาคตที่เป็นได้

เฮคโฮเซน (Heclhausen. 1967 : 42 - 45) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสำคัญของการตั้งเป้าหมายในระยะยาวของการทำงาน การคาดการณ์ไกล การวางแผนระยะยาว การมองผลที่จะส่งไปในอนาคต รู้จักอดใจรอได้ หรืออดเปรี้ยวไว้กินหวาน

มิสเชล (Mischel. 1974 : 287) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นความสามารถในการคาดการณ์ไกล และเล็งเห็นความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีความต้องการได้รับผลในอนาคตที่ดีกว่าหรือมากกว่าผลที่จะได้รับในปัจจุบัน จึงดำเนินการวางแผนเพื่อปฏิบัติต่อจากนั้นจะควบคุมตนเองให้ปฏิบัติเป็นขั้นเป็นตอนตามแผนที่วางไว้ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการในอนาคต ซึ่งการดำเนินการปฏิบัติตามแผนนี้เป็นระยะเวลาอันยาวนานกว่าจะบรรลุผลหรือจะต้องทำเป็นจำนวนหลายครั้ง ซึ่งเป็นการควบคุมตนเองให้ละเว้นการกระทำบางอย่างในระยะเวลาหนึ่งจนกระทั่งได้ผลตามต้องการ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2520 : 35) กล่าวว่า เป็นความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล ซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมของการอดใจรอได้ในสถานการณ์ต่างๆ เช่น การรอรางวัลที่ยิ่งใหญ่ในอนาคตแทนการรับรางวัลเล็กน้อยซึ่งจะได้รับในทันที หรือการงดบำบัดความต้องการในปัจจุบันของตนเอง เพราะเล็งเห็นผลร้ายที่จะเกิดตามมา หรือการเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต ลักษณะมุ่งอนาคตนี้ตรงข้ามกับลักษณะมุ่งปัจจุบัน และอาจถือว่าเป็นลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลได้

รัตนา ประเสริฐสม (2526 : 86) กล่าวว่า การมุ่งอนาคตเป็นความสามารถที่จะมองการณ์ไกล และ วาดภาพอนาคตของตน การมุ่งอนาคตเป็นการคำนึงถึงอนาคต และควบคุมพฤติกรรมไปสู่แนวทางนั้น

พนิดา สีนสุวรรณ (2527 : 8) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต เป็นความสามารถในการควบคุมตนเอง ของบุคคล ซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมของการอดได้รอได้ในสภาพการณ์ต่างๆ เพราะเล็งเห็นผลภัยที่จะเกิด ตามมา หรือการเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต

จรรยา สุวรรณทัต (2531 : 48) กล่าวถึงลักษณะมุ่งอนาคตได้ว่า เป็นลักษณะของการมองสู่อนาคต ข้างหน้า ซึ่งเป็นการมองที่ลึกซึ้งกว้างไกลที่จะมีผลไม่เพียงแต่ตัวผู้มองเท่านั้น หากครอบคลุมไปถึงบุคคลอื่น และสังคมมนุษยชาติที่บุคคลนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยและถือว่าเป็นจิตลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่เอื้อต่อการ พัฒนาประเทศ

นาดยา บิลันธานนท์ (2526 : 21 – 23) กล่าวว่า เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกโดยมีการ คำนึงถึงผลของการกระทำนั้นๆ ว่าจะส่งผลร้ายหรือผลดีแก่ตนเองและสังคมอย่างไร ควรประพฤติหรือปฏิบัติ อย่างไรจึงจะทำให้ไม่เกิดผลร้ายทั้งในปัจจุบันและอนาคต

เพ็ญแข ประจณปัจจนิก (2527 : 15) กล่าวว่า ลักษณะนิสัยมุ่งอนาคต หมายถึง ลักษณะนิสัยที่อดได้ รอได้ รู้จักหักห้ามใจตนเองเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทาง ความสำเร็จ หรือผลตอบแทนที่ยิ่งใหญ่หรือมีคุณค่า มากกว่า รวมทั้งความสามารถในการทำนาย หรือคาดการณ์ล่วงหน้า และมีความสัมพันธ์กับลักษณะนิสัย ความรับผิดชอบด้วย

จากความหมายสรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคต คือการที่บุคคลคาดการณ์ข้างหน้าเกี่ยวกับตนเอง มีการวางแผนเป้าหมายอนาคต และมีการดำเนินตามเป้าหมายที่ตนเองวางไว้ด้วยความเพียรพยายามให้บรรลุผล สำเร็จตามที่ตั้งเอาไว้

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำกัด

3.1 ชื่อ ประเภท ที่ตั้งสำนักงาน วัตถุประสงค์ สมาชิก

ชื่อ	สหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำกัด
ประเภท	สหกรณ์ออมทรัพย์
ที่ตั้งสำนักงาน	เลขที่ 869 ถนนลาดหญ้า แขวงสมเด็จเจ้าพระยา เขตคลองสาน จังหวัด กรุงเทพมหานคร 10600

3.2 วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ สหกรณ์นี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดา สมาชิก โดยมีวิธีช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามหลักการสหกรณ์ด้วยการร่วมมือกันดำเนินธุรกิจ ในข้อต่อไปนี้

(1) ส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์ โดยช่วยให้สามารถสงวนส่วนแบ่งรายได้ของตนไว้ในทางอันมั่นคง และได้รับประโยชน์ตามสมควร

(2) ส่งเสริมการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิก

(3) รับฝากเงินจากสมาชิก หรือสหกรณ์อื่น

(4) จัดหาทุนเพื่อกิจกรรมของสหกรณ์

(5) ให้เงินกู้แก่สมาชิก

(6) ดำเนินการให้กู้ยืมเพื่อการเคหะ

- (7) ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงิน
- (8) ออกตั๋วสัญญาใช้เงินหรือตราสารการเงิน
- (9) ซื้อหุ้นของชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น
- (10) ซื้อหลักทรัพย์รัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ
- (11) ซื้อหุ้นของธนาคารซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ สหกรณ์
- (12) ให้สินเชื่อ ให้ยืม ให้เช่า ให้เช่าซื้อ โอน รับจำนองหรือรับจำนำซึ่งทรัพย์สินแก่สมาชิกหรือของสมาชิก
- (13) จัดให้ได้มา ซื้อ ถือกรรมสิทธิ์หรือทรัพย์สิน ครอบครอง กู้ยืม เช่า เช่าซื้อ รับโอนสิทธิการเช่า หรือสิทธิการเช่าซื้อ จำนองหรือจำนำ ขายหรือจำนำด้วยวิธีอื่นใดซึ่งทรัพย์สิน
- (14) ซื้อหุ้นของสถาบันที่ประกอบธุรกิจอันทำให้เกิดความสะดวกหรือส่งเสริมความเจริญแก่กิจการของสหกรณ์
- (15) ฝากหรือลงทุนตามที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติกำหนด
- (16) ฝากหรือลงทุนตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์
- (17) ให้สวัสดิการหรือการสงเคราะห์ ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัว
- (18) ร่วมมือกับทางราชการ สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ชุมนุมสหกรณ์และ สหกรณ์อื่น เพื่อส่งเสริมและปรับปรุงกิจการของสหกรณ์
- (19) ดำเนินธุรกิจ หรือกิจการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับ หรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์

3.3 สมาชิก

สมาชิก สมาชิกสหกรณ์คือ

(1) ผู้ลงชื่อขอจดทะเบียนสหกรณ์ และผู้ซึ่งมีชื่ออยู่แล้วในบัญชีรายชื่อผู้จะเป็นสมาชิกของสหกรณ์ และได้ชำระค่าหุ้นตามจำนวนที่จะถือครบถ้วนแล้ว

(2) ผู้ได้รับเลือกเข้าเป็นสมาชิก ตามข้อบังคับและได้ชำระค่าหุ้นตามจำนวนที่จะถือครบถ้วนแล้ว

คุณสมบัติของสมาชิก สมาชิกต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- (1) เป็นผู้เห็นชอบในวัตถุประสงค์ของสหกรณ์
- (2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ
- (3) เป็นข้าราชการกรุงเทพมหานคร หรือลูกจ้างประจำ หรือเจ้าหน้าที่
 - ก. สังกัดสถานศึกษากรุงเทพมหานคร
 - ข. สังกัดสำนักงานการศึกษา
 - ค. สังกัดฝ่ายการศึกษาของสำนักงานเขต
 - ง. สังกัดฝ่ายการศึกษาของส่งเสริมอาชีพ สำนักพัฒนาชุมชน
 - จ. สหกรณ์แห่งนั้น
- (4) เป็นผู้มีความประพฤติและมีนิสัยดีงาม
- (5) มิได้เป็นสมาชิกในสหกรณ์ออมทรัพย์อื่น ที่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงิน

การเข้าเป็นสมาชิก ผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกต้องยื่นใบสมัครถึงสหกรณ์ตามแบบที่กำหนดไว้โดยต้องมีผู้บังคับบัญชาในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน หรือหัวหน้าฝ่ายที่สังกัดคนหนึ่งรับรอง แต่ถ้าผู้สมัครเป็นผู้ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับ 7 ก็ไม่ต้องมีผู้รับรอง

เมื่อคณะกรรมการดำเนินการได้สอบสวนพิจารณาปรากฏว่า ผู้สมัครมีคุณสมบัติถูกต้องตามที่กำหนด ก็ให้รับเข้าเป็นสมาชิกได้ แล้วเสนอเรื่องการรับสมาชิกเข้าใหม่ให้ที่ประชุมใหญ่คราวถัดไปทราบ

ถ้าคณะกรรมการดำเนินการไม่รับผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกด้วยเหตุใดๆ ก็ตาม เมื่อผู้สมัครร้องขอให้คณะกรรมการดำเนินการนำเรื่องเสนอที่ประชุมใหญ่เพื่อวินิจฉัยชี้ขาด มติแห่งที่ประชุมใหญ่ให้รับเข้าเป็นสมาชิกในกรณีดังว่านี้ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามแห่งจำนวนสมาชิกที่มาประชุม

ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ผู้เข้าเป็นสมาชิกจะต้องชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้าให้แก่ สหกรณ์คนละหนึ่งร้อยบาท ค่าธรรมเนียมแรกเข้านี้ให้ถือเป็นรายได้ของสหกรณ์และจะเรียกคืนไม่ได้

สิทธิและหน้าที่ในฐานะสมาชิก ผู้เข้าเป็นสมาชิกต้องลงลายมือชื่อในทะเบียนสมาชิก กับชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้าและชำระค่าหุ้นตามจำนวนที่จะถือครบถ้วน เมื่อได้ปฏิบัติดังนี้แล้วจึงจะถือว่าได้สิทธิในฐานะสมาชิก

สิทธิของสมาชิกมีดังนี้

- (1) เข้าร่วมประชุมใหญ่ เพื่อเสนอความคิดเห็นหรือออกเสียงลงคะแนน
- (2) เข้าชื่อเรียกประชุมใหญ่วิสามัญ
- (3) เสนอหรือได้รับเลือกเป็นกรรมการดำเนินการสหกรณ์ หรือผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์
- (4) ได้รับบริการทางธุรกิจและทางวิชาการจากสหกรณ์
- (5) สิทธิอื่นๆ ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับและระเบียบของสหกรณ์

หน้าที่ของสมาชิก มีดังนี้

- (1) ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มติและคำสั่งของสหกรณ์
- (2) เข้าร่วมประชุมทุกครั้งที่สหกรณ์นัดหมาย
- (3) ส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสหกรณ์ เพื่อให้สหกรณ์เป็นองค์กรที่เข้มแข็ง
- (4) สอดส่องดูแลกิจการของสหกรณ์
- (5) ร่วมมือกับคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์พัฒนาสหกรณ์ให้เจริญรุ่งเรืองและมั่นคง

สมาชิกย้ายสังกัด สมาชิกที่ย้ายหรือโอนไปรับราชการในสังกัดอื่น และประสงค์จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ซึ่งตั้งขึ้นในสังกัดนั้น หากสหกรณ์นั้นมีข้อบังคับให้รับเข้าเป็นสมาชิกได้ และคณะกรรมการดำเนินการได้มีมติให้รับเข้าเป็นสมาชิกแล้ว ถ้าสมาชิกนั้นมีความประสงค์จะให้โอนเงินค่าหุ้นและเงินกู้ที่ตนมีอยู่ในสหกรณ์นี้ไปยังสหกรณ์ที่ตนได้เข้าเป็นสมาชิกใหม่ สหกรณ์จะจัดการโอนเงินค่าหุ้น เงินกู้ และเงินฝาก (ถ้ามี) ที่สมาชิกนั้นมีอยู่ต่อ สหกรณ์ ให้ตามวิธีการที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบของสหกรณ์

การรับโอนสมาชิกสหกรณ์อื่น สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์อื่นซึ่งย้าย หรือโอนมารับราชการในสังกัด หากประสงค์จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกก็ให้ยื่นใบสมัครถึงสหกรณ์ตามที่กำหนดไว้ และจะได้สิทธิฐานะสมาชิกตั้งแต่วันที่ได้ลงลายมือชื่อในทะเบียนสมาชิก กับได้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้าและสหกรณ์ที่ตนเป็นสมาชิกอยู่เดิมได้โอนเงินค่าหุ้นให้สหกรณ์นี้แล้ว

การรับโอนเงินค่าหุ้น และการปฏิบัติเกี่ยวกับหนี้สินที่มีอยู่ในสหกรณ์เดิมนั้น ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของสหกรณ์

การเปลี่ยนแปลงสถานภาพหรือภูมิลำเนา สมาชิกคนใดเปลี่ยนแปลงสถานภาพและหรือ ภูมิลำเนา ต้องแจ้งให้สหกรณ์ทราบภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง

3.4 ระเบียบสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำกัด ว่าด้วยการให้เงินกู้แก่สมาชิกและดอกเบี้ยเงินกู้ พ.ศ. 2544

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงระเบียบระเบียบสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำกัด ว่าด้วยการให้เงินกู้แก่สมาชิกและดอกเบี้ยเงินกู้

อาศัยอำนาจตามความในข้อบังคับระเบียบสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำกัด ข้อ 57 (9) และข้อ 76 (2) และมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ครั้งที่ 12/2543 เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2543 จึงกำหนดระเบียบสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำกัด ว่าด้วยการให้เงินกู้แก่สมาชิกและดอกเบี้ยเงินกู้ พ.ศ. 2544 ดังต่อไปนี้

- ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำกัด ว่าด้วยการให้เงินกู้แก่สมาชิกและดอกเบี้ยเงินกู้ พ.ศ. 2544”
- ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2544 เป็นต้นไป
- ข้อ 3 ให้ยกเลิก
 - (1) ระเบียบสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำกัด ว่าด้วย การให้เงินกู้แก่สมาชิกและดอกเบี้ยเงินกู้ พ.ศ. 2538
 - (2) ระเบียบสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำกัด ว่าด้วย การให้เงินกู้แก่สมาชิกและดอกเบี้ยเงินกู้ พ.ศ. 2538 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 1 พ.ศ. 2539
 - (3) ระเบียบสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำกัด ว่าด้วย การให้เงินกู้แก่สมาชิกและดอกเบี้ยเงินกู้ พ.ศ. 2538 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2540
 - (4) ระเบียบสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำกัด ว่าด้วย การให้เงินกู้แก่สมาชิกและดอกเบี้ยเงินกู้ พ.ศ. 2538 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2540
 - (5) ระเบียบสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำกัด ว่าด้วย การให้เงินกู้แก่สมาชิกและดอกเบี้ยเงินกู้ พ.ศ. 2538 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2541
- ข้อ 4 ให้ยกเลิกบรรดาประกาศ มติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ระเบียบอื่นใดที่มีอยู่ก่อนวันที่ใช้ระเบียบนี้ ซึ่งมีข้อกำหนดขัดแย้งกับระเบียบนี้ทั้งสิ้นและให้ใช้ระเบียบนี้แทน

หมวด 1

ข้อกำหนดทั่วไป

- ข้อ 5 ระเบียบนี้สหกรณ์ให้เงินกู้แก่สมาชิก 2 ประเภท คือ
 - (1) เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน
 - (2) เงินกู้สามัญ
- ข้อ 6 สหกรณ์จะให้เงินกู้เฉพาะสมาชิกเท่านั้น
- ข้อ 7 การให้เงินกู้แก่สมาชิกนั้น จะให้กู้ได้เฉพาะกรณีจำเป็น หรือมีประโยชน์ตามที่คณะกรรมการดำเนินการเห็นสมควร
- ข้อ 8 สมาชิกผู้ประสงค์ขอกู้เงิน ต้องยื่นคำขอกู้ต่อสหกรณ์ตามแบบที่กำหนด
- ข้อ 9 การให้เงินกู้ทุกประเภทนั้น ผู้กู้ต้องทำหนังสือกู้ และสมาชิกผู้ค้ำประกัน (ถ้ามี) ต้องทำหนังสือค้ำประกันให้ไว้ต่อสหกรณ์ตามแบบที่กำหนด

- ข้อ 10 การส่งเงินงวดชำระหนี้เงินกู้สามัญ ผู้กู้ต้องส่งต่อสหกรณ์โดยวิธีหักจากเงินได้รายเดือนของผู้กู้ ณ ที่จ่าย ต้นเงิน ดอกเบี้ยเงินกู้ และเงินค่าหุ้นรายเดือนของผู้กู้รวมกันจะต้องไม่เกินร้อยละ 75 ของเงินได้รายเดือนของผู้กู้นั้น

ให้ถือว่าเงินงวดชำระหนี้แต่ละงวดถึงกำหนดส่งภายในวันสิ้นเดือนนั้นๆ

หมวด 2

เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน

- ข้อ 11 การให้เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน คณะกรรมการดำเนินการอาจมอบอำนาจให้ประธานกรรมการหรือรองประธานกรรมการ และ / หรือกรรมการดำเนินการอื่นๆ ตามที่เห็นสมควรเป็น ผู้วินิจฉัยให้เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉินแทนคณะกรรมการดำเนินการก็ได้ และให้ผู้ได้รับมอบดังกล่าวนั้นแถลงรายการเงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉินที่จ่ายไปและส่งคืน เพื่อให้คณะกรรมการดำเนินการทราบทุกเดือน
- ข้อ 12 เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉินให้แก่สมาชิกผู้กู้คนหนึ่งๆ นั้น ให้มีจำนวน 1 เท่าในหลักร้อยละของเงินได้รายเดือนของสมาชิกนั้น แต่ไม่เกิน 20,000 บาท โดยผ่อนชำระได้ไม่เกิน 6 งวด ถ้าจะกู้ใหม่ต้องชำระหนี้เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉินที่ค้างชำระอยู่ให้หมดสิ้นเสียก่อน หรือชำระเงินกู้และดอกเบี้ยที่ค้างทั้งหมดโดยวิธีหักกลบลบหนี้ก็ได้

ในกรณีที่เป็นสมาชิกครบสามเดือนแต่ไม่ถึงเก้าเดือน มีสิทธิกู้เงินเพื่อเหตุฉุกเฉินได้ 90% ของค่าหุ้นที่สหกรณ์ได้รับแล้ว

- ข้อ 13 หลักประกันสำหรับเงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉินนอกจากค่าชอกู้และหนังสือกู้เงินเพื่อเหตุฉุกเฉิน ซึ่งผู้กู้ได้ทำไว้ต่อสหกรณ์แล้วก็ไม่ต้องมีหลักประกันอย่างอื่นอีก
- ข้อ 14 การส่งเงินงวดชำระหนี้สำหรับเงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินกู้เต็มจำนวนพร้อมด้วยดอกเบี้ยภายในวันสิ้นเดือนที่คิดดอกเบี้ยเดือนแรก หรือให้ผ่อนชำระเป็นงวดรายเดือนไม่เกินหกงวด งวดแรกถึงงวดที่ห้า ให้ส่งต้นเงินเท่าๆ กัน ในหลักร้อยละของจำนวนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยภายในวันสิ้นเดือน ส่วนเงินต้นที่เหลือพร้อมด้วยดอกเบี้ย ให้ส่งภายในวันสิ้นเดือนของงวดที่หกของเดือนถัดไป ทั้งนี้โดยไม่มีการผ่อนเวลาย่างใดอีก

หมวด 3

เงินกู้สามัญ

- ข้อ 15 การให้เงินกู้สหกรณ์ เงินกู้นั้นอาจให้เงินกู้แก่
- (1) สมาชิกของสหกรณ์ การให้เงินกู้สามัญแก่สมาชิกนั้น ให้คณะกรรมการดำเนินการมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยให้เงินกู้สามัญแก่สมาชิกที่ได้เป็นสมาชิกมาแล้วไม่น้อยกว่า 9 เดือนคณะกรรมการดำเนินการอาจแต่งตั้งคณะกรรมการเงินกู้สามัญขึ้นตามความในข้อบังคับของสหกรณ์ ข้อ 61 และมอบอำนาจหน้าที่ตาม ข้อ 62 ในการพิจารณาวินิจฉัยให้เงินกู้แก่สมาชิกก็ได้ ข้อกำหนดต่างๆ เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาวินิจฉัยให้เงินกู้ หลักประกันสำหรับเงินกู้ ลำดับแห่งการให้เงินกู้ เงินงวดชำระหนี้สำหรับเงินกู้ และข้อกำหนดอื่นๆ ว่าด้วยการให้เงินกู้แก่สมาชิกนั้นให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของสหกรณ์
 - (2) สหกรณ์อื่น การให้เงินกู้แก่สหกรณ์อื่นนั้น คณะกรรมการดำเนินการจะพิจารณาให้กู้ได้ต่อเมื่อสหกรณ์มีเงินทุนเหลือจากการให้เงินกู้แก่สมาชิกแล้ว สมาชิกสหกรณ์หรือ สหกรณ์อื่น ซึ่งประสงค์จะขอกู้เงินจากสหกรณ์นี้ ต้องเสนอคำขอกู้เงินตามระเบียบของ สหกรณ์ที่กำหนดไว้

ข้อ 16 ความมุ่งหมายแห่งเงินกู้ เงินกู้ซึ่งให้แก่สมาชิกไม่ว่าประเภทใดๆ จะให้ได้แต่เฉพาะเพื่อการอันจำเป็น หรือมีประโยชน์ตามที่คณะกรรมการดำเนินการเห็นสมควร ให้คณะกรรมการดำเนินการสอดส่อง และกวดขันการใช้เงินกู้ของสมาชิกให้ตรงตามความ มุ่งหมายที่ให้เงินกู้นั้น

คำขอเงินกู้เงินสามัญของสมาชิก ให้เสนอผ่านการพิจารณาตามลำดับ ดังนี้

(1) สมาชิกที่เป็นข้าราชการหรือลูกจ้างประจำที่สังกัดสำนักหรือสำนักงานเขตใดให้เสนอผ่านผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดที่ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหัวหน้าฝ่ายขึ้นไป ยกเว้นคำขอเงินกู้เงินสามัญของผู้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่หัวหน้าฝ่ายขึ้นไป และหากมีกรรมการดำเนินการหรือผู้ประสานงานสหกรณ์ประจำหน่วย ก็ให้เสนอผ่านกรรมการดำเนินการหรือผู้ประสานงานสหกรณ์ประจำหน่วยนั้นด้วย แต่ถ้าไม่มีกรรมการดำเนินการหรือผู้ประสานงานสหกรณ์ประจำหน่วยก็ให้เสนอต่อสหกรณ์โดยตรง

(2) สมาชิกที่เป็นข้าราชการครูหรือลูกจ้างประจำของกรุงเทพมหานคร ซึ่งปฏิบัติหน้าที่สังกัดโรงเรียนใดให้เสนอผ่านผู้บริหารสถานศึกษา ยกเว้นคำขอเงินกู้เงินสามัญของผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และหากมีกรรมการดำเนินการ หรือผู้ประสานงานสหกรณ์ประจำหน่วย ก็ให้เสนอผ่าน กรรมการดำเนินการหรือผู้ประสานงานสหกรณ์ประจำหน่วยนั้นด้วย แต่ถ้าไม่มีกรรมการดำเนินการ หรือผู้ประสานงานสหกรณ์ประจำหน่วยก็ให้เสนอต่อสหกรณ์โดยตรง

(3) สมาชิกที่เป็นข้าราชการบำนาญ ให้เสนอผ่านผู้จัดการสหกรณ์

ข้อ 17 จำนวนเงินกู้สามัญที่ให้แก่สมาชิกผู้กู้คนหนึ่งๆ กำหนดให้ดังต่อไปนี้

(1) เป็นสมาชิกสหกรณ์ไม่น้อยกว่า 9 เดือน – 5 ปี กู้ได้ 20 เท่าของเงินได้รายเดือน ไม่รวมค่าหุ้น

(2) เป็นสมาชิกสหกรณ์ 5 ปีขึ้นไป-10 ปี กู้ได้ 25 เท่าของเงินได้รายเดือน ไม่รวมค่าหุ้น

(3) เป็นสมาชิกสหกรณ์ 10 ปีขึ้นไป-20 ปี กู้ได้ 30 เท่าของเงินได้รายเดือน ไม่รวมค่าหุ้น

(4) เป็นสมาชิกสหกรณ์ 20 ปีขึ้นไป กู้ได้ 25 เท่าของเงินได้รายเดือน ไม่รวมค่าหุ้น

เงินกู้ตามข้อ 17 (1) (2) (3) จำนวนเงินกู้สูงสุดต้องไม่เกิน 500,000 บาท หรือตามเกณฑ์ค่า หุ้นของสมาชิกที่ถือไว้กับสหกรณ์ โดยต้องมีค่าหุ้นไม่ต่ำกว่า 1 ใน 5 ของเงินที่ขอกู้ สุดแต่อย่างใด น้อยกว่า ผ่อนชำระได้ไม่เกิน 72 งวด และผู้กู้ต้องชำระหนี้ได้หมดก่อนเกษียณอายุหรือลาออกราชการ

เงินกู้ตามข้อ 17 (4) จำนวนเงินกู้สูงสุดต้องไม่เกิน 700,000 บาท หรือตามเกณฑ์ค่าหุ้นของ สมาชิกที่ถือไว้กับสหกรณ์ โดยต้องมีค่าหุ้นไม่ต่ำกว่า 1 ใน 5 ของเงินที่ขอกู้ สุดแต่อย่างใดน้อยกว่า ผ่อนชำระได้ไม่เกิน 72 งวด และผู้กู้ต้องชำระหนี้ได้หมดก่อนเกษียณอายุหรือลาออกราชการ กรณีนี้ต้องเป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำกัด แห่งเดียว

ผู้กู้เงินสามัญจะต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนเพื่อช่วยเหลือสมาชิกผู้ค้าประกันเงินกู้สามัญตาม ระเบียบสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำกัด ว่าด้วยกองทุนเพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพ ของสหกรณ์ที่กำหนดไว้

กรณีผู้กู้เงินสามัญที่ผ่อนชำระเงินค้างงวดน้อยกว่า 72 งวด การหักเงินเดือนชำระหนี้ส่งต่อ สหกรณ์ ไม่ต้องมีวงเงินคงเหลือตามหลักเกณฑ์ในระเบียบนี้ หมวด 1 ข้อ 10 ก็ได้

กรณีสมาชิกตำแหน่งลูกจ้างประจำ ขอกู้วงเงินตั้งแต่ 500,000 บาทขึ้นไป จะต้องเป็นผู้ค้า ประกันเป็นข้าราชการไม่ต่ำกว่าระดับ 4 จำนวน 1 คน

ในกรณีที่สมาชิกกู้เงินสามัญโดยมีเงินค่าหุ้นค้าประกัน ให้กู้ได้ภายในจำนวนไม่เกินร้อยละ 95 ของเงินค่าหุ้นทั้งหมด โดยให้ผ่อนชำระได้ไม่เกิน 120 งวด

- ข้อ 18 ถ้าคณะกรรมการดำเนินการเห็นสมควรจะให้เงินกู้สามัญแก่สมาชิกที่ส่งคืนเงินกู้สามัญแล้ว 8 เดือนของเงินกู้สามัญครั้งก่อนก็ได้ แต่จำนวนเงินกู้สามัญรวมทุกรายการของสมาชิกผู้กู้คนหนึ่งๆ ในเวลาใดเวลาหนึ่งจะมีจำนวนเงินต้นเกินกว่าที่กล่าวในข้อ 17 ไม่ได้

ในกรณีเงินกู้ 95% ของค่าหุ้น เมื่อรวมกับการกู้เงินครั้งใหม่ต้องไม่เกิน 95% ของค่าหุ้นที่มีอยู่ ณ วันที่ยื่นคำขอกู้

- ข้อ 19 การให้เงินกู้สามัญ ถ้าปรากฏว่า สหกรณ์มีเงินทุนที่จะให้กู้ได้ไม่พอแก่การขอกู้ทุกราย ให้ถือลำดับในการพิจารณาให้เงินกู้ดังต่อไปนี้

(1) เงินกู้ซึ่งถือค่าหุ้นเป็นหลักประกัน พึงให้ในลำดับก่อนเงินกู้ซึ่งมีหลักประกันอย่างอื่น

(2) การยื่นคำขอกู้เงินสามัญกรณีพิเศษ ได้ในกรณีอุบัติเหตุซึ่งเกิดแก่ที่อยู่อาศัยของสมาชิก ดังต่อไปนี้

1. อัคคีภัย
2. วาตภัย
3. อุทกภัย

(3) การยื่นคำขอกู้ให้พิจารณาตามลำดับที่สหกรณ์ได้ตรวจสอบถูกต้องตามระเบียบ สหกรณ์และได้ลงลำดับที่ในคำขอกู้

- ข้อ 20 หลักประกันสำหรับเงินกู้สามัญ ถ้าเงินกู้สามัญรายนั้นโดยเฉพาะรายเดียวก็ดี หรือเมื่อรวมกับเงินกู้สามัญรายก่อนของผู้กู้คงเหลืออยู่ (ถ้ามี) ก็ดี ถ้าจำนวนไม่เกินกว่าค่าหุ้นที่ผู้กู้มีอยู่ในสหกรณ์ ก็ไม่ต้องมีหลักประกันอย่างอื่น

ถ้าเงินกู้สามัญรายนั้น โดยเฉพาะรายเดียวก็ดีหรือเมื่อรวมกับเงินกู้สามัญรายก่อนของผู้กู้ (ถ้ามี) ก็ดี มีจำนวนเกินกว่าค่าหุ้นที่ผู้กู้มีอยู่ในสหกรณ์ ต้องมีหลักประกันอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ด้วย

(1) มีสมาชิกที่มีได้เป็นคู่สมรสของผู้กู้ ซึ่งคณะกรรมการดำเนินการหรือคณะกรรมการ เงินกู้เห็นสมควรอย่างน้อยคนหนึ่ง ค่าประกันอย่างไม่จำกัดเพื่อหนี้สินเกี่ยวกับเงินกู้สามัญครั้งนั้น ในส่วนที่เกินกว่าค่าหุ้นของผู้กู้ แต่ถ้าผู้กู้มีเงินกู้สามัญรายก่อนเหลืออยู่ด้วยก็ต้องให้ค่าประกันเพื่อหนี้สินเกี่ยวกับเงินกู้ครั้งใหม่นั้นทั้งหมด

เพื่อความมั่นคงในการให้กู้เงินสามัญ คณะกรรมการดำเนินการหรือคณะกรรมการเงินกู้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยเรียกให้มีผู้ค้ำประกันมากกว่าคนหนึ่งได้

สมาชิกคนหนึ่งจะเป็นผู้ค้ำประกันสำหรับผู้กู้มากกว่าสองคนในเวลาเดียวกันไม่ได้ และสมาชิกคนหนึ่งจะมีหนี้สินต่อสหกรณ์ในฐานะผู้ค้ำประกันโดยจำนวนเงินต้นรวมกันทั้งหมดเกินกว่าในข้อ 17 บรรคแรกไม่ได้

การคำนวณวงเงินค้ำประกัน ให้ถือใช้เท่ากับวงเงินกู้ของสมาชิกผู้ค้ำประกันผู้ได้เต็มสิทธิวงเงินกู้ การค้ำประกันจะค้ำประกันเงินกู้ในส่วนที่เกินกว่าค่าหุ้นเท่านั้น กรณีเป็นผู้ค้ำประกันผู้สองคน จะต้องมียวงเงินค้ำประกันไม่น้อยกว่าจำนวนหนี้ที่เกินค่าหุ้นของผู้กู้สองคนรวมกัน

เมื่อผู้ค้ำประกันคนใดตายหรือลาออกจากสหกรณ์ ไม่ว่าเพราะเหตุใดๆ หรือมีเหตุ ที่คณะกรรมการดำเนินการหรือคณะกรรมการเงินกู้เห็นว่าไม่สมควรที่จะเป็นผู้ค้ำประกันต่อไป ผู้กู้ต้องจัดให้สมาชิกอื่น ซึ่งคณะกรรมการดำเนินการหรือคณะกรรมการเงินกู้เห็นสมควรเข้าเป็นผู้ค้ำประกันแทนคนเดิมให้เสร็จภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการดำเนินการหรือคณะกรรมการเงินกู้กำหนด

การให้สมาชิกผู้ค้ำประกันออกจากสหกรณ์ไม่ว่าเพราะเหตุใดๆ ไม่เป็นเหตุให้ผู้นั้นหลุดพ้นจากการค้ำประกัน จนกว่าผู้กู้ได้จัดให้สมาชิกอื่นซึ่งคณะกรรมการดำเนินการหรือคณะกรรมการเงินกู้เห็นสมควรเข้าเป็นผู้ค้ำประกันแทน

อนึ่ง ภายหลังการทำหนังสือค้ำประกันแล้ว ถ้าสมาชิกผู้ค้ำประกันได้เป็นคู่สมรสของผู้กู้ ผู้กู้จะต้องจัดให้มีสมาชิกอื่นซึ่งคณะกรรมการดำเนินการหรือคณะกรรมการเงินกู้เห็นสมควรเป็นผู้ค้ำประกันหนี้เงินกู้ส่วนที่เกินกว่าค่าหุ้นผู้กู้โดยเร็วด้วย

(2) มีอสังหาริมทรัพย์อันปลอดจากการจำนองรายอื่น จำนองเป็นประกันเต็มจำนวนเงินกู้รายนั้น โดยต้องเป็นที่พอใจของคณะกรรมการดำเนินการหรือคณะกรรมการเงินกู้ว่าจำนวนเงินกู้ส่วนที่เกินกว่าค่าหุ้นของผู้กู้ต้องอยู่ในร้อยละ 50 แห่งค่าของอสังหาริมทรัพย์นั้น

(3) มีหลักทรัพย์รัฐบาลหรือเอกสารการค้ำประกันของธนาคารพาณิชย์ หรือในสหกรณ์ซึ่งคณะกรรมการดำเนินการหรือคณะกรรมการเงินกู้เห็นสมควรจํานาเป็นประกัน โดยจำนวนเงินกู้ส่วนที่เกินกว่าค่าหุ้นของผู้กู้ ต้องอยู่ภายในร้อยละ 80 แห่งค่าของหลักทรัพย์นั้น

ข้อ 21 การส่งเงินงวดชำระหนี้สำหรับเงินกู้สามัญ ให้คณะกรรมการดำเนินการหรือคณะกรรมการเงินกู้พิจารณากำหนดให้ผู้กู้ส่งคืนเงินกู้สามัญเป็นรายงวดรายเดือนเท่ากัน พร้อมด้วยดอกเบี้ย (ยกเว้นงวดสุดท้าย) เป็นจำนวนกึ่งงวดตามกำหนดในข้อ 17 ตั้งแต่เดือนที่คืดดอกเบี้ยเดือนแรก

ในกรณีที่ผู้กู้มีคำขอเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการดำเนินการ และคณะกรรมการเห็นว่ามิเหตุอันสมควรผ่อนเป็นพิเศษ คณะกรรมการดำเนินการจะผ่อนผันเวลาการส่งเงินงวดชำระหนี้สำหรับเงินกู้สามัญที่กำหนดไว้ในวรรคก่อนนั้น ให้แก่ผู้กู้คราวละหนึ่ง หรือหลายเดือนก็ได้ แต่การผ่อนชำระเงินกู้เช่นนั้นรวมกันทั้งหมด สำหรับเงินกู้สามัญรายหนึ่งๆ ต้องไม่เกิน 3 เดือน

หมวด 4

ดอกเบี้ยเงินกู้

ข้อ 22 ให้เรียกดอกเบี้ยเงินกู้ทุกประเภทในอัตราไม่เกินร้อยละ 17 ต่อปี โดยจะได้ประกาศให้ทราบเป็นคราวๆ ไป

ข้อ 23 ดอกเบี้ยเงินกู้นั้น ให้คิดเป็นรายวันตามจำนวนต้นเงินคงเหลือ

(1) เงินกู้ที่สหกรณ์จ่ายให้หลังวันที่ 4 และวันที่ 18 ของเดือน ให้คืดดอกเบี้ยเป็นรายวัน ณ วันที่ 4 และวันที่ 18 ของเดือนที่ออกเช็คสั่งจ่ายเงินกู้นั้น

(2) เงินกู้ที่สมาชิกส่งชำระคืนบางส่วนในระหว่างเดือน ให้คืดดอกเบี้ยจากต้นเงินที่ชำระเป็นรายวัน โดยกำหนด 365 วัน หรือ 366 วัน ตามปี

หมวด 5

การควบคุมหลักประกันและการเรียกคืนเงินกู้

ข้อ 24 ให้คณะกรรมการดำเนินการตรวจตราควบคุมให้เงินกู้ทุกราย มีหลักประกันตามกำหนดไว้ในระเบียบนี้ และเมื่อคณะกรรมการดำเนินการเห็นว่าหลักประกันสำหรับเงินกู้รายใด บกพร่องผู้กู้จะต้องจัดการแก้ไขให้เรียบร้อยภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการดำเนินการ กำหนด

ข้อ 25 ในกรณีดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเงินกู้ไม่ว่าประเภทใดๆ เป็นอันถึงกำหนดส่งคืนโดยสิ้นเชิง พร้อมทั้งดอกเบี้ยในทันทีโดยมิพักคำนึงถึงกำหนดเวลาที่ให้ไว้ และให้คณะกรรมการดำเนินการจัดการเรียกคืนโดยมิชักช้า

(1) เมื่อผู้กู้ออกจากสหกรณ์ไม่ว่าเพราะเหตุใดๆ

(2) เมื่อคณะกรรมการดำเนินการเห็นว่า ผู้กู้นำเงินกู้ไปใช้ผิดความมุ่งหมายที่ให้เงินกู้นั้น

- (3) เมื่อคณะกรรมการดำเนินการเห็นว่า หลักประกันสำหรับเงินกู้เกิดบกพร่องและผู้กู้ มิได้จัดการแก้ไขให้เรียบร้อยภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการดำเนินการกำหนด
- (4) เมื่อค้างส่งเงินงวดชำระหนี้ (ไม่ว่าต้นเงินหรือดอกเบี้ย) เป็นเวลาสองเดือนติดต่อกันหรือผิดนัดการส่งเงินงวดชำระหนี้ดังกล่าวนั้นถึงสามคราวสำหรับเงินกู้อย่างหนึ่งๆ
- ข้อ 26 ในกรณีที่เงินกู้เป็นอันต้องส่งคืนโดยสิ้นเชิงตามที่กล่าวในข้อ 25 ถ้าผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบชำระหนี้แทนผู้กู้ และไม่สามารถชำระหนี้แทนโดยสิ้นเชิงได้ เมื่อผู้ค้ำประกันร้องขอคณะกรรมการดำเนินการอาจผ่อนผันให้เรียกเก็บจากผู้ค้ำประกันเป็นงวดรายเดือนจนครบจำนวนตามที่ผู้กู้ได้ทำหนังสือกู้ไว้ต่อสหกรณ์ก็ได้ สุดแต่จะพิจารณาเห็นสมควร
- ข้อ 27 ผู้กู้ก็ดี ผู้ค้ำประกันก็ดี ต้องรับผูกพันว่าถ้าตนประสงค์ขอลาออกหรือโอนย้ายจากราชการหรืองานประจำ ตามข้อบังคับสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำกัด ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้สหกรณ์ทราบและจัดการชำระหนี้สินซึ่งตนมีอยู่ต่อสหกรณ์ให้เสร็จสิ้นก่อน แล้วจึงขอลาออกหรือโอนย้ายจากราชการหรืองานประจำนั้นได้
- ข้อ 28 ในกรณีที่ผู้กู้หรือผู้ค้ำประกันไม่ยอมรับสภาพหนี้ตามสัญญาเงินกู้ ให้คณะกรรมการพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายหรือตามกรณี
- ข้อ 29 ให้คณะกรรมการดำเนินการรักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้
- ข้อ 30 หากมีกรณีที่ไม่ได้กำหนดไว้ในระเบียบนี้และสมาชิกร้องขอ ให้คณะกรรมการดำเนินการวินิจฉัยและต้องมีมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของคณะกรรมการดำเนินการทั้งหมด

ประกาศ ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2544

(นายสุพันธ์ สุนทรรัตน์)

รองประธานกรรมการสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำกัด

ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานกรรมการสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำกัด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้าราชการครู สำนักงานเขตบางขุนเทียน ที่กุยิมนเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำนวน 16 โรงเรียน จำนวน 400 คน เป็นครูชาย 108 คน และครูหญิง 292 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้าราชการครู เขตบางขุนเทียน ที่กุยิมนเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำนวน 208 คน โดยมีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Yamane. 1970 :582) เป็นครูชาย 63 คน และครูหญิง 145 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากรโดยใช้ขนาดของโรงเรียนและเพศเป็นชั้น (Strata) โดยมีขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้วิจัยแบ่งขนาดของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ออกเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่จำนวน 6 โรงเรียน ขนาดกลางจำนวน 5 โรงเรียน ขนาดเล็กจำนวน 5 โรงเรียน
2. ผู้วิจัยแบ่งครูในแต่ละขนาดของโรงเรียนออกเป็นเพศชาย และเพศหญิง
3. ผู้วิจัยสุ่มครูชายและครูหญิงในแต่ละขนาดของโรงเรียน โดยใช้สัดส่วน ประชากร : กลุ่มตัวอย่าง = 2 : 1 ได้ครูชายจำนวน 63 คน ได้ครูหญิงจำนวน 145 คน รวมทั้งสิ้นได้กลุ่มตัวอย่าง 208 คน โดยมีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดของโรงเรียนและเพศ

ขนาด ของ โรงเรียน	โรงเรียน	เพศ				รวม	
		ชาย		หญิง			
		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ใหญ่	1. บางขุนเทียนศึกษา	16	9	43	22	59	31
	2. วัดกำแพง	10	6	36	18	46	24
	3. วัดบางกระดี่	11	6	20	9	31	15
	4. วัดเลา	10	6	24	12	34	18
	5. ศาลเจ้า	7	4	25	12	32	16
	6. สะแกงาม	7	4	28	13	35	17
	รวม	61	35	176	86	237	121
กลาง	7. หัวกระบือ	7	4	26	12	33	16
	8. แสมดำ	5	3	20	10	25	13
	9. คลองพิทยาลงกรณ์	9	6	14	7	23	13
	10. ท่าข้าม	5	3	11	6	16	9
	11. วัดกก	5	3	11	6	16	9
	รวม	31	19	82	41	113	60
เล็ก	12. เกาะโพธิ์	4	2	8	4	12	6
	13. บัวผัน	5	3	7	4	12	7
	14. ประชาปารุณ	3	2	9	5	12	7
	15. แก้วขำทับ	2	1	6	3	8	4
	16. คลองห้วยทราย	2	1	4	2	6	3
	รวม	16	9	34	18	50	27
	รวมทั้งสิ้น	108	63	292	145	400	208

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิต ซึ่งแบ่งเป็น 8 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัว

ตอนที่ 4 แบบสอบถามภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัว

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน

ตอนที่ 7 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหาร

ตอนที่ 8 แบบสอบถามแบบแผนการดำเนินชีวิต

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

1.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของครู ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในอาชีพครู รายได้ ประเภทของการกู้ยืม เหตุผลในการกู้ยืม เป็นแบบสอบถามชนิดให้เติมคำหรือข้อความในช่องว่างที่มีให้

ตัวอย่างแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง จงเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่เป็นจริง

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. อายุ.....ปี
3. สถานภาพสมรส
() โสด
() คู่
() หม้าย
4. ระดับการศึกษา
() ต่ำกว่าปริญญาตรี
() ปริญญาตรี
() สูงกว่าปริญญาตรี
5. ประสบการณ์ในอาชีพครู.....ปี

ตอนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษา नियามศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคต เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามของ สมจิต เพิ่มพูน (2532) กนกวรรณ อุ่นใจ (2535) และทิพวรรณ สุวรรณประเสริฐ (2541)

2.3 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตขึ้นตามแนวคิดที่ได้จากข้อ 2.1 และ 2.2 โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท คือ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด จำนวน 11 ข้อ

ตัวอย่างแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องขวามือช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านมาก

จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านบางครั้ง บางครั้งไม่ตรง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	ท่านพิจารณาได้ตรงถึง จุดมุ่งหมายในชีวิตของท่าน					
00	ท่านเชื่อมั่นว่าท่านจะมีความสุข ในการดำเนินชีวิต					

เกณฑ์การให้คะแนน

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริง	ให้	4	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

2. ข้อความที่มีความหมายทางลบให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
จริง	ให้	2	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายลักษณะม่งอนาคต (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538 : 9)

3.50 – 5.00	หมายถึง	ลักษณะม่งอนาคตดี
2.50 – 3.49	หมายถึง	ลักษณะม่งอนาคตพอใช้
1.00 – 2.49	หมายถึง	ลักษณะม่งอนาคตไม่ดี

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัว โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัว เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามของ สมจิต เพิ่มพูน (2532) กนกวรรณ อุ่นใจ (2535) และทิพวรรณ สุวรรณประเสริฐ (2541)

3.3 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัวขึ้นมาจากแนวคิดที่ได้จากข้อ 3.1 และ 3.2 โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท คือ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด จำนวน 18 ข้อ

ตัวอย่างแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องขวามือช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านบางครั้ง บางครั้งไม่ตรง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	เมื่อมีโอกาสท่านกับสมาชิกในครอบครัวจะไปเที่ยวพักผ่อนด้วยกัน					
00	สมาชิกในครอบครัวเชื่อฟังและกระทำตามคำแนะนำของท่าน					

เกณฑ์การให้คะแนน

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริง	ให้	4	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

2. ข้อความที่มีความหมายทางลบให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
จริง	ให้	2	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัว (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538 : 9)

3.50 – 5.00	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัวดี
2.50 – 3.49	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัวพอใช้
1.00 – 2.49	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัวไม่ดี

ตอนที่ 4 แบบสอบถามการประเมินความรับผิดชอบต่อครอบครัว โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

4.1 ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความรับผิดชอบต่อครอบครัว เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

4.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามของ สมจิต เพิ่มพูน (2532) กนกวรรณ อุ่นใจ (2535) และทิพวรรณ สุวรรณประเสริฐ (2541)

4.3 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามภาวะความรับผิดชอบต่อครอบครัวขึ้นตามแนวคิดที่ได้จากข้อ 4.1 และ 4.2 โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท คือ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด จำนวน 9 ข้อ

ตัวอย่างแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องขวามือช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านบางครั้ง บางครั้งไม่ตรง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	ท่านวิตกกังวลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว					
00	ท่านต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่างๆ ทุกเดือน เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ และค่าอุปโภคบริโภค					

เกณฑ์การให้คะแนน

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริง	ให้	4	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

2. ข้อความที่มีความหมายทางลบให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
จริง	ให้	2	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายภาวะความรับผิดชอบต่อครอบครัว (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538 : 9)

3.50 – 5.00	หมายถึง	ภาวะความรับผิดชอบต่อครอบครัวดี
2.50 – 3.49	หมายถึง	ภาวะความรับผิดชอบต่อครอบครัวพอใช้
1.00 – 2.49	หมายถึง	ภาวะความรับผิดชอบต่อครอบครัวไม่ดี

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

5.1 ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่าง ข้าราชการครูกับนักเรียน และนักเรียนกับข้าราชการครู เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

5.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามของ นิยม สุวรรณะ (2541) จารุวรรณ ศรีสว่าง (2542)

5.3 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน และนักเรียนกับข้าราชการครูขึ้นมา ตามแนวคิดที่ได้จากข้อ 5.1 และ 5.2 โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท คือ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และ จริงน้อยที่สุด จำนวน 30 ข้อ

ตัวอย่างแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องขวามือช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านบางครั้ง บางครั้งไม่ตรง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	พฤติกรรมที่ข้าราชการครูปฏิบัติต่อนักเรียน ครูให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน					
00	พฤติกรรมที่เรียนปฏิบัติต่อ ข้าราชการครู นักเรียนเคารพเชื่อฟังคำสอนของครู					

เกณฑ์การให้คะแนน

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริง	ให้	4	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

2. ข้อความที่มีความหมายทางลบให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
จริง	ให้	2	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน

จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538 : 9)

3.50 – 5.00	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียนดี
2.50 – 3.49	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียนพอใช้
1.00 – 2.49	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียนไม่ดี

ตอนที่ 6 เป็นแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

6.1 ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

6.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามของ พยอม ธีรสร (2540) จารุวรรณ ศรีสว่าง (2542)

6.3 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงานขึ้นมาจากแนวคิดที่ได้จากข้อ 6.1 และ 6.2 โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท คือ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด จำนวน 30 ข้อ

ตัวอย่างแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องขวามือช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านบางครั้ง บางครั้งไม่ตรง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	ข้าพเจ้ายินดีรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน					
00	เพื่อนร่วมงานของข้าพเจ้าเห็นแก่ตัว					

เกณฑ์การให้คะแนน

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริง	ให้	4	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

2. ข้อความที่มีความหมายทางลบให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
จริง	ให้	2	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538 : 9)

3.50 – 5.00	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงานดี
2.50 – 3.49	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงานพอใช้
1.00 – 2.49	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงานไม่ดี

ตอนที่ 7 เป็นแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหาร โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

7.1 ศึกษา नियमศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่าง ข้าราชการครูกับผู้บริหาร เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

7.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามของ นิยม สุวรรณ (2541) จารุวรรณ ศรีสว่าง (2542)

7.3 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหารขึ้นมา ตามแนวคิดที่ได้จากข้อ 3.1 และ 3.2 โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ท คือ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด จำนวน 31 ข้อ

ตัวอย่างแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องขวามือช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านบางครั้ง บางครั้งไม่ตรง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	พฤติกรรมที่ข้าราชการครูปฏิบัติต่อผู้บริหาร ข้าพเจ้าปฏิบัติตามนโยบายของ ผู้บริหาร					
00	พฤติกรรมที่ผู้บริหารปฏิบัติต่อ ข้าราชการครู ผู้บริหารให้ความเอาใจใส่ต่อ การทำงานของข้าพเจ้า					

เกณฑ์การให้คะแนน

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริง	ให้	4	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

2. ข้อความที่มีความหมายทางลบให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
จริง	ให้	2	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหาร (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538 : 9)

3.50 – 5.00	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหารดี
2.50 – 3.49	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหารพอใช้
1.00 – 2.49	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหารไม่ดี

ตอนที่ 8 เป็นแบบสอบถามแบบแผนการดำเนินชีวิต โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

8.1 ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนการดำเนินชีวิต

8.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามของ กรรณิการ์ ชีใจงาม (2542) อัจฉรา จั๋งพานิช (2541) ทิพวัลย์ ขาวสำอางค์ (2535)

8.3 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามแบบแผนการดำเนินชีวิตขึ้นตามแนวคิดที่ได้จากข้อ 6.1 และ 6.2 โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ท คือ จริง ที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด จำนวน 44 ข้อ

ตัวอย่างแบบสอบถามการดำเนินชีวิต

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องขวามือช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านบางครั้ง บางครั้งไม่ตรง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	ก. ด้านร่างกาย ทำนอกกำลังภายในแต่ละครั้ง นาน 10 – 20 นาที					
00	ข. ด้านสังคม ทำให้ความร่วมมือในการจัด กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน					

เกณฑ์การให้คะแนน

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริง	ให้	4	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

2. ข้อความที่มีความหมายทางลบให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
จริง	ให้	2	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายแบบแผนการดำเนินชีวิต (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538 : 9)

3.50 – 5.00	หมายถึง	แผนการดำเนินชีวิตดี
2.50 – 3.49	หมายถึง	แผนการดำเนินชีวิตพอใช้
1.00 – 2.49	หมายถึง	แผนการดำเนินชีวิตไม่ดี

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. หาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ ดร. อารี พันธุ์มณี รองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ กริทอง และ อาจารย์ ดร. พาสณา จุลรัตน์ ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างความมุ่งหมาย นิยามศัพท์เฉพาะ และภาษาที่ใช้แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้

2. การหาค่าอำนาจจำแนก (Item Discrimination) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เขตบางบอน รวมทั้งหมด 50 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนน เพื่อวิเคราะห์ หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% ของกลุ่มสูง – กลุ่มต่ำ นำคะแนนกลุ่มที่สูงและต่ำ มาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ โดยใช้ t-test เลือกข้อที่มีค่า t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขึ้นไป มาใช้เป็นแบบสอบถามในการวิจัย ปรากฏว่าได้แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 11 ข้อ ค่า t อยู่ระหว่าง 4.66 – 18.53 แบบสอบถาม

สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัว จำนวน 18 ข้อ ค่า t อยู่ระหว่าง 3.76 – 37.00 แบบสอบถามภาวะความรับผิดชอบต่อครอบครัว จำนวน 9 ข้อ ค่า t อยู่ระหว่าง 2.23 – 9.00 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน จำนวน 30 ข้อ ค่า t อยู่ระหว่าง 3.44 – 19.65 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน จำนวน 30 ข้อ ค่า t อยู่ระหว่าง 4.23 – 15.67 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหาร จำนวน 31 ข้อ ค่า t อยู่ระหว่าง 3.025 – 35.00 แบบสอบถามแบบแผนการดำเนินชีวิต จำนวน 44 ข้อ ค่า t อยู่ระหว่าง 3.63 – 35.00

3. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยหาความเชื่อมั่นของแบบ สอบถาม โดยใช้เฉพาะข้อที่คัดเลือกแล้วในข้อ 2 ไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต เท่ากับ .9723 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัว เท่ากับ .9744 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะความรับผิดชอบต่อ ครอบครัว เท่ากับ .8005 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับ นักเรียน เท่ากับ .9832 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน เท่ากับ .9742 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหาร เท่ากับ .9783 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแบบแผนการดำเนินชีวิต เท่ากับ .9756

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยไปยังสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา ทำหนังสือถึงโรงเรียนในสังกัดทั้ง 16 โรงเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ที่โรงเรียนในสำนักงาน เขตบางขุนเทียน ทั้ง 16 โรงเรียน ระหว่างวันที่ 31 กรกฎาคม 2545 ถึงวันที่ 5 สิงหาคม 2545 โดยแจกแบบสอบถามไป 208 ฉบับ ได้คืนทุกฉบับ แล้วคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ ปรากฏว่าสมบูรณ์ทุกฉบับ

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลไปวิเคราะห์โดยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป คิดเป็นร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร โดยใช้โดยใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

3. วิเคราะห์ตัวแปรที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครู กรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน
 - 1.1 หาค่าร้อยละ
 - 1.2 หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
 - 1.3 หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. สถิติในการหาคุณภาพเครื่องมือ
 - 2.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยใช้ t-test เทคนิค 25% กลุ่มสูง – กลุ่มต่ำ
 - 2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)
3. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐาน
 - 3.1 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
 - 3.2 วิเคราะห์ตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อแบบแผนการดำเนินชีวิต โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมาย ดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - Distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน f - Distribution
df	แทน	Degree of freedom
SS	แทน	Sum of Squares
MS	แทน	Mean Squares
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
SE	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานพยากรณ์
SE_b	แทน	ความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าพารามิเตอร์
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
$\hat{Y}$	แทน	สมการพยากรณ์แบบแผนการดำเนินชีวิต ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
Z	แทน	สมการพยากรณ์แบบแผนการดำเนินชีวิต ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
σ	แทน	ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
Y	แทน	แบบแผนการดำเนินชีวิต
X_1	แทน	เพศชาย
X_2	แทน	เพศหญิง
X_3	แทน	อายุ
X_4	แทน	โสด
X_5	แทน	คู่
X_6	แทน	หม้าย
X_7	แทน	ต่ำกว่าปริญญาตรี
X_8	แทน	ปริญญาตรี
X_9	แทน	สูงกว่าปริญญาตรี
X_{10}	แทน	ประสบการณ์ในอาชีพครู
X_{11}	แทน	รายได้
X_{12}	แทน	เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน
X_{13}	แทน	เงินกู้สามัญ

X ₁₄	แทน	เพื่อใช้จ่ายส่วนตัว
X ₁₅	แทน	เพื่อใช้จ่ายด้านครอบครัว
X ₁₆	แทน	ลักษณะมุ่งอนาคต
X ₁₇	แทน	สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัว
X ₁₈	แทน	ภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัว
X ₁₉	แทน	สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน
X ₂₀	แทน	สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน
X ₂₁	แทน	สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนผู้บริหาร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลไปวิเคราะห์โดยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป คิดเป็นร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
3. ค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์แบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 จำนวนร้อยละของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประเภทของการกู้ยืมและเหตุผลในการกู้ยืม

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร ได้แก่ อายุ ประสบการณ์ในอาชีพครู รายได้ ลักษณะมุ่งอนาคต สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัว ภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหาร และแบบแผนการดำเนินชีวิต

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสิ่งแวดล้อม กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์แบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครู โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 จำนวนร้อยละของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประเภทของการกู้ยืม และเหตุผลในการกู้ยืม ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนร้อยละของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประเภทของการกู้ยืม และเหตุผลในการกู้ยืม

ตัวแปร	ระดับของตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	63	30.3
	หญิง	145	69.7
	รวม	208	100.0
2. สถานภาพสมรส	โสด	83	39.9
	คู่	108	51.9
	หม้าย	17	8.2
	รวม	208	100.0
3. ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	13	6.3
	ปริญญาตรี	182	87.5
	สูงกว่า	13	6.3
	รวม	208	100.0
4. ประเภทของการกู้ยืม	เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน	30	14.4
	เงินกู้สามัญ	178	85.6
	รวม	208	100.0
5. เหตุผลในการกู้ยืม	เพื่อใช้จ่ายส่วนตัว	52	25.0
	เพื่อใช้จ่ายด้านครอบครัว	156	75.0
	รวม	208	100.0

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีดังนี้ เพศชายจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 30.3 และเพศหญิงจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 69.7 สถานภาพสมรส พบว่า อยู่เป็นคู่จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9 รองลงมาคือ อยู่เป็นโสดจำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 39.9 และเป็นหม้ายจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 ระดับการศึกษา ปริญญาตรี 182 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 ต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 สูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 ประเภทของการกู้ยืม ส่วนใหญ่กู้ยืมเงินสามัญจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 85.6 และกู้ยืมเงินเพื่อเหตุฉุกเฉินจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 14.4 เหตุผลในการกู้ยืม กู้ยืมเพื่อใช้จ่ายด้านครอบครัวจำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 และกู้ยืมเงินเพื่อใช้จ่ายส่วนตัวจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร ได้แก่ อายุ ประสบการณ์ในอาชีพครู รายได้เฉลี่ย ลักษณะมุงอนาคต สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัว ภาวะความรับผิดชอบ

ขอบต่อครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหาร และแบบแผนการดำเนินชีวิต ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. อายุ	38.12	9.37	วัยกลางคน
2. ประสบการณ์ในอาชีพครู	12.54	9.45	น้อย
3. รายได้เฉลี่ย	12,319.76	5,555.16	ต่ำ
4. ลักษณะมุ่งอนาคต	3.1693	.9921	ดี
5. สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัว	3.6611	.6964	ดี
6. ภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัว	2.9738	.6672	พอใช้
7. สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน	3.6585	.6413	ดี
8. สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน	3.6205	.7081	ดี
9. สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหาร	3.4969	.7888	พอใช้
10. แบบแผนการดำเนินชีวิต	3.3506	.4392	พอใช้

จากตาราง 3 พบว่า ข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครู มีอายุวัยกลางคน (22–35 ปี = วัยผู้ใหญ่, 36–49 ปี = วัยกลางคน, 50–60 ปี = วัยสูงอายุ) ประสบการณ์ในอาชีพครูอยู่ในระดับน้อย (1–14 ปี = ประสบการณ์ในอาชีพครูน้อย, 15–28 ปี = ประสบการณ์ในอาชีพครูปานกลาง, 29–41 ปี = ประสบการณ์ในอาชีพครูมาก) รายได้เฉลี่ยต่ำ (1,900–11,267 บาท = รายได้น้อย, 11,268–20,635 บาท = รายได้ปานกลาง, 20,636–30,000 บาท = รายได้มาก) มีลักษณะมุ่งอนาคต สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงานอยู่ในระดับดี ภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหาร และแบบแผนการดำเนินชีวิต อยู่ในระดับพอใช้

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสิ่งแวดล้อม กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงผลการศึกษาคำถามสัมพันธระหว่างตัวแปรต้นส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสิ่งแวดล้อม กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀	X ₁₁	X ₁₂	X ₁₃	X ₁₄	X ₁₅	X ₁₆	X ₁₇	X ₁₈	X ₁₉	X ₂₀	X ₂₁	Y
X ₁	1.000	-1.000**	-.038	.018	.048	-1.20	-.084	.059	.003	-.024	.000	.057	-.034	.111	-.079	-.090	-.155*	-.002	-.103	-.059	.011	-.075
X ₂		1.000	.038	-.018	-.048	1.20	.084	-.059	-.003	.024	.000	-.057	.034	-.111	.079	.090	.155*	.002	.103	.059	-.011	.075
X ₃			1.000	-.512**	.396**	.193**	.073	-.123	.094	.890**	.807**	-.100	.121	-.189**	.196**	-.088	-.039	.234**	-.002	.078	.093	.029
X ₄				1.000	-.847**	-.243**	-.129	.100	-.008	-.504**	.475**	.085	-.151*	.368**	-.391**	.138*	-.024	-.212**	.034	.037	.094	.011
X ₅					1.000	-.310**	-.189**	.102	.050	.389**	.331**	-.016	.090	-.396**	.422**	-.198**	.025	.104	-.102	-.061	-.128	-.089
X ₆						1.000	.575**	-.365**	-.077	.191**	.246**	-.122	.105	.064	-.071	.115	-.003	.190**	.125	.044	.066	.144*
X ₇							1.000	-.683**	-.067	.116	.071	-.106	.091	.074	-.080	.056	-.023	.030	.040	-.010	.071	.028
X ₈								1.000	-.683**	-.156*	.091	.155*	-.133	-.075	.084	-.056	-.034	-.044	-.118	-.036	-.117	-.021
X ₉									1.000	.097	.054	-.106	.091	.028	-.034	.021	.070	.030	.121	.059	.089	.000
X ₁₀										1.000	.856**	-.092	.120	-.142*	.150*	-.078	-.009	.228**	.009	-.073	-.062	.033
X ₁₁											1.000	-.075	.105	-.099	.109	-.041	-.010	.254**	.008	-.032	-.061	.082
X ₁₂												1.000	-.859**	.225**	-.174*	.198**	.068	-.004	.099	.168*	.135	.063
X ₁₃													1.000	-.246**	.257**	-.167*	-.051	.017	-.083	-.142*	-.132	-.061
X ₁₄														1.000	-.975**	.053	-.110	-.087	.024	-.019	.097	-.011
X ₁₅															1.000	-.055	.097	.105	-.026	.009	-.099	.003
X ₁₆																1.000	.710**	.293**	.845**	.806**	.729**	.647**
X ₁₇																	1.000	.297**	.760**	.701**	.566**	.603**
X ₁₈																		1.000	.371**	.224**	.207**	.397**
X ₁₉																			1.000	.827**	.753**	.695**
X ₂₀																				1.000	.765**	.691**
X ₂₁																					1.000	.596**
Y																						1.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 , ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร มี 7 ปัจจัย ได้แก่ สถานภาพเป็นหม้าย (X_6) ลักษณะมุงอนาคต(X_{16}) สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัว (X_{17}) ภาวะความรับผิดชอบต่อครอบครัว (X_{18}) สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน (X_{19}) สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน (X_{20}) สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหาร (X_{21}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร มี 14 ปัจจัย ได้แก่ เพศชาย (X_1) เพศหญิง (X_2) อายุ (X_3) สถานภาพโสด (X_4) สถานภาพคู่ (X_5) ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (X_7) ปริญญาตรี (X_8) สูงกว่าปริญญาตรี (X_9) ประสบการณ์ในอาชีพครู (X_{10}) รายได้ (X_{11}) เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน (X_{12}) เงินกู้สามัญ (X_{13}) เพื่อใช้จ่ายส่วนตัว (X_{14}) และเพื่อใช้จ่ายด้านครอบครัว (X_{15})

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์แบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครู โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ดังแสดงในตาราง 5 และ 6

ตาราง 5 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิต

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
Regression	3	22.384	7.461	86.762**
Residual	204	17.543	8.600	
Total	207	39.927		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 พบว่า มีปัจจัย 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิต โดยมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 แสดงปัจจัยที่สามารถพยากรณ์แบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครู โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ปัจจัย	b	SE _b	β	R	R ²	F
X ₁₉	.186	.060	.271	.695	.483	192.364**
X ₁₉ X ₂₀	.262	.052	.422	.725	.526	113.829**
X ₁₉ X ₂₀ X ₁₈	.133	.033	.202	.749	.561	86.762**
R = .749						
R ² = .561						
SE = .2933						
α = 1.328						

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 พบว่า ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์แบบแผนการดำเนินชีวิตมี 3 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน (X₁₉) สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน (X₂₀) ภาวะความรับผิดชอบต่อครอบครัว (X₁₈) โดยปัจจัยทั้ง 3 นี้สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 56.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงได้นำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวพยากรณ์มาเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์แบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ในรูปคะแนนดิบ ได้แก่

$$\hat{Y} = 1.328 + .186 X_{19} + .262 X_{20} + .133 X_{18}$$

สมการพยากรณ์แบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้แก่

$$Z = .271 X_{19} + .422 X_{20} + .202 X_{18}$$

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีศึกษาค้นคว้า

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์แบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
2. ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้าราชการครู สำนักงานเขตบางขุนเทียน ที่กู้ยืมเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำนวน 16 โรงเรียน จำนวน 400 คน เป็นครูชาย 108 คน และครูหญิง 292 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้าราชการครู เขตบางขุนเทียน ที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำนวน 208 คน โดยมีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Yamane, 1970 :582) เป็นครูชาย 63 คน และครูหญิง 145 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากรโดยใช้ขนาดของโรงเรียนและเพศเป็นชั้น (Strata) โดยมีขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้วิจัยแบ่งขนาดของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ออกเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่จำนวน 6 โรงเรียน ขนาดกลางจำนวน 5 โรงเรียน ขนาดเล็กจำนวน 5 โรงเรียน
2. ผู้วิจัยแบ่งครูในแต่ละขนาดของโรงเรียนออกเป็นเพศชาย และเพศหญิง
3. ผู้วิจัยสุ่มครูชายและครูหญิงในแต่ละขนาดของโรงเรียน โดยใช้สัดส่วน ประชากร : กลุ่มตัวอย่าง = 2 : 1 ได้ครูชายจำนวน 63 คน ได้ครูหญิงจำนวน 145 คน รวมทั้งสิ้นได้กลุ่มตัวอย่าง 208 คน โดยมีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในอาชีพครู รายได้ ประเภทของการกู้ยืม เหตุผลในการกู้ยืม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 11 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9723

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัว จำนวน 18 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9744

ตอนที่ 4 แบบสอบถามภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัว จำนวน 9 ข้อ มีค่าความ เชื่อมั่นเท่ากับ .8005

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9832

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9742

ตอนที่ 7 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหาร จำนวน 31 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9783

ตอนที่ 8 แบบสอบถามแบบแผนการดำเนินชีวิต จำนวน 44 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9756

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยไปยังสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา ทำหนังสือถึงโรงเรียนในสังกัดทั้ง 16 โรงเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ที่โรงเรียนในสำนักงาน เขตบางขุนเทียน ทั้ง 16 โรงเรียน ระหว่างวันที่ 31 กรกฎาคม 2545 ถึงวันที่ 5 สิงหาคม 2545 โดยแจกแบบสอบถามไป 208 ฉบับ ได้คืนทุกฉบับแล้วคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ ปรากฏว่าสมบูรณ์ทุกฉบับ

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนและนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลไปวิเคราะห์โดยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป คิดเป็นร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร โดยใช้โดยใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

3. ค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์แบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแบบแผนการดำเนินชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 6 ปัจจัย ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต (X_{16}) สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัว (X_{17}) ภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัว (X_{18}) สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครู กับนักเรียน (X_{19}) สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน (X_{20}) สัมพันธภาพระหว่าง ข้าราชการครูกับผู้บริหาร (X_{21}) ส่วน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแบบแผนการดำเนินชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 1 ปัจจัย คือ สถานภาพเป็นหม้าย (X_6)

2. ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับแบบแผนการดำเนินชีวิต อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติมี 14 ปัจจัย ได้แก่ เพศ (X_1 - X_2) อายุ (X_3) สถานภาพโสด (X_4) สถานภาพคู่ (X_5) ระดับการศึกษา (X_7 - X_9) ประสบการณ์ ในอาชีพครู (X_{10}) รายได้ (X_{11}) ประเภทของการกู้ยืม (X_{12} - X_{13}) และเหตุผลในการกู้ยืม (X_{14} - X_{15})

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครู กรุงเทพมหานคร เรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปยังปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด มี 3 ปัจจัย ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน (X_{19}) สัมพันธภาพระหว่าง ข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน (X_{20}) ภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัว (X_{18}) ตามลำดับ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของ แบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 56.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. สมการพยากรณ์แบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ ออมทรัพย์ครู กรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร คือ

4.1 สมการพยากรณ์แบบแผนการดำเนินชีวิตในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.328 + .186 X_{19} + .262 X_{20} + .133 X_{18}$$

4.2 สมการพยากรณ์แบบแผนการดำเนินชีวิตในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .271 X_{19} + .422 X_{20} + .202 X_{18}$$

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 1 ปัจจัย ได้แก่ สถานภาพเป็นหม้าย และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืม เงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 6 ปัจจัย ได้แก่ ลักษณะ มุ่งอนาคต สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัว ภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน สัมพันธภาพ ระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหาร

1.1 สถานภาพเป็นหม้าย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่ กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าครูที่มีสถานภาพ เป็นหม้ายมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดี ทั้งนี้เพราะข้าราชการครูที่เป็นหม้ายนั้น ประการหนึ่งครูที่มีครอบครัว แล้ว และมีปัญหาขัดแย้งกับคู่สมรสของตนเองไม่สามารถ อดทนอยู่ร่วมกันได้ จึงตัดสินใจเลิกรากันไป เมื่ออยู่

เป็นหม้ายกลับทำให้แบบแผนชีวิตดีขึ้น และประการหนึ่งคือหม้ายที่เกิดจากคู่สมรสถึงแก่กรรม ดังนั้นการเป็นหม้ายคือการอยู่คนเดียวโดยไม่มีภาระความรับผิดชอบด้านต่างๆ เช่น ครอบครัวไม่มีปัญหาที่ทำให้เกิดความเครียด จึงมีเวลาได้ตั้งใจทำงานกับนักเรียน เพื่อนร่วมงาน และผู้บริหาร ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี ส่งผลให้มีแบบแผนชีวิตที่ดี

1.2 ลักษณะมุ่งอนาคต มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแบบแผนการดำเนินชีวิตของ ข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าข้าราชการครูมีลักษณะมุ่งอนาคตที่ดี จะมีแบบแผนชีวิตที่ดีขึ้นด้วย ทั้งนี้เพราะข้าราชการครูในปัจจุบันได้ปรับตัวให้เข้ากับยุคปฏิรูปการศึกษาจึงสามารถคาดการณ์และเตรียมความพร้อมต่างๆ สำหรับอนาคตของตนเองได้ เห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้น ศึกษาหาความรู้ในระดับที่สูงขึ้น นำความรู้ต่างๆ มาสั่งสอนศิษย์ด้วยความตั้งใจและปฏิบัติตนเองในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม ดังที่ ไรท์ (Wright, 1975 : 198) กล่าวว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง คือผู้ที่สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมและไม่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ต่างๆ จึงเห็นได้ว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตที่ดีจะมีคุณธรรมและมีแบบแผนชีวิตที่ดีด้วย

1.3 สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าข้าราชการครูมีความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวดีจะส่งผลให้ข้าราชการครูมีแบบแผนชีวิตที่ดีด้วย ทั้งนี้เพราะการดูแลสมาชิกในครอบครัว เช่น การดูแลพ่อแม่ บุตรธิดา หรือสามีภรรยา อันเป็นบุคคลใกล้ชิดและเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ จากการที่ครูได้อยู่กับสมาชิกในครอบครัว ก็เท่ากับว่าครูได้ผ่อนคลายความเครียดจากการทำงาน เพราะสามารถพูดคุยและปรึกษาปัญหาต่างๆ กับสมาชิกในครอบครัวได้อย่างเปิดอก เป็นการระบายสิ่งที่เป้นปมปัญหาในใจกับบุคคลที่ไว้วางใจได้ คือสมาชิกในครอบครัว ทำให้ครูได้ผ่อนคลาย ซึ่งจะส่งผลให้ครูได้ทำหน้าที่ดูแลสมาชิกในครอบครัวได้ดี และมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดีด้วย

1.4 ภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าข้าราชการครูมีความรับผิดชอบต่อครอบครัวดีก็จะทำให้แบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดีด้วย ทั้งนี้เพราะข้าราชการครูต้องปฏิบัติและรับผิดชอบต่อสมาชิกในครอบครัวแต่ละเดือน ได้แก่ ค่าใช้จ่ายต่างๆ ในบ้าน เช่น ค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำค่าไฟ ค่าผ่อนรถ และค่าเลี้ยงดูบุตรธิดา สิ่งเหล่านี้ ถ้าหากข้าราชการครูทำเป็นประจำมีการวางแผนค่าใช้จ่ายให้ดี มีการปรับตัวให้เข้ากับฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว เรียนรู้จากปัญหาต่างๆ แล้วปรับตัว ความรับผิดชอบเหล่านี้จะเบาบาง ตลอดจนทำความเข้าใจกับสมาชิกในครอบครัวในเรื่องภาระต่างๆ ที่จะต้องรับผิดชอบ สมาชิกในครอบครัวก็จะได้ช่วยกันแบ่งเบาภาระและหันมาเป็นกำลังใจซึ่งกันและกัน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการปรับตัวกับภาระความรับผิดชอบอย่างสมดุลในครอบครัว ก็จะส่งผลให้มีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดีด้วย

1.5 สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าข้าราชการครูที่มีสัมพันธภาพกับนักเรียนดีจะส่งผลให้ข้าราชการครูมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดีด้วย ทั้งนี้เพราะทั้งสองฝ่ายมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน คือ นักเรียนก็ให้ความเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู และครูก็ให้ความรักความเอาใจใส่เป็นกันเองกับนักเรียน เป็นที่ปรึกษาทั้งด้านวิชาการและด้านส่วนตัว ดังที่ พรหมณี ซูทัย (2532 : 261) กล่าวว่า การที่ครูมีความเมตตากรุณา เห็นอกเห็นใจนักเรียน สนใจนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีความยุติธรรม ทำให้นักเรียนรักที่จะเรียน ส่งผลให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน ครูก็มี

ความพอใจ ภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน นำไปสู่ความพึงพอใจในแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดีด้วย

1.6 สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าข้าราชการครูที่มีสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงานดี จะส่งผลให้ข้าราชการครูมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดีด้วย ทั้งนี้เพราะข้าราชการครูต้องปฏิบัติงานสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานในโรงเรียน ทศพร มณีศรีชา (2539 : 20) กล่าวว่า ความรู้สึกพึงพอใจในการทำงานซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีความเอื้ออารีซึ่งกันและกัน จะทำให้เกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จ ช่วยทำให้ค้นพบวิธีแก้ปัญหาที่น่าพอใจร่วมกัน เพราะเพื่อนร่วมงานเป็นตัวละครสำคัญที่จะช่วยให้ได้มาซึ่งการทำหน้าที่ที่ภาคภูมิใจ เพราะมีเพื่อนร่วมงานที่ดีคอยให้ความช่วยเหลือ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีของผู้ร่วมงานว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ และนำไปสู่การมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดีด้วย

1.7 ความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหาร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าข้าราชการครูที่มีความสัมพันธ์กับผู้บริหารดีจะส่งผลให้ข้าราชการครูมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดีด้วย ทั้งนี้เพราะความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหารมีความสำคัญมากต่อการปฏิบัติงาน หากครูมีความศรัทธาในตัวผู้บริหารและให้การยอมรับ การที่ครูได้รับการยอมรับจากผู้บริหารก็จะทำให้การปฏิบัติงานของครูเป็นไปด้วยดี ทำให้ครูมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน เกิดความพึงพอใจและรักในหน่วยงานซึ่งจะส่งผลไปสู่การมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดีด้วย

2. ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร มี 14 ปัจจัย ได้แก่ เพศชาย (X_1) เพศหญิง (X_2) อายุ (X_3) สถานภาพโสด (X_4) สถานภาพคู่ (X_5) ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (X_7) ปริญญาตรี (X_8) สูงกว่าปริญญาตรี (X_9) ประสบการณ์ในอาชีพครู (X_{10}) รายได้เฉลี่ย (X_{11}) เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน (X_{12}) เงินกู้สามัญ (X_{13}) เพื่อใช้จ่ายส่วนตัว (X_{14}) และเพื่อใช้จ่ายด้านครอบครัว (X_{15})

2.1 เพศชาย ไม่มีความสัมพันธ์กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพราะข้าราชการครูชายบางคนมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดีเพราะมีความรับผิดชอบต่อครอบครัวและงานที่ได้รับมอบหมาย มีการเอาใจใส่ดูแลสุขภาพตนเอง รู้จักแบ่งเวลาให้ตนเองเพื่อออกกำลังกาย ไปรับบริการตรวจสุขภาพ ส่วนด้านหน้าที่การงานก็ทำงานได้เหมาะสม คือ ไม่ทำงานล่วงเวลามากเกินไป ทำงานตามความสามารถของตนเอง

ข้าราชการครูชายบางคนมีแบบแผนการดำเนินชีวิตไม่ดี เพราะขาดความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและภาระหน้าที่ ขาดการเอาใจใส่สุขภาพของตนเอง ขาดการออกกำลังกาย ไม่ไปรับบริการตรวจสุขภาพ ไม่ใส่ใจต่อการทำงาน เบื่อการทำงาน ทำงานด้วยความจำใจ ไม่มีความสุขกับการทำงาน

2.2 เพศหญิง ไม่มีความสัมพันธ์กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพราะข้าราชการครูหญิงบางคนมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดีเพราะเพศหญิงเป็นเพศที่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย รักสวยรักงาม มีการเอาใจใส่ดูแลสุขภาพของตนเองเป็นอย่างดี หมั่นออกกำลังกายเป็นประจำ ส่วนเรื่องการทำงานก็ทำด้วยความเต็มใจ ทำอย่างมีความสุข

ข้าราชการครูหญิงบางคนมีแบบแผนการดำเนินชีวิตไม่ดี เพราะบางครั้งเพศหญิงต้องรับผิดชอบภาระหน้าที่หลายด้าน เช่น ด้านครอบครัว ด้านการทำงาน บางครั้งก็มีปัญหาทางครอบครัว หรืออาจมีปัญหาทางที่ทำงาน ไม่มีเวลาให้ครอบครัว ดังนั้นแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูหญิงจึงไม่ดี

2.3 อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพราะข้าราชการครูที่มีอายุน้อยบางคนมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดีเพราะส่วนใหญ่ข้าราชการครูที่มีอายุน้อยจะยังไม่มีการให้รับผิดชอบมากมายนัก รวมถึงอาจจะยังไม่มีครอบครัว จึงมีเวลาทุ่มเทให้กับหน้าที่การงานและช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานได้เต็มที่ ตลอดจนมีเวลาปฏิบัติงานตามที่ผู้บริหารมอบหมาย จึงทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีต่อที่ทำงาน เพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร ทำให้มีพฤติกรรมที่ดีและส่งผลให้มีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดีด้วย ข้าราชการครูที่มีอายุน้อยบางคนมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ไม่ดีเพราะขาดประสบการณ์ในการใช้ชีวิต โดยเฉพาะชีวิตการทำงานถ้าไม่มีประสบการณ์ก็จะขาดการวางแผนเมื่อมีปัญหาต่างๆ ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ โดยเฉพาะปัญหากับนักเรียน เพื่อนข้าราชการครู และผู้บริหาร เมื่อไม่สามารถแก้ปัญหาได้ก็เกิดความวิตกกังวลในการดำเนินชีวิต ทำให้บรรยากาศในการทำงานไม่ดีด้วย จึงส่งผลให้แบบแผนการดำเนินชีวิตไม่ดีไปด้วย

2.4 สถานภาพโสด ไม่มีความสัมพันธ์กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพราะข้าราชการครูโสดบางคนมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดีเพราะมีความเป็นอิสระในการดำเนินชีวิต จะทำอะไรก็ได้อย่างอิสระและการกระทำส่วนใหญ่มักจะมีความสุข เช่น การใช้เงิน ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของที่อยู่อาศัย ข้าราชการครูโสดยังสามารถมีเวลาให้กับการทำงานได้มาก สามารถทุ่มเทให้กับงานที่ทำได้เป็นอย่างดี แต่ข้าราชการครูโสดบางคนมีการดำเนินชีวิตไม่ดีเพราะบางคนโสดก็จริงแต่อาศัยอยู่กับครอบครัวใหญ่ ซึ่งอาจประกอบด้วยพ่อแม่ ญาติพี่น้อง ในการอาศัยอยู่ร่วมกัน แต่ละคนมีนิสัยที่แตกต่างกันจึงต้องใช้การปรับตัวอย่างมาก เพื่อที่จะไม่ให้เกิดความขัดแย้งกันภายในครอบครัว และในเรื่องการทำงานบางคนอาจไม่ชอบงานที่ทำแต่ไม่มีโอกาสเลือกงานที่ตนเองชอบได้จึงต้องจำใจทำ ดังนั้นการวางแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูโสดจึงไม่ดี

2.5 สถานภาพคู่ ไม่มีความสัมพันธ์กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพราะสถานภาพคู่บางคนมีการดำเนินชีวิตที่ดี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครอบครัว มีการให้คำปรึกษา อีกทั้งยังช่วยเหลือกันในการสร้างฐานะ มีการดูแลซึ่งกันและกัน ทำให้ครอบครัวมีความสุข จึงทำให้มีแบบแผนชีวิตที่ดีไปด้วย แต่สำหรับข้าราชการครูที่มีสถานภาพคู่บางคนอาจมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ไม่ดี เพราะความสัมพันธ์ในครอบครัวอาจไม่ค่อยดี มีการทะเลาะขัดแย้งกัน สามียหรือนภรรยาไม่ค่อยกลับบ้านหรือไม่ค่อยมีเวลาให้กับครอบครัว หรืออาจมีสาเหตุมาจากภาระหนี้สินมากไม่มีเงินใช้จ่ายในครอบครัวอย่างเพียงพอ ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมายแบบแผนชีวิตจึงไม่ดี

2.6 ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพราะการศึกษาของครูนั้นถือได้ว่าอยู่ในระดับสูง ถึงแม้จะมีต่ำกว่าปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี แต่เนื่องจากสถานภาพการทำงาน งานสอน สิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่คล้ายคลึงกัน จึงทำให้ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีแบบแผนการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกันและไม่มีความสัมพันธ์กับแบบแผนการดำเนินชีวิตด้วย

2.7 ประสบการณ์ในอาชีพครู ไม่มีความสัมพันธ์กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพราะข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครูบางคนมีแบบแผนการดำเนินชีวิตดี ทั้งนี้เริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับภาระหน้าที่การสอน ไม่ต้องมีความวิตกกังวลต่อการทำงาน เริ่มมีความคิดก้าวหน้าในการทำงาน รู้จักดัดแปลงเหตุการณ์ต่างๆ ให้สอดคล้องกับชีวิตได้อย่างเหมาะสม แต่ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครูบางคนมีแบบแผนการดำเนินชีวิตไม่ดี ทั้งนี้เพราะการทำงานมานานเริ่มเบื่องาน ทำงานนานหนี้สินก็ยังมากอยู่ ชีวิตมีความซ้ำซากจำเจ การทำงานถ้าไม่มีผลตอบแทนก็ไม่ทำ ซึ่งการทำแบบนี้จึงทำให้แบบแผนการดำเนินชีวิตไม่ดี

2.8 รายได้เฉลี่ย ไม่มีความสัมพันธ์กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพราะข้าราชการครูที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำหรือสูงบางคนมีแบบแผนการดำเนินชีวิตดีเพราะบุคคลเหล่านี้ไม่ค่อยมีความวิตกกังวลกับการกู้หนี้สิน เพราะคิดว่าเมื่อกู้ได้ย่อมหาทางคืนเงินต้นได้ มีการใช้จ่ายตามความจำเป็น ไม่ต้องประหยัดมากนัก จึงทำให้มีความสุขในการใช้ชีวิต แต่ถ้าข้าราชการครูที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำหรือสูงบางคนมีแบบแผนการดำเนินชีวิตไม่ดีเพราะบุคคลเหล่านี้มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการหาเงินมาใช้จ่ายไม่เพียงพอ หามาได้มากก็ใช้มาก หามาได้น้อยก็ใช้เกินตัว เมื่อกู้หนี้สินก็วิตกกังวลว่าจะไม่สามารถหาเงินมาคืนได้ จึงทำให้แบบแผนการดำเนินชีวิตไม่ดี

2.9 ประเภทของการกู้ยืม ไม่มีความสัมพันธ์กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพราะว่าการกู้ยืมเงินของครูนั้น ไม่ว่าจะเป็นเงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน หรือเงินกู้สามัญ ก็ทำให้แบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูไม่แตกต่างกัน บางคนกู้เงินมาแล้วกลับใช้จ่ายอย่างไม่ระมัดระวังก็จะยิ่งทำให้ชีวิตลำบากมากขึ้น

2.10 เหตุผลในการกู้ยืม ไม่มีความสัมพันธ์กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพราะว่าข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินมาเพื่อใช้จ่ายส่วนตัว หรือเพื่อใช้จ่ายด้านครอบครัวต่างก็ถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องชำระคืน บางคนวางแผนในการใช้จ่าย รอบคอบทั้งเรื่องส่วนตัวและครอบครัว ก็จะกู้น้อย หนี้สินก็ไม่เกินตัว แต่บางคนขาดการวางแผนในการใช้จ่าย มีโอกาสกู้ได้มากก็จะกู้เต็มที่ทำให้มีหนี้สินเกินตัว ลำบากในการใช้ชีวิต

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปยังปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด มี 3 ปัจจัย ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน (X_{19}) สัมพันธภาพระหว่าง ข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน (X_{20}) ภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัว (X_{18}) ตามลำดับ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 56.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.1 สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียนส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานครเป็นอันดับหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากข้าราชการครูได้ให้ความรักความเมตตา สนใจเอาใจใส่ต่อนักเรียน ตั้งใจสั่งสอนนักเรียนอย่างเต็มที่ ไม่ลงโทษนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นหรือซักถาม ให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน ให้คำปรึกษาปัญหาต่างๆ ชื่นแนะแก่นักเรียนทั้งด้านการเรียนและด้านส่วนตัว ดังที่ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2533 : 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียนว่า ความสำเร็จในด้านการสอนส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพที่ดีของครูกับนักเรียน ภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่น ปราศจากการข่มขู่ เด็กนักเรียนมีชีวิตผูกอยู่กับครู การแสดงออกนิสัยใจคอ และทุกสิ่งทุกอย่างที่ครูปฏิบัติต่อเด็ก ย่อมมีอิทธิพลต่อผลการเรียนและชีวิตจิตใจของเด็กทั้งในวันนี้และอนาคต

ส่วนนักเรียนก็ให้ความเคารพเชื่อฟัง ตั้งใจและสนใจกระทำในสิ่งที่ครูสั่งสอน ซักถาม แสดงความคิดเห็นในด้านการเรียน ปรึกษาครูเมื่อมีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้น ดังที่ พรณี ชูทัย (2532 : 261) กล่าวว่าการศึกษาที่มีความเมตตา กรุณา เห็นอกเห็นใจนักเรียน สนใจนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีความยุติธรรม ทำให้นักเรียนรักที่จะเรียน ส่งผลให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน ครูก็มีความสุข ภาคภูมิใจในตนเอง และส่งผลนำไปสู่การมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดีด้วย

3.2 สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานครเป็นอันดับสอง ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติงานของ

ครูต้องสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานภายในโรงเรียน ทศพร มณีศรีขำ (2539 : 20) กล่าวว่า ความรู้สึกพึงพอใจในการทำงานซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีความเอื้ออารีซึ่งกันและกัน จะทำให้เกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จ ช่วยทำให้คนพบวิธีการแก้ปัญหาที่น่าพอใจร่วมกัน การมีเพื่อนร่วมงานที่ดีจะทำให้ข้าราชการครูมีที่ปรึกษาเมื่อเกิดปัญหาในการทำงาน เพื่อนจึงสามารถแนะนำเพื่อนได้ นอกจากนี้การมีเพื่อนจะทำให้ข้าราชการครูได้ระบายความเครียด ความทุกข์ได้ การมีเพื่อนร่วมงานที่ดีจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับมนุษย์ ดังที่ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2518 : 68) กล่าวว่า มนุษย์ย่อมต้องการการอยู่ร่วมกัน ต้องการความรัก ความเอาใจใส่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยเพื่อนเป็นสิ่งสนับสนุน

ในทางตรงข้ามหากความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนไม่ดีจะทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในองค์กร ดังนั้นที่ครูและเพื่อนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ยอมรับซึ่งกันและกันย่อมจะทำให้งานประสบความสำเร็จ การทำงานเป็นไปด้วยความราบรื่นเพราะมีเพื่อนร่วมงานที่ดีคอยช่วยเหลือ ซึ่งก็ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดผลดีต่อนักเรียน และโรงเรียน เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง นำไปสู่การมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดีด้วย

3.3 ภาวะความรับผิดชอบต่อครอบครัว ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานครเป็นอันดับสาม ทั้งนี้เพราะข้าราชการครูมีความรับผิดชอบต่อครอบครัวในเรื่องต่างๆ เป็นอย่างดี เช่น ค่าใช้จ่ายต่างๆ ค่าน้ำค่าไฟ ค่าอุปโภคบริโภค ค่าเล่าเรียนและค่าเลี้ยงดูบุตรธิดา สิ่งเหล่านี้หากครูมีการวางแผนการใช้จ่ายในครอบครัวเป็นอย่างดี ก็จะไม่มีปัญหาต่างๆ ตามมา สมาชิกในครอบครัวต่างก็มีความสุข ความสบายใจ ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว นำไปสู่การมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดีด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถใช้เป็นข้อมูลให้สำนักงานการศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน ข้าราชการครูทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน และภาวะความรับผิดชอบต่อครอบครัว เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนนโยบายในการพัฒนาแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครู

2. จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน ปัจจัยสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน และปัจจัยภาวะความรับผิดชอบต่อครอบครัว สามารถพยากรณ์แบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูได้ดี ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน และภาวะความรับผิดชอบต่อครอบครัว เพื่อที่จะส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตทางด้านครอบครัว และที่สถานศึกษาที่ดีต่อไป

3. สำหรับข้าราชการครู ควรหาแนวทางในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน และระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน เพื่อเป็นการส่งเสริมแบบแผนการดำเนินชีวิตให้ดียิ่งขึ้นไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่กู้ยืมเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร ในเขตอื่นๆ บ้าง เช่น เขตบางบอน ที่มีข้าราชการครูเป็นสมาชิกอยู่มาก จะทำให้ได้ข้อมูลเพิ่มมากขึ้น เพื่อพัฒนาแบบแผนการดำเนินชีวิตให้ดียิ่งขึ้น เป็นต้น
2. ควรนำปัจจัยที่พยากรณ์แบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดีที่สุด คือ สัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียนไปทำการทดลอง โดยใช้เทคนิคทางจิตวิทยา เช่น กลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น เพื่อพัฒนาแบบแผนการดำเนินชีวิตให้เหมาะสม
3. ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนการดำเนินชีวิต เช่น รายละเอียดค่าใช้จ่าย ภูมิสำเนา นิสัยในการอุปโภคบริโภค เป็นต้น
4. ควรเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูโดยวิธีอื่นร่วมด้วย เช่น การสัมภาษณ์ควบคู่ไปกับการใช้แบบสอบถาม เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ ชีใจงาม. (2542). *การศึกษาค่านิยมในการดำเนินชีวิตและการดำเนินชีวิตของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กฤษณา ศักดิ์ศรี. (2530). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : วิทยาครูพระนคร.
- กิติ ดยัคคานนท์. (2532). *นักบริหารทันสมัย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บัตเตอร์ฟลาย.
- โกศล ศรีวรกุล. (2541). *คุณภาพชีวิตของครูพลศึกษาระดับมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไชนภา แก้วจันทร์. (2542). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการใช้ชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จริยา เดชบุญสร. (2542). *คุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จารุวรรณ ศรีสว่าง. (2541). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตของครูระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชิดหทัย ผลานันท์. (2541). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทศพร มณีศรีชา. (2539). *กลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาสำหรับครู*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิพย์วัลย์ ขาวลำอาจค์. (2535). *แบบแผนชีวิตของผู้สูงอายุที่มารับบริการตรวจรักษาในแผนกตรวจโรคผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลรามาริบัติ*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปานาส บำรุงรส, พ.ด.ท. (2534). *ขวัญกำลังใจของตำรวจภูธรในจังหวัดเลย*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ประดิษฐ์ อูปรมย์. (2527). *จิตวิทยาการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : วิกตอรีเพาเวอร์พอยท์.
- ประเวศ ะสี. (2544). *ปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไพร่พรินต์ พิมพ์ครั้งที่ 1. สิงหาคม.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพ็ญศรี เกิดนาค. (2537). *ลีลาชีวิตในการป้องกันโรคไม่ติดต่อของประชาชนเขตเมือง กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2533). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความท้าทายในการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษาในภาคกลาง*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปิญญู สาธร. (2526). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- มณีนภา ชูติบุตร. (2542). *การศึกษาสภาพการเรียนรู้จากหนังสือ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วารสารวิชาการ. 2 (7) : 39 ; สิงหาคม.
- มัลลิกา มติโก. (2530). *แนวคิดและการพัฒนาการดูแลสุขภาพตนเอง*. ทัศนะทางสังคม วัฒนธรรม. นครปฐม. ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.

- วาริน แซ่ตัน. (2543). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับความพึงพอใจใน
การทำงานของครู ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิจิตร อวาทกุล. (2528). เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.
- สมทรง รักษ์เฝ้า. (2534). การดูแลสุขภาพตนเอง ในการพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐาน. ข่าวการดูแลสุขภาพ
สุขภาพตนเอง. 11 สิงหาคม.
- สุจิตรา จรจิตร. (2532). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ในตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาในมหาวิทยาลัยภูมิภาค.
ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัฒนา เดชาติวงศ์ ณ อยุธยา. (2541). ชีวิตและสุขภาพผู้บังคับบัญชาสมบูรณ์แบบ. เดลินิวส์. หน้า 24.
19 กรกฎาคม.
- สุภัทรา วัชรากร. (2541). การศึกษาอัตมโนทัศน์และการวางแผนการดำเนินชีวิตของคนพิการใน
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวรรณ จันทสาร. (2543). การศึกษาคุณภาพชีวิตของครูผู้รับผิดชอบงานแนะแนวของ โรงเรียนสังกัด
สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2540). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่ง
ชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 - 2544. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อรนุช ฐีสังข์. (2544). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพยาบาล โรงพยาบาล
จังหวัดนนทบุรี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัจฉรา จังพานิช. (2541). แบบแผนชีวิตของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังในโรงพยาบาลวชิรพยาบาล.
ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อารมณ จินดาพันธ์. (2536). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะเปลี่ยนงานของข้าราชการครู สำนักงาน
กรรมการการศึกษาเอกชน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- อารี เพชรมุด. (2530). มนุษย์สัมพันธ์ในการทำงาน. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์.
- (2544). รายงานกิจการประจำปี 2544 สหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำกัด.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักการศึกษา.
- Drivers, M.J. (1976). *Theory of Self-Concept, Introduction to Nursing : An Adaptation Model*.
New York : Prentice-Hall.
- Fry, J. (1973). *Self Care : Its Place in the Total Health Care System*. London.
- Kulbok, P.P.F.J. Earls and A.C. Montgomery. (1988). *Life Style and Patterns of Health and Social
Behavior in High-risk Adolescents* ANS. 11 : 25 ; October.
- Matheis, Roberta F. (1982). *Holistic Health Concept, Comprehensive Psychiatric Nursing*. edith
by Judith Haber et al. 2nd ed. New York : McGraw-Hill, Inc.
- McGlone, F.B. and E. Kick. (1978). *Health Habits in Relation to Aging*. Journal of American
Geriatrics Society.
- O' Brien E. and K. O' Malley. (1982). *High Blood Pressure : What it Means for You, and How to
Control It*. Singapore : PC. Publishing Pte. Ltd.

- Sander, N.F. (1988). *Human Resource Management : Staffing, Productivity and Quality of Work Life*. United State : Department of Health and Human Service.
- Shultz, C.M.S. (1984). *Lifestyle Assesment : A Tool for Practice, Nursing Clinics of North America*. 19 : 271-281 ; June.
- Walker, S.N.K.R. Seehrist and N.J. Pender. (1987). *The Health-Promoting Lifestyle Profile : Development and Psychometric Characteristics*, Nursing Research. 36 : 76-81; March-April.
- Webster, J.A. (1985). *The Wellness Model Feeling Good about You*, AORN Journal. 41 : 717-718; April.
- Wiley, J.A. and T.C. Comacho. (1980). *Life-Style and Future Health : Eviolence from the Alameda County Study, Preventive Medicine*. 9 : 1-21; January.

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ ทม 1012/ 54๘ ๙

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๑ กรกฎาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพระยามนธราชนครศรีพิจิตร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายศรันย์ ชัยวงษา นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่ และขอให้ข้าราชการครูที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายศรันย์ ชัยวงษา ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นายแพทย์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 02-258-4119

ที่ สม 1012/ 5867

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔๕ กรกฎาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และรายชื่อโรงเรียนในสังกัด

เนื่องด้วย นายสรันย์ ชัยวงษา นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์วีไลลักษณ์ พงษ์โสภา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 16 โรงเรียน สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัด กรุงเทพมหานคร ดังเอกสารที่แนบ ตอบแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือน กรกฎาคม - สิงหาคม 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายสรันย์ ชัยวงษา ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักเรียนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 02-258-4119

บันทึกข้อความ

ตัวราชการ _____ สำนักการศึกษา (กองวิชาการ โทร. ๐ ๒๔๔๓๑ ๒๐๔๗)
ที่ กท ๓๐๐๔/ ๔๗๓๘ _____ วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๕
เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการทำสารนิพนธ์ _____

เรียน ผู้อำนวยการเขตบางขุนเทียน

ด้วย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้มีหนังสือที่ ทบ ๐๐๑๒/๕๘๖๑ ลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ขออนุญาตให้ นวกรินทร์ ชัยวงษา นิสิตระดับปริญญาโท วิทยาลัยศึกษาศาสตร์ ซึ่งกำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรุงเทพมหานคร ที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์กรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” เก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้ข้าราชการครูทุกโรงเรียนในสำนักงานเขตนี้ตอบแบบสอบถาม รายละเอียดผู้วิจัยจะประสานกับทางโรงเรียนเป็นการภายในเอง

สำนักการศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่า การทำสารนิพนธ์นี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพครู สมควรอนุญาต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุญาต และแจ้งผู้บริหารโรงเรียนดังกล่าวให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ต่อไปด้วย จักขอบุญยิ่ง

(นายไพรัช อรรถกมานนท์)

รองผู้อำนวยการสำนักการศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการสำนักการศึกษา

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครู กรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมข้อมูล ในเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของข้าราชการครูที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ การตอบแบบสอบถามนี้จึงเป็นไปตามความรู้สึกนึกคิดของผู้ตอบโดยแท้จริงและไม่มีข้อใดถูกหรือผิด ข้อมูลที่ได้จะสรุปออกมาในภาพรวม เพื่อให้มองเห็นภาพรวมของตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อแบบแผนการดำเนินชีวิต ดังนั้นจึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 8 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัว

ตอนที่ 4 แบบสอบถามภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัว

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน

ตอนที่ 7 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหาร

ตอนที่ 8 แบบสอบถามแบบแผนการดำเนินชีวิต

ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามนี้จะนำไปใช้เพื่อประกอบการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่อย่างใด

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือนมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ศรันย์ ชัยวงษา

นิสิตปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่เป็นจริงและเติมข้อความลงในช่องว่าง.....ซึ่งตรงกับลักษณะเฉพาะของท่านตามความเป็นจริงในปัจจุบันให้ครบถ้วน

1. เพศ () ชาย
 () หญิง
2. อายุ.....ปี (นับจากแรกเกิดจนถึงปัจจุบัน)
3. สถานภาพสมรส
 () โสด
 () คู่
 () หม้าย
4. ระดับการศึกษา
 () ต่ำกว่าปริญญาตรี
 () ปริญญาตรี
 () สูงกว่าปริญญาตรี
5. ประสบการณ์ในอาชีพการ.....ปี (นับจากวันบรรจุถึงปัจจุบัน)
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณเดือนละ.....บาท
7. ประเภทของการกู้ยืม
 () เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน
 () เงินกู้สามัญ
8. เหตุผลในการกู้ยืม
 () เพื่อใช้จ่ายส่วนตัว
 () เพื่อใช้จ่ายด้านครอบครัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1.	ท่านพิจารณาใคร่ครวญถึงจุดมุ่งหมายในชีวิต					
2.	ท่านเชื่อมั่นว่าจะมีความสุขในการดำเนินชีวิต					
3.	ท่านไม่ชอบวางแผนการทำงานไว้ล่วงหน้า เพราะเหตุการณ์ต่างๆ มักไม่เป็นไปตามแผน					
4.	ท่านเชื่อมั่นว่าสักวันหนึ่งท่านจะไม่มีภาระหนี้สินและมีฐานะที่ดีขึ้น					
5.	ท่านจะอดทนต่อการสั่งสอนศิษย์					
6.	ท่านจะตั้งใจปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงานเพื่อสัมพันธภาพที่ดีในอนาคต					
7.	ท่านไม่ต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพราะไม่คุ้มค่าเสียเวลา ทำให้เสียเงินทองโดยเปล่าประโยชน์					
8.	ท่านตั้งใจปฏิบัติหน้าที่เพื่อความสำเร็จในอาชีพครู					
9.	แม้ว่าท่านจะมีความรู้สึกละอายต่อการบริหารงานของฝ่ายบริหาร ท่านก็จะตั้งใจสั่งสอนเพื่อให้ลูกศิษย์เป็นคนดี					
10.	ท่านสามารถรอคอยผลสำเร็จในชีวิตท่านได้ ถึงแม้ว่าจะมีความหวังเพียงเล็กน้อย					
11.	ท่านเชื่อมั่นว่าท่านจะมีความสุขกับหน้าที่การงานและครอบครัว					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัว

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1.	พฤติกรรมที่ข้าราชการครูปฏิบัติต่อสมาชิกในครอบครัว ท่านรับประทานอาหารร่วมกับสมาชิกในครอบครัวเป็นประจำ					
2.	ท่านให้โอกาสและฟังความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัว					
3.	ท่านไม่ค่อยสนใจซักถามเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัว					
4.	เมื่อสมาชิกในครอบครัวมีปัญหาท่านจะให้คำปรึกษาอย่างมีเหตุผล					
5.	ท่านไม่ค่อยให้ความสนใจกับเรื่องส่วนตัวของสมาชิกในครอบครัว					
6.	สมาชิกภายในครอบครัวไว้วางใจท่าน					
7.	ในวันหยุดและตอนค่ำท่านและสมาชิกในครอบครัวจะนั่งดูรายการโทรทัศน์ด้วยกันบ่อยๆ					
8.	ท่านไม่ชอบปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัว					
9.	เมื่อมีโอกาстанกับสมาชิกในครอบครัวจะไปเที่ยวพักผ่อนด้วยกัน					
10.	พฤติกรรมที่สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติต่อข้าราชการครู สมาชิกในครอบครัวเชื่อฟังและกระทำตามคำแนะนำของท่าน					
11.	สมาชิกในครอบครัวมักจะหงุดหงิดที่ท่านคอยเตือนให้ทำกิจวัตรประจำวัน					

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
12.	เมื่อมีปัญหาสมาชิกในครอบครัวมักปรึกษาปัญหากับท่าน					
13.	สมาชิกในครอบครัวไม่ไว้วางใจในตัวท่าน					
14.	สมาชิกในครอบครัวยอมรับและปฏิบัติตามระเบียบของครอบครัว					
15.	สมาชิกในครอบครัวไม่ยอมรับความคิดเห็นของท่าน					
16.	สมาชิกในครอบครัวไม่ชอบทำงานบ้านที่ได้มอบหมายจากท่าน					
17.	สมาชิกในครอบครัวทำให้ท่านเสียใจ					
18.	ท่านรู้สึกเบื่อเมื่อต้องอยู่บ้านร่วมกับสมาชิกในครอบครัวในวันหยุด					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามการะความรับผิดชอบต่อครอบครัว

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1.	ท่านวิตกกังวลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว					
2.	ท่านเป็นผู้ดูแลฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว					
3.	ท่านต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่างๆ ทุกเดือน เช่น ค่าบ้าน ค่าผ่อนรถ					
4.	ท่านต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่างๆ ทุกเดือน เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ และค่าอุปโภคบริโภค					
5.	ท่านต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่างๆ ทุกเดือน เช่น ค่าเล่าเรียนของบุตร ค่าเสื้อผ้า ค่าเลี้ยงดูบุตร					
6.	ท่านวิตกกังวลถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัว					
7.	ท่านสอนพิเศษเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวในแต่ละเดือน					
8.	ท่านให้ทุกอย่างเท่าที่สมารถภายในครอบครัวต้องการ					
9.	ท่านรู้สึกเหนื่อยกับการะความรับผิดชอบต่อครอบครัว					

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1.	พฤติกรรมที่ข้าราชการครูปฏิบัติต่อนักเรียน ท่านให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน					
2.	ท่านใช้ไม้เรียวเขี่ยดินนักเรียนเมื่อทำผิด					
3.	ท่านตักเตือนนักเรียนเมื่อทำผิดระเบียบวินัย					
4.	เมื่อท่านตักเตือนแล้วนักเรียนไม่เชื่อฟัง ท่านจึงลงโทษ					
5.	ท่านหลีกเลี่ยงการเขี่ยดินนักเรียน					
6.	ท่านทำเป็นไม่เห็นหรือรับรู้เมื่อนักเรียน ทำผิดวินัย					
7.	ท่านให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเรื่องการเรียน					
8.	ท่านให้คำปรึกษากับนักเรียนในเรื่องส่วนตัว					
9.	ท่านยินดีรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ด้วยความจริงใจ					
10.	ท่านเอาใจใส่แก้ไขปัญหาด้านของนักเรียน					
11.	ท่านรู้จักเสียสละเวลาให้กับนักเรียน					
12.	ท่านไม่นำเรื่องส่วนตัวมาปะปนกับ การพิจารณาให้คะแนนกับนักเรียน					
13.	ท่านช่วยนักเรียนปรับปรุงลักษณะนิสัยและ บุคลิกภาพ					
14.	ท่านแสดงความเอาใจใส่ในตัวนักเรียน เช่น จำชื่อนักเรียนได้ และชื่นชมในความสามารถ ของเขา					
15.	ท่านชี้แจงตักเตือนนักเรียนในด้านการเข้า สังคม และการปฏิบัติตนในสังคม					
16.	ท่านลงโทษนักเรียนโดยไม่ได้ได้สวนข้อเท็จ จริงในการกระทำผิดเสียก่อน					

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
17.	พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อข้าราชการครู เมื่อท่านเดินผ่าน นักเรียนไม่หลีกทางและ ไม่ทำความเคารพท่าน					
18.	นักเรียนพูดคำหยาบกับเพื่อนต่างๆ ที่รู้ว่าท่าน ได้ยิน					
19.	นักเรียนมักไม่เชื่อฟังเมื่อท่านตักเตือนเรื่อง การเรียนและกิริยามารยาท					
20.	นักเรียนให้ของขวัญครูเนื่องในโอกาสพิเศษ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันเกิดของครู					
21.	นักเรียนมาปรึกษาท่านในเรื่องส่วนตัว					
22.	เมื่อนักเรียนแต่งกายผิดระเบียบ ท่านตักเตือน แล้วไม่เชื่อฟัง					
23.	นักเรียนทำความเคารพท่านเมื่อพบท่าน นอกโรงเรียน					
24.	นักเรียนให้ความเคารพท่านด้วยความจริงใจ ไม่ใช่เพราะความเกรงกลัวอำนาจอันไม่เป็น ธรรมของท่าน					
25.	นักเรียนแสดงอาการไม่พอใจต่อการควบคุม หรือกฎข้อบังคับของท่าน					
26.	นักเรียนยินดีที่ได้พบและสนทนากับท่าน					
27.	นักเรียนสร้างทำไม่ได้ยินเมื่อท่านเรียก เพราะไม่อยากพบท่าน					
28.	นักเรียนส่งของให้ท่านด้วยกิริยาอันไม่สมควร เช่น ส่งกระแทกกระทั้น					
29.	นักเรียนแสดงพฤติกรรมตะคอกเพื่อน ในขณะที่ท่านอยู่ในห้องเรียน					
30.	นักเรียนใช้คำพูดไม่เหมาะสมกับท่าน เช่น พูดจาไม่มีหางเสียง หรือไม่แสดงความเคารพ					

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับเพื่อนร่วมงาน

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1.	ท่านมีความสบายใจในการทำงานร่วมกับเพื่อนๆ ในที่ทำงาน					
2.	ท่านได้รับการยอมรับในงานที่ทำจากเพื่อนร่วมงาน					
3.	เพื่อนร่วมงานให้การสนับสนุนและช่วยเหลืองานของท่าน					
4.	ท่านได้รับการยอมรับว่าเป็นสมาชิกที่สำคัญคนหนึ่งในโรงเรียน					
5.	เพื่อนร่วมงานมีส่วนช่วยให้การปฏิบัติงานของท่านเป็นผลสำเร็จ					
6.	เพื่อนร่วมงานขอคำแนะนำจากท่านทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว					
7.	ท่านได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานเมื่อประสบปัญหาในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว					
8.	ท่านร่วมงานกับเพื่อนร่วมงานอย่างมีความสุขและเป็นกันเอง					
9.	ท่านกับเพื่อนร่วมงานทำงานประสานกันเป็นอย่างดี					
10.	เมื่อมีปัญหาในการปกครองนักเรียนและชั้นเรียน ท่านปรึกษาหารือโดยขอคำแนะนำจากเพื่อนร่วมงาน					
11.	เมื่อท่านมีภาระจำเป็นและรีบด่วน ท่านสามารถฝากเพื่อนร่วมงานสอนแทนได้					
12.	เพื่อนร่วมงานของท่านเห็นแก่ตัว					
13.	เพื่อนร่วมงานของท่านไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน					
14.	เพื่อนร่วมงานเลียดสีท่านด้วยวาจาและท่าที					

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
15.	เพื่อนร่วมงานของท่านชอบแสดงตัวว่าเหนือกว่าท่าน					
16.	เพื่อนร่วมงานชอบยุ่งกับธุระของท่าน ทั้งๆ ที่ไม่ได้ขอเรื่อง					
17.	ท่านหลีกเลี่ยงการ ได้แข่งกับเพื่อนร่วมงาน					
18.	เพื่อนร่วมงานชอบนำของใช้ส่วนตัวของท่านไปใช้โดยไม่ขออนุญาตจากท่าน					
19.	เพื่อนชอบยืมของไปใช้แล้วไม่รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น					
20.	เพื่อนร่วมงานชอบทำตามใจของตนเองโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของท่าน					
21.	ท่านช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ					
22.	ท่านยกย่องความดีของเพื่อนร่วมงานด้วยความจริงใจ					
23.	ท่านให้อภัยเมื่อเพื่อนร่วมงานล่วงเกินท่าน					
24.	ท่านแสดงกิริยาจาสุภาพกับเพื่อนร่วมงาน					
25.	ท่านรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน					
26.	ท่านยินดีรับฟังการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับตัวท่านจากเพื่อนร่วมงาน					
27.	เมื่อท่านทำงานบกพร่อง เพื่อนร่วมงานนำไปพูดให้ท่านเสียหาย					
28.	เพื่อนร่วมงานพูดใส่ร้ายป้ายสีลับหลังท่าน					
29.	ท่านเป็นคนเปิดเผย ไม่ทำตัวหน้าไหว้หลังหลอกกับเพื่อนร่วมงาน					
30.	ท่านทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้ดี					

ตอนที่ 7 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับผู้บริหาร

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1.	พฤติกรรมที่ข้าราชการปฏิบัติต่อผู้บริหาร ท่านให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานที่ผู้ บริหารมอบหมาย					
2.	ท่านมีกริยาวาจาเรียบร้อยเมื่อติดต่อกับผู้ บริหาร					
3.	เมื่อมีปัญหาในการทำงาน ท่านขอคำแนะนำ จากผู้บริหารด้วยเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์					
4.	ท่านแสดงความเคารพผู้บริหารทั้งในที่ทำงาน และนอกที่ทำงาน					
5.	เมื่อท่านมีปัญหาในเรื่องส่วนตัวท่านสามารถ ขอคำแนะนำจากผู้บริหาร					
6.	ท่านคิดว่าผู้บริหารมีความยุติธรรมในเรื่อง การพิจารณาความดีความชอบ					
7.	ท่านคิดว่าผู้บริหารเป็นคนเปิดเผยและยุติธรรม ท่านจึงทำงานที่ได้รับมอบหมาย					
8.	ท่านหลีกเลี่ยงการพบปะกับผู้บริหาร					
9.	ท่านไม่ปฏิบัติตามคำขอร้องของผู้บริหาร เช่น การไปร่วมงานวันครู เข้าร่วมพิธีเฉลิม พระชนมพรรษา					
10.	ท่านให้ความร่วมมือเมื่อผู้บริหารพาไปดูงาน					
11.	ท่านเอาใจใส่ในงาน ในหน้าที่และงาน ที่ได้รับมอบหมาย					
12.	ท่านดำเนินการบริหารงานของผู้บริหาร แต่ ไม่เสนอความคิดและแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขให้ดีขึ้น					
13.	ท่านหย่อนระเบียบวินัย ถ้าผู้บริหารไม่ ตรวจตราอย่างใกล้ชิด					

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
14.	พฤติกรรมที่ผู้บริหารปฏิบัติต่อข้าราชการครู ผู้บริหารให้คำแนะนำ และช่วยแก้ไขปัญห ในการปฏิบัติงานแก่ท่าน					
15.	ผู้บริหารให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนก ิจกรรมที่ทำเป็นอย่างดี					
16.	ผู้บริหารชี้แจงให้ท่านทราบนโยบายใน การบริหารงานอย่างชัดเจน					
17.	ผู้บริหารชี้แจงนโยบาย วัตถุประสงค์ และ แนวทางปฏิบัติของโรงเรียนให้ท่านเข้าใจ					
18.	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ท่านมีเสรีภาพใน การปฏิบัติงาน					
19.	ผู้บริหารยอมรับในผลงานที่ท่านปฏิบัติ					
20.	ผู้บริหารสนับสนุนให้ท่านมีโอกาสพัฒนา ความรู้ความสามารถเกี่ยวกับงานที่ท่านปฏิบัติ					
21.	ผู้บริหารพร้อมที่จะปกป้องคุ้มครองท่าน ให้ได้รับความเป็นธรรมกรณีถูกกลั่นแกล้ง					
22.	ผู้บริหารให้ความยุติธรรมในการพิจารณาผล งานของท่าน					
23.	ผู้บริหารมีส่วนช่วยให้ท่านปฏิบัติงานประสบ ผลสำเร็จ					
24.	ผู้บริหารเชื่อฝีมือและมอบหมายงานพิเศษให้ ท่านปฏิบัติเสมอ					
25.	ผู้บริหารขอคำปรึกษาและข้อเสนอแนะใน การปฏิบัติงานจากท่าน					
26.	ท่านได้รับมอบงานที่สำคัญและเร่งด่วนให้ ปฏิบัติจากผู้บริหาร					
27.	การมอบหมายงานของผู้บริหารมีความเหมาะสม กับความรู้ความสามารถของท่าน					

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
28.	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ท่านแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
29.	ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญเป็นธรรมแก่ท่าน					
30.	ผู้บริหารช่วยเหลือท่านในเรื่องส่วนตัวและ ครอบครัวภายในขอบเขตอันสมควร					
31.	ผู้บริหารไม่ใช้อารมณ์ในขณะที่ร่วมทำงาน กับท่าน					

ตอนที่ 8 แบบสอบถามแบบแผนการดำเนินชีวิต

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
	ก. ด้านร่างกาย					
1.	การดูแลตนเอง					
1.	ท่านออกกำลังกายในแต่ละครั้งนาน 10-20 นาที					
2.	ท่านทำงานโดยไม่คำนึงถึงสุขภาพของตนเอง					
3.	ท่านไปรับการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปี					
4.	ท่านเลือกอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่อากาศไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อสุขภาพ					
5.	เมื่อไม่สบายท่านจะซื้อยาชุดมารักษาด้วยตนเอง					
6.	ท่านไม่ปรึกษาแพทย์เมื่อมีอาการผิดปกติของร่างกาย					
7.	ท่านไม่ค่อยจะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตนเอง					
	โภชนาการ					
8.	ท่านวางแผนการรับประทานอาหารเพื่อให้ได้ปริมาณสารอาหารให้ครบทั้ง 5 หมู่					
9.	ท่านเลือกรับประทานอาหารเฉพาะที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย					
10.	ท่านชอบรับประทานอาหารประเภทของหมักดอง					
11.	ท่านดื่มเครื่องดื่มที่มีสารกระตุ้นร่างกาย เช่น กาแฟ กระทิงแดง ลิโพ ฯลฯ					
12.	ท่านควบคุมน้ำหนักไม่ให้อ้วนหรือผอมเกินไป					
13.	ท่านชอบรับประทานอาหารที่มีรสเผ็ด					
14.	ท่านหลีกเลี่ยงอาหารประเภทแป้งและน้ำตาล					
	การออกกำลังกาย					
15.	ท่านไม่บริหารร่างกายก่อนออกกำลังกาย					
16.	ท่านออกกำลังกายเป็นประจำทุกวัน					

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
17.	การออกกำลังกายทำให้ท่านรู้สึกสดชื่นและปลอดโปร่ง					
18.	ท่านออกกำลังกายหลังรับประทานอาหาร					
19.	หลังออกกำลังกายท่านจะบริหารร่างกายอย่างเบาๆ หรือเดินอย่างน้อย 5 นาที จึงจะนั่งพัก					
20.	ท่านอาบน้ำทันทีหลังออกกำลังกาย					
21.	ท่านหลีกเลี่ยงการออกกำลังกายเมื่อมีอาการอ่อนเพลีย					
22.	ท่านไม่เคยออกกำลังกายเลย					
23.	การพักผ่อนนอนหลับ ท่านนอนหลับในเวลากลางคืนอย่างน้อย 5 ชั่วโมง					
24.	เมื่อตื่นนอนท่านรู้สึกไม่สดชื่นแจ่มใส					
25.	เมื่อเข้านอนท่านใช้เวลา นานกว่าจะหลับได้					
26.	ท่านยังมีอาการง่วงนอนหลังตื่นนอนแล้ว					
27.	ท่านสวดมนต์หรือนั่งสมาธิก่อนนอน					
28.	ท่านนอนไม่หลับเพราะกังวลใจ					
29.	ท่านนอนหลับพักผ่อนในเวลากลางวันประมาณ 30 นาที					
30.	ข. ด้านสังคม การปรับตัว ท่านยอมรับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวท่านได้					
31.	ท่านต้องใช้นานอนหลับ เหล้า หรืออื่นๆ เพื่อระบายความทุกข์ หรือช่วยแก้ปัญหา					
32.	ท่านรู้สึกว่าท่านมีความกังวลอยู่ตลอดเวลา					
33.	ท่านรู้สึกว่าปัญหาต่างๆ ทับถมจนรับไม่ไหว					
34.	ท่านคิดว่า การได้รับความดีความชอบไม่ใช่สิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับท่าน					

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
35.	ท่านรู้สึกว่เพื่อนร่วมงานยังคงยอมรับท่านอยู่					
36.	ท่านสามารถระบายความคับข้องใจต่างๆ กับเพื่อนร่วมงานท่านได้					
37.	ท่านให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน					
อึดมโนทัศน์						
38.	ท่านภูมิใจในบุคลิกภาพความเป็นครูของท่าน					
39.	ท่านรู้สึกว่ท่านพึงพิถันกับการแต่งกายเสมอ					
40.	ท่านคิดว่ท่านยังสามารถทำงานได้ดี					
41.	ชีวิตราชการของท่านซ้ำซาก จำเจ น่าเบื่อ					
42.	ท่านไม่ค่อยภูมิใจในความเป็นครูของท่าน					
43.	ท่านรู้สึกมีความสุขดีตามสมควร เมื่อดูโดยภาพรวม					
44.	ท่านมีความภูมิใจในการดำรงชีวิตของท่านที่ผ่านมา					

ตาราง 7 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1.	16.925	7.	4.664
2.	14.670	8.	18.533
3.	7.509	9.	18.533
4.	8.485	10.	6.392
5.	16.925	11.	14.826
6.	18.533		

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9723

ตาราง 8 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับสมาชิกในครอบครัว

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1.	16.925	10.	16.583
2.	20.125	11.	4.450
3.	6.963	12.	16.583
4.	15.772	13.	5.737
5.	12.823	14.	14.030
6.	7.479	15.	10.554
7.	13.073	16.	3.761
8.	11.413	17.	11.892
9.	11.837	18.	37.000

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9777

ตาราง 9 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบสอบถามภาวะความรับผิดชอบต่อครอบครัว

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1.	2.238	6.	4.565
2.	3.330	7.	3.697
3.	6.567	8.	9.000
4.	8.000	9.	4.331
5.	9.000		

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8005

ตาราง 10 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครูกับนักเรียน

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1.	18.762	16.	12.561
2.	3.440	17.	9.868
3.	19.658	18.	4.432
4.	6.548	19.	8.373
5.	6.069	20.	5.408
6.	19.658	21.	11.881
7.	17.217	22.	11.892
8.	6.548	23.	12.969
9.	19.658	24.	5.519
10.	17.217	25.	12.561
11.	11.413	26.	12.410
12.	11.837	27.	17.217
13.	10.821	28.	6.959
14.	13.798	29.	17.217
15.	16.316	30.	13.479

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9832

ตาราง 11 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครู
กับเพื่อนร่วมงาน

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1.	4.231	16.	13.479
2.	14.670	17.	3.120
3.	8.598	18.	10.286
4.	13.692	19.	24.042
5.	12.522	20.	9.381
6.	8.170	21.	17.217
7.	8.990	22.	21.063
8.	9.780	23.	8.204
9.	13.656	24.	15.679
10.	7.436	25.	14.997
11.	17.217	26.	11.892
12.	11.415	27.	15.326
13.	14.670	28.	10.263
14.	6.567	29.	15.679
15.	11.837	30.	14.926

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9742

ตาราง 12 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างข้าราชการครู
กับผู้บริหาร

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1.	24.372	17.	9.298
2.	35.000	18.	9.578
3.	19.658	19.	11.415
4.	24.042	20.	19.658
5.	5.441	21.	9.857
6.	7.153	22.	8.662
7.	6.888	23.	12.969
8.	5.354	24.	8.582
9.	4.355	25.	3.023
10.	12.561	26.	3.886
11.	13.266	27.	4.730
12.	4.733	28.	7.328
13.	8.510	29.	4.600
14.	10.557	30.	7.521
15.	11.285	31.	7.521
16.	8.074		

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9783

ตาราง 13 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบสอบถามแบบแผนการดำเนินชีวิต

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1.	11.415	23.	9.387
2.	4.298	24.	4.730
3.	4.000	25.	5.519
4.	11.415	26.	6.178
5.	8.208	27.	7.358
6.	8.423	28.	4.331
7.	11.415	29.	6.691
8.	10.383	30.	20.803
9.	6.189	31.	35.000
10.	7.358	32.	5.911
11.	5.191	33.	9.578
12.	6.235	34.	4.584
13.	3.638	35.	6.848
14.	5.169	36.	6.127
15.	4.917	37.	17.000
16.	5.293	38.	11.866
17.	9.387	39.	8.222
18.	6.680	40.	14.670
19.	7.328	41.	7.449
20.	6.964	42.	13.868
21.	4.706	43.	8.222
22.	3.633	44.	14.670

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9756

ประวัติย่อของผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ นามสกุล	นายศรัณย์ ชัยวงษา
วัน เดือน ปีเกิด	11 เมษายน 2514
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	93/391 การเคหะ 1 ส่วน 6 ถ.พระราม 2 แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	ข้าราชการครู ตำแหน่ง อาจารย์ 1 ระดับ 4
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร 10150
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2534	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมวัดกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ. 2537	การศึกษาระดับบัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไป สถาบันราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2545	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ